

самоучитель грузинского языка

მართული ენის თვითმასწავლებელი

Г. И. ЦИБАХАШВИЛИ

**САМОУЧИТЕЛЬ
ГРУЗИНСКОГО ЯЗЫКА**

(элементарный курс)

**«ТРОПОС»
МОСКВА-ЭЛИСТА-ГРОДНО
2001**

УДК 62(038)-00-20-82
ББК 81.2 Гру-92
3 47

3 47 Самоучитель грузинского языка: /
Г.И. Цибахашвили.—М.-Элиста-Гродно;
«Тропос», 2001.—256с.

ISBN 985-3542-38-2

Книга содержит краткий курс грамматики грузинского языка, русско-грузинский разговорник, тексты для чтения, диалоги и словари, а также систему упражнений для выработки навыков речи и письма. Самоучитель рассчитан на лиц владеющих русским языком.

Самоучитель частично переработан с учетом пожеланий читателей.

ISBN 985-3542-38-2 © Издательство «Тропос», 2001

Грузинским языком выражается все, что только можно выразить любым языком земного шара ...

Грузинский язык высокохудожественно воплощает всякую мысль, не искажая и не извращая ее...

Грузинский язык настолько богат, что по своим внутренним свойствам он является языком мирового значения.

Н.Я. МАРР
академик

Грузинский алфавит является весьма совершенным инструментом для передачи всего богатства различных звуков этого языка; буквы передают каждый отдельный звук точно и ясно, и никакой другой алфавит не может сравниться с ним в этом отношении.

Д.АЛЛЭН
профессор (Англия)

Грузинский язык по своим средствам выражения является одним из богатейших языков мира.

Р. МЕКЕЛЕЙН
профессор (Германия)

Грузинский язык является неиссякаемым источником красоты, силы, глубины.

Н. МАРШЕВ
профессор (Швейцария)

ПРЕДИСЛОВИЕ

Грузинский язык — государственный язык грузинского народа и Республики Грузия — один из древних и древнеписьменных языков. На нем говорили древние грузинские племена — колхи, иберы и др., которые упоминаются во многих письменных памятниках античной эпохи.

По данным переписи 1989 года, в пределах СССР грузинский язык считают своим родным языком около 3.700.000 человек. На нем говорят не только грузины — жители исторически сложившихся областей Грузии (Картли, Кахети, Имерети, Гурия, Самегрело, Сванети, Рача, Ачара, Месхети, Джавахети, Хевсурети, Пшави, Тушети, Хеви и др.), но и живущие в Грузии армяне, осетины, русские, азербайджанцы, курды, ассирийцы, греки, абхазцы, евреи и др. Свой родной язык сохранили и те грузины, которые оказались за пределами родины (в Иране, Турции). На своем родном языке говорят также грузины, которые компактными группами живут в Азербайджане, а также на Северном Кавказе: в Кабардино-Балкарии и Осетии, в гор. Сочи и прилегающих к нему районах (с. Пластунка).

Грузинский язык — язык начального, среднего и высшего образования, язык государственных органов, Академии наук и научно-исследовательских учреждений, театров, радио и телевидения республики. Грузинский язык считается одним из высокоразвитых языков. На нем создана и создается художественная литература, издается большое количество журналов и газет, учебников и новейших исследований по всем отраслям науки и техники. На грузинский язык переведены сочинения классиков, лучшие произведения русской и мировой литературы, книги по разным отраслям науки.

Все это благотворно сказалось и на развитии литературного грузинского языка — очистился и обогатился его словарный состав, грамматическая структура опирается на научно-разработанную основу, а нормы отражают самые активные и распространенные черты народной разговорной речи и в то же время тесно связаны с многовеко-

выми традициями письменности. Эта связь настолько органична, что знающий современный грузинский язык без специальной подготовки читает и в основном понимает сочинения V — XVIII веков.

Дошедшие до нас древнейшие памятники грузинской письменности относятся к V — VI вв. Древнейшая надпись, которая датируется тридцатыми годами V века, найдена в развалинах грузинского храма в Палестине, другая надпись — болнисского храма — высечена в 491-93 годах. Высокое мастерство выполнения этих надписей (в мозаике и на камне), наличие уже в V веке богатой оригинальной и переводной письменной литературы позволяют утверждать, что грузинская письменность возникла до нашей эры и к V веку уже имела свои традиции. Об этом же свидетельствуют и сообщения древнегреческих авторов, сведения из сирийской „Книги о народах и странах“, из „Книги посланий“ и др. Отсутствие же письменных памятников дохристианской эпохи, видимо, следует объяснить двумя причинами: 1. Ставшая господствующей христианская религия беспощадно преследовала и уничтожала все, что противоречило ее требованиям. Такому гонению подверглись и письменные памятники, которые, надо полагать, имели языческое содержание. 2. Если каким-то образом где-то и уцелели дохристианские памятники, то отсутствие заботы об их сохранности и бесконечные войны, опустошения, пожары и грабежи со временем совсем стерли их с лица земли.

Грузинские рукописные книги V и последующих веков хранятся в Тбилиси, Оксфорде, Кембридже, Граце (Австрия) и других книгохранилищах мира.

Грузинское письмо по своему происхождению связано с системой финикийско-арамейского письма, которое в историческом прошлом стало примером в деле создания письмен многих культурных народов.

После объявления христианства господствующей религией в Грузии (337 год) появляется большое количество книг — в основном духовно-церковного содержания, переведенных с греческого, сирийского, арабского, персидского и других языков. Одновременно создаются и сочинения оригинального характера. В V веке уже имеются грузинские переводы библейских текстов. К этому же времени относится первое дошедшее до нас оригинальное художественное произведение — „Мученичество Шушаники“ Якова Цуртавели.

Сохранившиеся древнегрузинские переводы имеют большое значение для истории мировой культуры, по-

сколько многие оригиналы переведенных на грузинский язык древних произведений считаются утраченными и о них можно судить только по грузинским переводам.

Древнегрузинские литературные памятники создавались в многочисленных литературных центрах, существовавших при монастырях как в Грузии, так и за ее пределами: на Черной горе (Сирия), в Иерусалиме (Палестина), на Синае, на горе Олимп, на Афонской горе (Греция), в Петрицоне (ныне Бачково, Болгария).

По сведениям греческих историков, в IV веке в Колхиде существовала Академия. В XI-XII веках академии имелись в Гелати (Западная Грузия), в Икалто (Кахети, Восточная Грузия). Грузинские литературные, философские, исторические и другие сочинения этой эпохи свидетельствуют, что авторы их имели блестящее образование, прекрасно знали языки, разбирались во всех течениях тогдашней философской мысли, были тесно связаны с выдающимися деятелями разных стран и своей работой вносили значительный вклад в сокровищницу мировой культуры. Так, акад. Ш. Нуцубидзе и бельгийский ученый П. Хонигман показали, что знаменитый Дионисий Ареопагит, которого наука считает автором известных с VI века важнейших для христианской цивилизации трудов, есть выдающийся грузинский мыслитель Петр Ибер.

В изучение грузинского языка большой вклад внесли как грузинские, так и русские и зарубежные ученые. Так, С. Паолини и Н. Ирбах в 1629 году в Риме издали Грузинско-итальянский словарь, а в 1643 г. там же была опубликована на латинском языке Грамматика грузинского языка Марио Маджо, переизданная в 1670 году. Мари Броссе в 1836 году издал в Париже Грамматику грузинского языка. После избрания членом Российской Академии наук он переезжает в Россию, в Петербург, который становится центром картвелологии. Здесь, кроме Броссе, работали крупные ученые: Д. Чубинов (Чубинашвили), А. Цагарели, Н. Марр, И. Джавахишвили, И. Кипшидзе, А. Шанидзе, В. Беридзе, К. Дондуа и другие.

Замечательные исследования посвятил грузинскому языку австрийский лингвист Г. Шухардт; в Париже в 1931 году на французском языке выходит Грамматика древнегрузинского языка Н. Марра и М. Бриера; в Берлине печатаются Грузинско-немецкий и Немецко-грузинский словари Р. Мекелейна; издаются труды австрийского ученого Г. Деетерса, чешского ученого Я. Едлички и др.

В настоящее время грузинский язык и вообще грузинская культура вызывают большой интерес во многих странах: в Германии, во Франции, Норвегии, Англии, Швейцарии, Голландии, Польше, Венгрии, Чехословакии. Грузинским языком активно заинтересовались в Испании, в частности в Стране басков. В этом деле немалую роль играет интенсивная работа над проблемой грузинско-баскского языкового родства.

В Москве плодотворно работает известный лингвист-грузиновед проф. Г. Климов.

На русском языке существуют такие труды, как „Грамматика древнелитературного грузинского языка“ Н. Я. Марра (1925 г.) и „Грамматика грузинского языка“ Б. Р. Руденко (М.-Л., 1940 г.). Центрами интенсивного изучения грузинского языка являются Тбилисский государственный университет и Институт языкознания АН Грузии, а также кафедры грузинского языка педагогических институтов Республики. Огромны заслуги в исследовании грузинского языка А. Шанидзе, Г. Ахвледиани, А. Чикобава, В. Топуриа. Созданы научная грамматика нового грузинского языка и Толковый словарь грузинского языка в восьми томах. Неоднократно издавался Грузинский толковый словарь, составленный в 1716 году С.-С. Орбелиани.

На русском и европейских языках существуют также практические пособия по грамматике грузинского языка. Они давно стали библиографической редкостью.

За последнее время интерес к грузинскому языку заметно повышается. Одни изучают его в чисто практических целях (читать, писать, говорить, слушать передачи и т. д.), другие интересуются им также и в научном аспекте. Об этом свидетельствуют многочисленные письма, которые поступают к нам из разных республик и из-за рубежа с просьбой выслать им нужные пособия.

Надемся, что настоящий „Самоучитель грузинского языка (элементарный курс)“ профессора Тбилисского университета Г. И. Цибахашвили окажет хорошую помощь всем желающим изучить грузинский язык.

Цель настоящей книги — быть максимально доступной для всех изучающих грузинский язык, — в том числе и для тех, кто не имеет специальной лингвистической подготовки и занимается самостоятельно, без помощи учителя. Такая целевая установка книги определила характер отбора и подачи материала: в ней приведены элементарные сведения из грузинской грамматики и письма, на основе которых изучающий может усвоить представ-

ленный в книге лексический и синтаксический материал. Подробное описание звуков грузинского языка, всей сложной системы грузинского глагола, всех типов склонений и спряжений всех частей речи, а также описание синтаксиса обременило бы самоучитель и тем самым затруднило бы работу над ним, хотя полное системное описание грузинского языка совершенно необходимо в учебниках, рассчитанных на полное изучение языка.

По той же причине в самоучителе нет многих грамматических терминов и очень сжато говорится о некоторых грамматических категориях.

При отборе лексического материала во внимание принималась прежде всего активность слов и частота их употребления в рамках самоучителя, а не их морфологические особенности.

Данный самоучитель является пособием на первом, начальном этапе изучения грузинского языка. В дальнейшем, для полного его освоения необходимо использовать существующую учебную и научную литературу (грамматики, пособия, руководства, словари и др.) на русском и иностранных языках, а также соответствующую литературу на грузинском языке.

Ш. В. Дзидзигури,

академик Академии наук Грузии, профессор

„Самоучитель (элементарный курс)“ построен на принципах сознательного и осмысленного освоения элементов фонетики, морфологии и синтаксиса, а также лексики и письма грузинского языка. Грамматический материал подан с учетом того, что изучающий грузинский язык должен знать основы грамматики русского языка, которые помогут правильно понять изучаемый материал или через сравнение сходных явлений, или путем объяснения тех или иных особенностей грузинского языка. Самостоятельное изучение языка характеризуется большой зависимостью от письменного материала и отсутствием разговорной практики. Это обстоятельство значительно затрудняет усвоение правильного произношения отдельных звуков, правильной интонации, ударения и других

элементов речи. В таких условиях чрезвычайно возрастает познавательная роль письма и письменного материала. Это учтено в книге. Данные грузинского письма (а иногда и латинского) максимально использованы для объяснения различных фактов фонетики и грамматики. Рекомендуются чтение вслух.

Курс элементарный, т. е. охватывает самые необходимые сведения из фонетики, морфологии, синтаксиса, лексики. Грузинское письмо представлено в полном объеме, но упрощена транслитерация (написание грузинских слов русскими буквами). Поэтому в первое время возможно смешение звуков σ - σ , β - β , ρ - ρ , ν - ν , γ - γ , однако знание алфавита и внимательное сличение написания слова с описанием звуков быстро устраняют подобное смешение¹. Курс — комбинированный, то есть содержит элементы разговорника, тексты для чтения, таблицы, словари, образец письма и т. д., призванные облегчить и ускорить овладение основами грузинского языка. Наиболее трудным является глагол с его сложной системой лиц и времен. Поэтому в книге даны т. н. основные формы более чем пятидесяти глаголов. Использование этих готовых форм значительно облегчит как составление предложений, так и изучение природы грузинского глагола вообще.

Весь материал разбит на небольшие отрезки (занятия) по принципу последовательной связи и обусловленности.

Чтобы добиться успеха в изучении грузинского языка, необходимо работать внимательно и без длительных перерывов.

В данном издании самоучителя учтены многие замечания и пожелания, высказанные в прессе и письмах читателей. Несколько увеличено количество глаголов, представленных в так называемых „основных формах“, переработаны тексты, объяснение грамматического материала, перевод, словари, разговорник, заменены некоторые упражнения; дополнен раздел „контрольные ответы“, в котором даны правильные решения некоторых заданий (упражнений).

¹ См. также международную транскрипцию в таблице — Виды грузинского письма.

ВИДЫ ГРУЗИНСКОГО ПИСЬМА

1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
ა	ბ	გ	დ	ე	ს	ლ	ვ	ზ	200
ყ	ფ	ბ	ბ	2	რ	ე	ბ	ტ	300
ღ	ზ	ბ	გ	3	ყ	ყ	ჯ	უ	400
ძ	ძ	ფ	დ	4	ო	ყ	ჯ	უ	—
ჩ	ჩ	ც	ე	5	ფ	ფ	გ	რ	500
ც	ც	ვ	ბ	6	ტ	ტ	კ	ქ	600
ძ	ძ	ზ	ზ	7	პ	პ	მ	ნ	700
რ	რ	ა	ე	8	ყ	ყ	ყ	გ	800
ს	ს	თ	ტ	9	ფ	ფ	ა	ჰ	900
ტ	ტ	ი	ი	10	ხ	ხ	რ	ც	1000
კ	კ	კ	კ	20	ც	ც	ც	ც	2000
ლ	ლ	მ	ე	30	ძ	ძ	ა	ჰ	3000
მ	მ	ბ	მ	40	ვ	მ	ვ	ც	4000
ნ	ნ	ბ	ნ	50	ს	ს	გ	ჰ	5000
ი	ი	ა	ი	60	ე	ე	ბ	ჰ	6000
ო	შ	მ	ო	70	ყ	ყ	ჯ	ყ	7000
უ	უ	ვ	რ	80	ჰ	ჰ	ჰ	ჰ	8000
ყ	ყ	ჯ	ჰ	90	ღ	ღ	ღ	ღ	9000
ჩ	ჩ	ც	რ	100	რ	რ	ა	ω	10000

Наше древнее письмо так изменилось на протяжении веков, что приняло совсем другой вид. Однако несомненно, что наше сегодняшнее письмо имеет от тех букв, древнейшие образцы которых дошли до нас с V века. Об этом свидетельствует хотя бы буква ბ, которую в V веке так же выводили на камнях и в книгах, как сегодня мы ее печатаем. Другие изменились — одни больше, другие — меньше.

академик А. Г. Шანიдзе

Примечания. Виды письма: 1. Асомтаврули, или мргловани (заглавное, или округлое). 2. Нусхури, или нусахацури (строичное, или церковное). 3. Мхедрули (светское — современное). 4. Звуковое соответствие (по международной транскрипции). 5. Числовые значения букв. Знаком (*) отмечены буквы, которые в современном письме не употребляются.

ЗАНЯТИЕ 1

Письмо и чтение

В грузинском письме нет заглавных (больших, прописных) букв. Между написанным и его устным воспроизведением (прочтением) почти нет расхождения — что написано, то и читается. Ударение в грузинском языке очень слабое, поэтому гласные звуки в слове произносятся практически одинаково ровно, без заметного выделения. Ударение неподвижное: в двусложных словах оно стоит на втором от конца слоге; в словах, состоящих из трех и больше слогов, ударение стоит на третьем от конца слоге.

В грузинском языке нет мягких согласных. Согласные во всех позициях произносятся одинаково и примерно так, как русские твердые. Поэтому перед буквами *и*, *е* согласные не смягчаются (это важно!).

В грузинском языке нет грамматического рода. Поэтому, естественно, грузинские слова не имеют родовых признаков, и всякие требования согласования в роде совершенно отпадают.

А теперь прочтем (вспомните о характере и месте ударения и об отсутствии мягких согласных):

პატარა

патара — маленький, -ая, -ое (грамматического рода ведь нет!)

დიდი

диди — большой, -ая, -ое (произносится *д* твердо, без смягчения, как, скажем, в слове *дудка*).

კარგი

карги — хороший¹

ცუდი

цуди — плохой

¹ Далее примеры будем переводить на русский язык в форме мужского рода, но надо помнить: в грузинском рода нет, поэтому пример одинаково относится к любому роду.

მამა		დედა
мама — отец		деда — мать (д не смяг- чать)!
შვილი		და
швили — дитя, сын, дочь		და — сестра и союз и
გული		ხელი
гули — сердце		хели — рука
გვარი		სახელი
гвари — фамилия		сахели — имя
ჩემი		შენი
чеми — мой		шени — твой
მე	შენ	ის
ме — я	шен. — ты	ис — он, она, оно

მე გუშინ ჩამოვედი თბილისში
 მე гушин чамоведи тбилисში — Я вчера приехал в Тби-
 лиси

მე ვცხოვრობ ნოვოსიბირსკში
 მე вцховроб новосибирскში — Я живу в Новосибирске.

ციმბირი მკაცრი, მაგრამ ლამაზი მხარეა
 цимбири мкацри, маграм ламази мхარეა — Сибирь — су-
 ровый, но красивый край.

Упражнение. Прочтите еще раз все сначала. Особое внимание
 обратите на произношение согласных перед и, е (не смягчайте!).
 Постарайтесь зрительно запомнить очертания грузинских букв.

ЗАНЯТИЕ 2

Повторите еще раз первое занятие. Можно и поздра-
 вить Вас: из 33 грузинских букв Вы уже знаете 24.

Теперь о десяти буквах (9 неизвестных и уже извест-
 ная თ из слова თბილისში. Нашли?)

В грузинском языке есть десять звуков (и соответст-
 венно — букв), которых нет в русском. Их произношение
 может показаться несколько своеобразным (для говоря-
 щих на русском языке), однако их можно усвоить без

особого труда. И совсем будет легко, если на первых порах удовлетвориться их приблизительным произношением.

- თ — произносится с сильным придыханием, близок к русскому т и очень близок к немецкому t или th (произносится т с придыханием): თავი (тави — голова), თვალი (твали — глаз), ერთი (эрти — один);
- ფ — губной придыхательный согласный, близкий к русскому п: ფეხი (пехи — нога), ფერი (пери — цвет), უფრო (упро — более), არაფერი (арапери — ничего). Через ფ передается звук ф в словах негрузинского происхождения, ფაქტი (факти — факт), ფრონტი (фронти — фронт).
- ქ — произносится с сильным придыханием, близок к русскому к и очень близок к немецкому k; почти такой же, как латинский q; ქარი (кари — ветер), ქალი (кали — женщина), მაქვს (маквс — имею, у меня есть), საქმე (сакме — дело), ქმარი (кмари — муж), ქუჩა (куча — улица).
- ღ — звук, напоминающий русский щелевой г в слове бог или же произношение звука г в южнорусских говорах: ღამე (гаме — ночь), საღამო (сагамо — вечер), ღრმა (грма — глубокий), ღიმილი (гимили — улыбка), ღილი (гили — пуговица), დღეს (დგეს — сегодня).
- ყ — гортанный звук, отдаленно напоминающий русский к: ყარა-ყუმი (кара-куми — Кара-Кум), ყაზბეგი (казбегги — Казбек), ყური (кури — ухо), უყურე (укуре — смотри, гляди), საყურე (сакуре — серьга), ყველი (квели — сыр).
- ძ — сложный звук. В русском письме он передается сочетанием дз, произносится как один звук, известный большинству русских по произношению грузинских фамилий: სააკაძე (саакадзе — Саакадзе), ძალა (дзала — сила), ძმა (дзма — брат), ძველი (дзвели — старший), ძეგლი (дзегли — памятник), ძვირი (дзვიри — дорогой — о цене).

- წ — сложный звук, близкий к ц; произносится с резким призвуком: წალი (цкали — вода), წასვლა (цасвла — пойги, поехать), მწვადი (мцвади — шашлык), წერილი (цერიли — письмо), წელი (цели — год, поясница), წვიმა (цвима — дождь), წიგნი (цигни — книга).
- ჭ — сложный звук, близкий к русскому ч; произносится с резким призвуком: ჭიქა (чика — стакан), ჭამა (чама — есть, кушать), მჭირდება (мчирდება — мне нужно), ეჭვი (эчви — сомнения), ჭიანჭველა (чианч-вела — муравей).
- ჯ — сложный звук. В русском письме он передается сочетанием ДЖ, произносится как один звук, встречающийся в словах джунгли, джаз, ბიუჯეტი (биджети — бюджет), ჯავახიშვილი (джавахишвили — Джавахишвили), ჯგუფი (джгუფი — группа), ჯიბე (джибе — карман), ჯილდო (джилдо — награда).
- ჰ — соответствует латинскому (немецкому) h, близок к русскому х, произнесенному с легким придыханием: ჰაერი (Һаери — воздух), ჰკავს (Һკავს — он (она) имеет кого-то), ჰქვია (Һქვია — его (ее) зовут...).

Еще одно пояснение. Традиционно установилось, что русским п, т, к соответствуют грузинские ჰ, ტ, კ. Однако следует знать, что грузинские ჰ, ტ, კ произносятся резко и без придыхания.

Вот и все буквы грузинского языка. Большинство из них произносится без всякого затруднения, некоторые же требуют определенной тренировки, но вполне доступны. Ничего, если в первое время произношение будет не совсем точное.

Грузинский алфавит

Грузинская азбука состоит из 33-х букв, которые расположены в следующем порядке:

Буквы	Произносятся как	Алфавитное название	Буквы	Произносятся как	Алфавитное название	Буквы	Произносятся как	Алфавитное название
ა	а	ან	ბ	м	ბან	გ	≈ ḡ	გან
ბ	б	ბან	გ	н	ნარ	დ	≈ კ	დარ
გ	г	გან	დ	о	ონ	ე	შ	შინ
დ	д	დონ	ე	п	პარ	ვ	ჩ	ჩინ
ე	э, е	ენ	ვ	ж	ქან	ზ	ც	ცან
ვ	в	ვენ	ქ	р	რან	ა	ძ	ძილ
გ	з	ზენ	ს	с	სან	ბ	≈ ძ	წილ
დ	≈ т	თან	ტ	т	ტარ	გ	≈ ჩ	ქარ
ე	и	ინ	ყ	у	უნ	დ	ხ	ხან
ვ	к	კან	ფ	≈ п	ფარ	გ	ჯ	ჯან
გ	≈ л	ლან	ქ	≈ კ	ქან	ვ	h лат.	პან

Знаком () (т. е. приблизительно) в таблице обозначено произношение звуков, описание которых дано выше, так что при необходимости можно посмотреть еще раз.

Упражнение. Читайте:

მე ახლა კარგ საქმეს ვაკეთებ. მე ვსწავლობ ქართულ ენას.
 მე აхла карг сакмес вакетებ. მე всцаვლობ картул энас.
 Я теперь хорошее дело делаю. Я изучаю грузинский язык.

ქართული ენა ლამაზია. მხოლოდ ზოგიერთი ბგერის გამოთქმა ჯერ კიდევ მიჭირს, მაგრამ ამასაც შევძლებ.
 картули эна ламазია. мхолоდ ზოგიერთი ბგერის გამოთქმა ჯერ კიდევ მიჭირს, მაგრამ ამასაც შევძლებ.
 Грузинский язык красивый. Только некоторых звуков произношение пока еще трудно мне, но и это смогу.

Внимательно прочитав два-три раза, проверьте себя: краем листка бумаги закройте русские буквы и читайте грузинские. Что-то забыли? Ничего. Обратитесь за по-

мощью к русским буквам. Они ведь рядом и помогут Вам.

Чем быстрее запомните все грузинские буквы, тем легче пойдет работа.

Теперь выполните задание, которое потребует от Вас всего внимания. Из русской транслитерации¹ выпишите на листке буквы **к, т, ц, ч** и посмотрите, какие грузинские буквы им соответствуют. Увидите, что **к** соответствует то **კ**, то **ქ**; **ц** соответствует то **ც**, то **ჭ**, и т. д. Потом еще раз проверьте чтение этих букв по азбуке.

Между прочим, Вы уже знаете почти 100 грузинских слов. Заведите себе словарик, вносите в него все слова и запоминайте. Знайте: на запоминание слов не нужно жалеть времени и энергии.

И совсем хорошо — запоминать готовые предложения. Потом они пригодятся много раз.

ЗАНЯТИЕ 3

О звуках грузинского языка

Грузинский и русский языки имеют много общих звуков. В грузинском — 5 гласных, и все они имеются в русском:

ა	ე	ი	ო	უ
а	э (е)	и	о	у

Из согласных:

ბ	გ	დ	ვ	ზ	კ	ლ	მ	ნ	პ	ჟ	რ	ს	ტ	ჭ	ჩ	ც	ხ
б	г	д	в	з	к	л	м	н	п	ж	р	с	т	ш	ч	ц	х

¹ Транслитерация — запись слов одного языка буквами другого языка. В данном случае транслитерацией является та часть упражнения, где грузинские слова написаны русскими буквами.

Однако в грузинском есть согласные, которых нет в русском (как и наоборот). О них мы уже говорили. Русская транслитерация передает их только приблизительно. Знать эти буквы желательно, так как они иногда определяют смысл слова.

Вот примеры:

პაქტი	ფაქტი
(пакти) — пакт	(факти) — факт
ჩირი	ჭირი
(чири) — сухофрукт	(чири) — зараза
გრიალი	ღრიალი
(гриали) — грохот	(гриали) — рев
პირი	ფირი
(пири) — рот, лицо	(пири) — пленка
კარი	ქარი
(кари) — дверь	(кари) — ветер
კუდი	ქუდი
(куди) — хвост	(куди) — головной убор
დაცვა	დაწვა
(дацва) — оборона, защита	(дацва) — сжечь

Однако некоторая неточность в произношении этих звуков не становится помехой для понимания сказанного: помогает соседство других слов (контекст).

Упражнение. Прочтите текст несколько раз. Добейтесь свободного произношения слов и словосочетаний. В этом Вам поможет русская транслитерация. А русский перевод поможет найти интонацию предложения. Запомните слова и их значения.

ჩვენ თბილისში გუშინ ჩამოვედით.

ჩვენ თბილისში გუშინ ჩამოვედით.

Мы в Тбилиси вчера приехали.

შვევი ვიყავით მთაწმინდაზე. გასაოცრად ლამაზია ეს ადგილი.

უკვე ვიკავით მთაწმინდაზე. გასაოცრად ლამაზია ეს ადგილი.

Уже побывали на Мтацминда. Удивительно красиво это место.

დღეს ქალაქს დავათვალიერებთ, საღამოთი კი სპორტის სასახლეში გვინდა წასვლა. ამბობენ, კარგი პროგრამა არისო.

დგეს კალაქს დავათვალერებტ, საგამოტი კი სპორტის სასახლე-
ში გვინდა ცასვლა. ამბობენ, კარგი პროგრამა არისო.
Сегодня город осмотрим, а вечером во дворец спорта хо-
тим пойти. Говорят, хорошая программа.

Упражнение. Повторите первое предложение ჩვენ თბი-
ლისში გუშინ ჩამოვედით. Замените слово გუშინ словом
დღეს. Получите новое предложение: ჩვენ თბილისში
დღეს ჩამოვედით. Можно заменить и название города и т.
д. Выполните это упражнение, используя следующие сло-
ва:

გუშინწინ (гушиндин) — позавчера
მოსკოვში (московши) — в Москве, в Москву
თბილისიდან (тбилисидან) — из Тбилиси
მოსკოვიდან (московидან) — из Москвы

Запомните смысловое соответствие грузинских после-
логов русским предлогам: -ში — в; -ზე — на; -დან —
из.

Упражнение. Составленные Вами предложения повторите не-
сколько раз вслух. Например:

ჩვენ მოსკოვიდან დღეს ჩამოვედით. ჩვენ მოსკოვიდან თბი-
ლისში გუშინ ჩამოვედით. მე ვსწავლობ ქართულ ენას. მე
ვცხოვრობ (живу) მოსკოვში. მე მინდა (хочу) თბილისში
წასვლა (пойти, поехать).

ЗАНЯТИЕ 4

Как писать по-грузински

Грузинское письмо — легкое. Каждая буква пишется
отдельно и соответствует одному определенному звуку.
Письмо и чтение не расходятся. Никаких дополнительных
знаков нет. Все это Вы уже заметили, когда учились чи-
тать. Поэтому по-грузински легко научиться писать.

Грузинские буквы — округлые. В них почти нет изло-
мов, которые, однако, не исключаются при художествен-
ном оформлении букв. Рукописное письмо проще печат-
ного, а скорописное — еще проще. Очертания печатных

букв всегда одинаковые, но в рукописи могут несколько видоизменяться. Иногда в рукописи одна буква может иметь варианты (это бывает и в русском).

Посмотрите внимательно на эту рукопись. Такому письму учат детей в школе.

ძე ვცხელხეობ თბილისში.
 თბილისი საქართველს ევლადიქია.
 ძე მიყვარს ჩემი ქალაქი.

По своему положению в строке грузинские буквы:

а. располагаются на строке:

ა თ ი მ
 а т и о

б. выходят вверх:

ბ ზ მ ნ პ რ ს შ ჩ დ ვ ზ
 б з м н п р с ш ч дз ц х в

в. выходят вниз:

გ დ ე ვ კ ლ ჯ თ უ ფ ც ქ ჯ
 г д е в к л ж т у п(ф) г к ц дж

г. выходят вверх и вниз:

ქ ჭ
 к ч

Очертания грузинских букв просты и ясны: они развиваются от буквы к букве. Это облегчает изучение письма.

Откуда начать выводить буквы? Удобнее писать так:

ა — слева вверх (а)

ბ — сверху с левого кончика (б)

გ — сверху (г)

-
 — с кончика в левой стороне вниз и вверх (д)
-
 — с верхнего конца (е, э)
-
 — сверху (в)
-
 — с верхнего конца (з)
-
 — с седловины влево вниз и дальше (т с сильным придыханием)
-
 — с левого конца (и)
-
 — сверху (к резкий)
-
 — с кончика в левой стороне вниз и вверх (л)
-
 — с верхнего конца (м)
-
 — с середины вправо вниз и вверх (н)
-
 — слева (о)
-
 — снизу. Вроде двух о друг на друге (п)
-
 — с левого верхнего конца очертания (ж)
-
 — сверху или в два приема: ъ, а потом косую линию над ъ (р)
-
 — сверху (с)
-
 — с левого конца очертания. Сохраните вертикальность линий (т резкий)
-
 — с верхнего левого конца (у)
-
 — с верхней седловины. Напишите ъ и продолжите вниз (ф с сильным придыханием)
-
 — пишется в два приема: сверху вниз и слева направо с изгибом (х с сильным придыханием)

- რ — как რ печатное без третьего крючка (г)
- ყ — с верхнего левого конца; почти как русское у (к)
- შ — с верхнего кончика (ш)
- ჩ — с середины, как рукописное латинское h с узлом в верхней части (ч)
- ც — с левого конца. Сохраните вертикальность линий (ц)
- ძ — сверху (дз)
- წ — с середины вправо вниз и вверх (ц резкий)
- ჭ — пишется в два приема: сверху вниз с наложением на середине узла (ч резкий)
- ხ — сверху (х)
- ჯ — пишется в два приема: напишите ჯ и наложите поперечину (дж)
- ჰ — снизу. Вроде трех ო друг на друге (һ)

Обратите внимание на возможные в первое время описки: очертания некоторых рукописных букв похожи, только развороты разные (ძ — ხ; წ — ჭ) или отличаются в деталях (ტ — ც; ჟ — ჰ) и др.

Упражнение. Выпишите каждую букву внимательно, по несколько раз. Добейтесь непринужденности движения руки. Особое внимание обратите на правильное расположение буквы на строке (середина, выход вверх, вниз и т. д.)

Упражнение. Перепишите в свою тетрадь:

მე ვმუშაობ.	მე ბევრს ვმუშაობ.
Я работаю.	Я много работаю.
მე ვსწავლობ ქართულ ენას.	
Я изучаю грузинский язык.	

მე უკვე ვკითხულობ და ვწერ ქართულად.
Я уже читаю и пишу по-грузински.
ეს საინტერესო და სასარგებლო საქმეა.
Это интересное и полезное дело.

Перепишите слова в свои словарики и запомните их.

Упражнение. Из имеющегося у Вас запаса грузинских слов уже можно составить простые предложения. Переведите на грузинский язык и напишите:

Я живу в Киеве (Новосибирске и т. д.).

Я работаю и учусь (ვსწავლობ).

Я приехал (-ა) в Тбилиси (Москву и т. д.).

Я уже читаю по-грузински.

Мы приехали из Москвы (из Ленинграда и т. д.).

Я приехал (-ა) вчера (сегодня).

Мы приехали вчера (сегодня).

ЗАНЯТИЕ 5

Как считать по-грузински

Грузинский счет исключительно прост — с любым числительным любое существительное стоит в именительном падеже единственного числа, то есть в начальной форме.

Вот счет до двадцати:

1 ერთი (эрти)	11 თერთმეტი (тертмети)
2 ორი (ори)	12 თორმეტი (тормети)
3 სამი (сами)	13 ცამეტი (цаметი)
4 ოთხი (отхи)	14 თოთხმეტი (тотхмети)
5 ხუთი (хути)	15 თხუთმეტი (тхутмети)
6 ექვსი (эквси)	16 თექვსმეტი (теквсмეტი)
7 შვიდი (швидი)	17 ჩვიდმეტი (чвидмети)
8 რვა (рვა)	18 თვრამეტი (тврамети)
9 ცხრა (цхра)	19 ცხრამეტი (цхрамети)
10 ათი (ати)	20 ოცი (оци)

Части целого (მთელის ნაწილები)

ნახევარი	—	половина (ნახევარი)
მესამედი	—	треть (მესამედი)
მეოთხედი	—	четверть (მეოთხედი)
მეხუთედი	—	пятая часть (მეხუთედი)
მეათედი	—	десятая часть (მეათედი)
მეასედი	—	сотая часть (მეასედი)
ორი მესამედი	—	две трети (ორი მესამედი)
შვიდი მეათედი	—	семь десятых (შვიდი მეათედი)
ორი მეასედი	—	две сотых (ორი მეასედი)

Теперь возьмем некоторые существительные:

დღე — день	კაპიკი — копейка
წელი — год	მეტრი — метр
თვე — месяц	კილოგრამი — килограмм
კვირა — неделя	კილომეტრი — километр
საათი — час	ბილეთი — билет
წუთი — минута	ამხანაგი — товарищ
მანეთი — рубль	წიგნი — книга
გოგონა — девушка	თითი — палец
ხელი — рука	თვალი — глаз
ფეხი — нога	კბილი — зуб

Соедините любое числительное с любым существительным и Вы получите грузинский предметный счет. Например:

ერთი დღე, ერთი ბილეთი, ერთი ამხანაგი, ერთი კბილი;
 შვიდი საათი, შვიდი მანეთი, შვიდი თითი, შვიდი ამხანაგი,
 შვიდი დღე;
 ნახევარი საათი, ნახევარი მეტრი, ნახევარი წიგნი, ნახევარი
 დღე.

Упражнение. Скажите по-грузински:

два часа, один час, полчаса, двадцать часов;
 пять минут, пятнадцать минут, двадцать минут;
 две недели, четыре билета, одна книга.

Упражнение. Возьмите следующие существительные и сосчитайте по-грузински до двадцати:

დღე, მანეთი, კაცი (человек), წუთი.

Упражнение. Прочтите по-грузински и переведите на русский язык:

გუშინ მოსკოვიდან თბილისში ჩამოვედით ოცი კაცი.

ქართულ ენას ვსწავლობთ ხუთი კაცი. თბილისში ვიქნებით (будем) ერთი კვირა ან (или) ათი დღე.

Упражнение. Повторите счет вслух от 1 до 20 отдельно от существительных: ერთი, ორი, სამი и т. д. Запомните его.

ЗАНЯТИЕ 6

Продолжение счета

Грузинские числительные 11 — 20 (как и русские) образованы от соответствующих числительных 1 — 10. Дальше русский счет ведется на десятки: тридцать = три десятка, пятьдесят = пять десятков и т. д. После каждой сотни этот порядок повторяется.

В грузинском свыше двадцати счет ведется на двадцатки, т. е. для чисел от 21 до 40 единицы прибавляются к двадцати, от 41 до 60 — к сорока, и т. д., причем числа 40, 60, 80 представляются как дважды (трижды, четырежды) двадцать:

ოცდაერთი — 21 (= двадцать и один)

ოცღორი — 22 (= двадцать и два)

ოცდაათი — 30 (= двадцать и десять)

ოცდათერთმეტი — 31 (= двадцать и одиннадцать)

ოცდათორმეტი — 32 (= двадцать и двенадцать)

ორმოცი — 40 (= два двадцать)

ორმოცდაერთი — 41 (= два двадцать и один)

ორმოცდაათი — 50 (= два двадцать и десять)

ორმოცდათერთმეტი — 51 (= сорок и одиннадцать)

ორმოცდათორმეტი — 52 (= сорок и двенадцать)

ორმოცდაცამეტი — 53 (= сорок и тринадцать)

и так далее до:

სამოცი — 60 (= три двадцать)

სამოცდაერთი — 61 (= три двадцать и один)

ოთხმოცი — 80 (= четыре двадцать)

ასი — 100

Как видите, наращение происходит к каждой двадцатке и закономерно повторяется внутри всей двадцатки от 1 до 19.

Этот порядок выдерживается бесконечно. Например:

120 = ას ოცი

600 = ექვსასი

121 = ას ოცდაერთი

700 = შვიდასი

154 = ას ორმოცდათოთხმეტი

800 = რვაასი

и т. д.

900 = ცხრაასი

200 = ორასი (= два сто)

1000 = ათასი (= десять сто)

300 = სამასი (= три сто)

2000 = ორი ათასი

400 = ოთხასი

3000 = სამი ათასი

500 = ხუთასი

и т. д.

Примечание. Числительные от 1 до 100 и сотни от 200 до 1000 пишутся слитно:

სამოცდაშვიდი (67) ოთხმოცდათერთმეტი (91), ოთხასი (400), რვაასი (800).

В других комбинациях числительные пишутся раздельно

167 — ას სამოცდაშვიდი

291 — ორას ოთხმოცდათერთმეტი

814 — რვაას თოთხმეტი

1001 — ათას ერთი

Упражнение. 1. Произнесите по-грузински:

2, 12, 22, 32, 42, 52,

5, 15, 25, 35, 45, 55,

6, 26, 56, 76, 96, 106,

11, 21, 61, 72, 81, 101.

2. Напишите цифрами несколько чисел, прочтите вслух по-грузински

3. Прочтите вслух:

ორი საათი და ოცი წუთი. სამი დღე და ღამე. შვიდასი კილომეტრი.

ათას ორასი კილომეტრი. თოთხმეტი მანეთი და ოცდახუთი კაპიკი.

Запомните слово რამდენი (= сколько). Оно столь же активно, как и русское „сколько“ когда речь идет о каком-либо количестве. При слове რამდენი-существитель-

ნოე ობუნო სოიტი ვ ნაჩალნოი ფორმე (იწმენითელნი პადეჟ ედინსთვენნოი ჩისლა):

- რამდენი დღე? — სამი დღე
- რამდენი ბილეთი? — ხუთი ბილეთი
- რამდენი გაზეთი? — ორი გაზეთი (газета)
- რამდენი პური? — ნახევარი კილო პური.

Еще слова-вопросы:

- სად? (где? куда?)
- საიდან? (откуда?)
- ვინ? (кто?)
- რა? (что?)
- როდის? (когда?)
- როდემდე? (до какого времени? до каких пор?)
- სადამდე? (до какого места? до каких пор?)
- რატომ? (почему? для чего?)
- როგორ? (как? каким образом?)
- როგორი? (какой?)
- ვისი? (чей?)
- რომელი? (который? какой?)
- სადაური? (откуда?) (по происхождению.)

ЗАНЯТИЕ 7

Приветствия

и

ответы

გამარჯობათ! —

Здравствуйте!

როგორ ბრძანდებით? —

Как поживаете?

გაგიმარჯოთ! —

Здравствуйте!

გმადლობთ, კარგად. —

Спасибо, хорошо.

Варианты:¹

როგორა ხართ? — Как самочувствие, как жизнь? (Дословно: Как Вы есть?)	არა მიშავს რა. — Ничего.
როგორა ხარ? То же, но на „ты“ в единственном числе	არა მიშავს რა.
მშვიდობით.- Прощайте.	მშვიდობით.
ნახვამდის.- До свидания.	ნახვამდის.
კარგად ბრძან დებოდეთ.	Будьте здоровы.
კარგად იყავით.	კარგად იყავით!

Упражнение. Повторите приведенные предложения несколько раз вслух, изображая обоих беседующих. Хорошо упражняться вдвоем.

ЗАНЯТИЕ 8

Глагол არის (есть)

Запомните глагол არის (есть, 3 л. ед. ч.). В грузинском предложении глагол-связка в настоящем времени никогда не опускается, как это бывает в русском языке.

დღეს კარგი ამინდი არის — дословно: Сегодня хорошая погода есть.

სად არის რუსთაველის ძეგლი? — дословно: Где есть памятник Руставели?

როგორ არის საქმე? — дословно: Как есть дело? = Как дела?

რატომ არ არის გადაცემა? — Почему нет передачи? Дословно: Почему не есть передача?

Глагол-связка არის, входящая в составное сказуемое, в настоящем времени часто сокращается до первого звука ა, который сливается с предшествующим словом:

დღეს კარგი ამინდი არის и — დღეს კარგი ამინდია (сегодня хорошая погода).

¹ Вопросы, данные как варианты, уместны в разговоре, допускающем некоторую простоту в обращении с собеседником.

ეს ვისი საქმე არის? (Чье это дело?) и — ეს ვისი საქმეა?
დღეს რა რიცხვი არის? (Какое сегодня число?) и —
დღეს რა რიცხვია?
ეს წიგნი ვისი არის? (Чья эта книга?) и — ეს წიგნი ვი-
სია?

Оба варианта являются правильными.

Упражнение. Прочтите вслух, добиваясь непринужденности интонации вопросов и ответов.

- ეს ჩანთა (сумка) ვისია? თქვენია? (Эта сумка чья? Ваша?)
- არა, ეს ჩანთა ჩემი არ არის. ეს ჩანთა ირინესია (Нет. Эта сумка не моя. Эта сумка Ирины).
- რომელი საათია? (Который час?)
- სამის ნახევარია? (Половина третьего)
- რა დროა? (Какое время?)
- ჯერ ადრეა (Пока рано). უკვე გვიანაა (Уже поздно)
- როგორია ეს წიგნი? (Какова эта книга?)
- ეს წიგნი ძალიან საინტერესოა (Эта книга очень интересная).

ЗАНЯТИЕ 9

Личные формы глагола არის (есть)

Глагол არის¹ имеет все формы лица, причем эти формы очень активно употребляются в речи. Они никогда не опускаются (как это бывает в русском).

¹ В грузинском языке нет инфинитива, поэтому основной (исходной) формой глагола признана форма 3 л., ед. ч., настоящего времени.

Вот эти формы:

Ед. ч.

Мн. ч.

1.ლ. (მე) ვარ = я есть	(ჩვენ) ვართ = мы есть
2.ლ. (შენ) ხარ = ты есть	(თქვენ) ხართ = вы есть
3.ლ. (ის) არის = он есть	(ისინი) არიან = они есть (суть)

В грузинском глаголе есть как показатели лица, так и числа. Просмотрите внимательно приведенное спряжение, и Вы без труда найдете эти показатели. Поэтому местоимения в спряжении даны в скобках. Однако в речи при глаголе употребляется и личное местоимение.

Например:

თქვენ ვინა ხართ? (Кто вы?)	მე ვარ სტუდენტი (Я студент)
რა გვარი ხართ? (Как ваша фамилия?)	— ჩემი გვარია ნესტერენკო (Моя фамилия Нестеренко)
რა გქვიათ? (Как зовут вас?)	— მე მქვია გენადი (Меня зовут Геннадий)
რამდენი წლისა ხართ? (Сколько вам лет?)	მე 19 წლისა ვარ (Мне 19 лет)
სადაური ხართ? (Откуда вы?)	მე კიეველი ვარ (Я из Киева)
თქვენი ამხანაგი სადაურია? (Ваш товарищ откуда?)	ჩემი ამხანაგი მოსკოველია (Мой товарищ из Москвы)
ის რა გვარია? (Как его фамилия?)	მისი გვარია ბელოვი (Его фамилия Белов)
ის რამდენი წლისაა? (Ему сколько лет?)	ისიც ცხრაშვიდი წლისაა (И ему 19 лет)

При разговоре на „ты“ вместо ხართ (= вы есть) используется ხარ (= ты есть). Например:

(შენ) რა გვარი ხარ?	(Как твоя фамилия?)
(შენ) სადაური ხარ?	(Ты откуда?)

Упражнение. Переведите на русский язык, разберитесь в точном значении глаголов.

ჩვენ აქ სამი ამხანაგი ვართ. სამივე (все трое)
ვილნიუსიდან ვართ. ვილნიუსიდან აქ სხვებიც (и другие)

არიან. თქვენ საიდან ხართ? თქვენი ამხანაგი სადაურია? ის სხვა ქალაქიდან არის.

ЗАНЯТИЕ 10

Еще о глаголе არის

(Прошедшее и будущее время)

Разобранные выше формы относятся к настоящему времени. В прошедшем времени будет так:

Ед. ч.

Мн. ч.

1 л. (მე) ვიყავი = я был (рода нет.)	(ჩვენ) ვიყავით — мы были
2 л. (შენ) იყავი = ты был	(თქვენ) იყავით = вы были
3 л. (ის) იყო = он был	(ისინი) იყვნენ = они были

А вот будущее время:

Ед. ч.

Мн. ч.

1 л. (მე) ვიქნები = я буду	(ჩვენ) ვიქნებით = мы будем
2 л. (შენ) იქნები = ты будешь	(თქვენ) იქნებით = вы будете
3 л. (ის) იქნება он будет	(ისინი) იქნებიან они будут

С этим глаголом существительное сочетается в начальной форме (в именительном падеже). Например:

მე ვიყავი მუშა, ახლა ვარ სტუდენტი, მომავალში ვიქნები ინჟინერი.

Я был рабочий, теперь я студент, в будущем буду инженером.

Упражнение. Переведите на грузинский язык.

Вы откуда? — Я из Риги. А вы откуда?

Что вы делаете (აკეთებთ)? — Я учусь. А Вы? — Я тоже учусь.

Где Вы были вчера? — Вчера мы были в кино.

Что смотрели (რა ნახეთ)? — Мы смотрели (ვნახეთ) новый фильм.

Где Вы будете завтра? — Завтра мы пойдем в музей (წავალთ მუზეუმში). (См. стр. 107, контрольный ответ 1).

Упражнение. Пользуясь знакомыми Вам грузинскими словами, составьте коротенький рассказ о себе и о товарище.

Упражнение. Выучите на рассказ.

ჩემი ქალაქი

მე ძალიან მიყვარს თბილისი, ჩემი მშობლიური ქალაქი. ის ათას ხუთასი წლისაა, მაგრამ ნახეთ მისი ქუჩები და ხიდები, შენობები და ძეგლები და იტყვიეთ, რომ ეს ქალაქი მარად ახალგაზრდაა. (См. стр. 108, контрольный ответ 2).

მშობლიური — родной

ქუჩა — улица

ხიდი — мост

შენობა — здание

მარად — вечно

ახალგაზრდა — молодой, юный

Упражнение. Переделайте рассказ применительно к вашему городу (селу) и расскажите о нем.

Упражнение. Напишите рассказ „ჩემი ქალაქი“ по памяти, а потом проверьте правильность написания слов и предложений. Исправьте ошибки и перепишите еще раз.

Образование множественного числа существительных

В именит. пад. ед. числа грузинские существительные оканчиваются на гласный:

კაცი, სახელი, საკითხი, კბილი, ფული, სოფელი, ტანსაცმელი;
დედა, ძმა, და, მამა, მაგიდა, დანა; ხე, ტყე, შხე, თვე, რძე,
დღე, მოლარე; დრო, საღამო, საღარო, ოქრო, საბჭო; რუ,
ბუ.

Из конечных гласных *ი* является окончанием им. пад., другие же входят в основу.

Множественное число существительных образуется при помощи суффикса *-ებ-* следующим образом:¹

а. В существительных с конечными *-ი-*, *-ა-* отбрасываются эти гласные, к оставшейся части слова прибавляется суффикс *-ებ-*, а после него окончание им. пад. *-ი-*. Вот так:

გაზეთ-ი — გაზეთ-ებ-ი
წიგნ-ი — წიგნ-ებ-ი
კბილ-ი — კბილ-ებ-ი
თვალ-ი — თვალ-ებ-ი
თით-ი — თით-ებ-ი
ადამიან-ი — ადამიან-ებ-ი
სკამ-ი — სკამ-ებ-ი
ადგილ-ი — ადგილ-ებ-ი
წარბ-ი — წარბ-ებ-ი
და — დ-ებ-ი
ძმა — ძმ-ებ-ი
დანა — დან-ებ-ი
მაგიდა — მაგიდ-ებ-ი

газета — газеты
книга — книги
зуб — зубы
глаз — глаза
палец — пальцы
человек — люди
стул — стулья
место — места
бровь — брови
сестра — сестры
брат — братья
нож — ножи
стол — столы

¹ **Примечание.** Множественное число изредка образуется при помощи суфф. *ბ*, который при склонении чередуется с *თ*. Однако это уже пассивный способ словоизменения. (მოქალაქენო! — Граждане! — обращение; დედათა და ბავშვთა ოთახი — дословно — комната матери и детей).

ჭიქა — ჭიქ-ებ-ი
გზა — გზ-ებ-ი
კატა — კატ-ებ-ი

стакан — стаканы
дорога — дороги
кошка — кошки

ბ. В существительных с концевыми -ე, -ო, -უ суффикс -ებ- просто прибавляется к форме ед. ч., после чего ставится окончание им. пад. -ი, например:

ხე — ხე-ებ-ი
ტყე — ტყე-ებ-ი
კიბე — კიბე-ებ-ი
დღე — დღე-ებ-ი
მორიგე — მორიგე-ებ-ი
მოლარე — მოლარე-ებ-ი
სალამო — სალამო-ებ-ი
სოკო — სოკო-ებ-ი
სალარო — სალარო-ებ-ი
ღვინო — ღვინო-ებ-ი
გოგო — გოგო-ებ-ი
რუ — რუ-ებ-ი
კუ — კუ-ებ-ი

дерево — деревья
лес — леса
лестница — лестницы
день — дни
дежурный — дежурные
кассир — кассиры
вечер — вечера
гриб — грибы
касса — кассы
вино — вина
девочка — девочки
канавა — канавы
черепаха — черепахи

Обратите внимание: во множественном числе все существительные имеют окончание -ი.

В некоторых грузинских существительных при образовании множ. числа происходит стяжение основы, что выражается в выпадении из основы последнего гласного:

ფანქარი — ფანქრ-ებ-ი
მტერი — მტრ-ებ-ი
მეგობარი — მეგობრ-ებ-ი
სტუმარი — სტუმრ-ებ-ი
მასპინძელი — მასპინძლ-ებ-ი
მეზობელი — მეზობლ-ებ-ი
სოფელი — სოფლ-ებ-ი

карандаш — карандаши
враг — враги
друг — друзья
гость — гости
хозяйин — хозяйева
сосед — соседи
село — села

В языке есть закономерности, по которым можно определить, какие именно основы стягиваются. Но об этом потом (впрочем, стяжение основы не затемняет значения слова).

Упражнение. Образуйте множественное число существительных (выделенные гласные выпадают):

ამხანაგი	მეგობარი	ნაცნობი	ბილეთი	ნემსი
товарищ	друг	знакомый	билет	иголка
გზა	კედელი	კაკალი	ფოთოლი	სოფელი
дорога	стена	орех	лист	село
ჟურნალი	საათი	წუთი	ლილი	კაბა
журнал	час	минута	пуговица	платье
მანქანა	ავტობუსი	სახე	საქმე	ძაფი
машина	автобус	лицо	дело	нитка
სამუშაო	ყვავილი	ვარდი	წვეთი	სხივი
работа	цветок	роза	капля	луч
ბიჭი	ქალი	გოგონა	ენა	სიტყვა
мальчик	женщина	девушка	язык	слова
მატარებელი		პალტო		
поезд		пальто		

Запомним: определение при определяемом всегда стоит в единственном числе, независимо от числа существительного. Например:

ეს ჩემი მეგობარია	ესენი ჩემი მეგობრებია
ეს ახალი გაზეთია	ეს ახალი გაზეთებია
აქ ლამაზი ყვავილია	აქ ლამაზი ყვავილებია
შენ ჩვენი სტუმარი ხარ	თქვენ ჩვენი სტუმრები ხართ
მე შენი (თქვენი)	ჩვენ თქვენი (შენი)
მასპინძელი ვარ	მასპინძლები ვართ

Упражнение. Поставьте такие вопросы, на которые можно ответить приведенными выше предложениями.

Образец: ეს ვისი მეგობარია? ეს ჩემი მეგობარია. ესენი ჩემი მეგობრები არიან.

Упражнение. Найдите существительные, определите их число. Обратите внимание на употребление существительных с числительными.

საქართველოში ჩვენ ოცი დღე გავატარეთ. ეს დღეები არასოდეს დაგვავიწყდება. ლამაზია საქართველოს ბუნება, მისი სოფლები და ქალაქები, გზები და მდინარეები. მეტად მსიგავეწონა ქართული სიმღერები და ცეცხლოვანი ცეკვები.

მეგობრების დახმარებით ჩვენ დავიწყეთ ქართული ენის შესწავლა. უკვე ვიცით მრავალი სიტყვა და ცოტას კიდევაც ვლაპარაკობთ. (სმ. სტრ. 108, კონტრ. отв. 3).

გაატარეთ — провели (мы)	ცეკვა — пляска
არასოდეს — никогда	ცეცხლოვანი — огненный
დაგვავიწყდება — забудем	დახმარებით — с помощью
ბუნება — природа	დახმარება — помощь
მდინარე — река	დავიწყეთ — начали (мы)
მეტად — очень, чрезвычайно	მრავალი — множество, много
მოგეწონა — нам понравилось	ცოტა — немножко
სიმღერა — песня	კიდევაც — и, даже

Упражнение. Читайте вопросы вслух и отвечайте на них; обратите внимание на различие личных форм глаголов.

- თქვენ სად გაატარეთ ოცი დღე?
(Где Вы провели 20 дней?)
რამდენი დღე გაატარეთ საქართველოში?
(Сколько дней провели в Грузии?)
როგორია საქართველოს ბუნება?
(Какова природа Грузии?)
რა მოგეწონათ საქართველოში?
(Что Вам понравилось в Грузии?)
როგორია ქართული ცეკვები?
(Каковы грузинские танцы?)
რის შესწავლა დაიწყეთ?
(Изучение чего Вы начали?)
ვისი დახმარებით სწავლობთ ქართულ ენას?
(С чьей помощью изучаете грузинский язык?)

ЗАНЯТИЕ 12

Глаголы ჰყავს — აქვს, მიჰყავს — მიაქვს и подобные

При выражении наличия (или отсутствия) у кого-то чего-либо или кого-либо грузинский язык выражает одушевленность или неодушевленность предмета разными

Упражнение. Внимательно изучите все предложения; обратите внимание на формы глаголов и их значение.

1. მე ამ ქალაქში გუშინ ნაცნობიც არა მყავდა. დღეს უკვე ორი ამხანაგი მყავს. ხვალ კი მეგობრებიც შევლოდება.
2. — ახალი ვაზეთი გაქვთ?
— ჯერ არა მაქვს.
— როდის გექნებათ?
— შექნება ნახევარ საათში.
3. — თქვენ მშობლები (родители) სადა გყავთ?
ჩვენ რიგაში კარგი ბინა გვაქვს. მშობლები იქ არიან. იქ მე და და ძმაც მყავს. მშობლები მუშაობენ (работают), და და ძმა სწავლობენ (учатся) სკოლაში. მე ვცხოვრობ და ვსწავლობ თბილისში. (См. стр. 108, контр. отв. 4)

Упражнение. Составьте вопросы, на которые можно было бы ответить предложениями из предыдущего упражнения.

Образец: თქვენი მშობლები სად ცხოვრობენ ჩვენ რიგაში ბინა გვაქვს. მშობლები იქ ცხოვრობენ (არიან).

Упражнение. Составьте маленькие предложения с правильным использованием глаголов აქვს, ჰყავს в разных лицах, числах и временах. Вспомните, когда говорим მაქვს и когда — მყავს.

Образец: მე მყავს ძმა. ჩემს ძმას ეს წიგნი აქვს.

ЗАНЯТИЕ 13

Некоторые сведения о грузинском глаголе

Грузинский глагол значительно сложнее русского. Без преувеличения можно сказать, что изучение грузинского глагола фактически означает изучение основных вопросов морфологии и синтаксиса грузинского языка.

В чем заключается сложность грузинского глагола по сравнению с русским?

А вот в чем.

1. Временных форм у грузинского глагола значительно больше, и каждая из них имеет определенное значение. Так, მოვიდა = он (она) пришел, მოსულა — он, оказывается, пришел. Время в обоих глаголах прошедшее, лицо — 3, число — единств., но по смыслу они различаются.

2. Русский глагол всегда одноличный, то есть в нем морфологически выражается только действующее лицо в ед. или множ. числе. Грузинский глагол характеризуется многоличием. Это означает, что в одной глагольной форме могут быть выражены как действующее лицо, так и лица, которых касается совершаемое действие. Например ვუბატავ — глагол трехличный и в дословном переводе означает: „я ему рисую то (что-то)“; ვიბატავ = „я тебе рисую то (что-то)“; ვიბატავ = „я себе рисую то (что-то)“; ვბატავ — глагол двухличный и означает: „я рисую то (что-то)“; ვბატავ = „я рисую тебя“.

Есть и другие своеобразия, о которых будет сказано ниже (см. зан. 31)

Русский и грузинский глаголы имеют и некоторые сходные черты: три лица, два числа, три времени, совершенный и несовершенный вид, переходность, непереходность, и др. Грамматического рода и возвратности в грузинском глаголе нет.

Изученные в предыдущем уроке глаголы მყავს, მაქვს — двухличные и обозначают как действующее лицо (кто имеет), так и предмет, который имеется у данного (первого) лица. Разница, как уже сказано, заключается в одушевленности — неодушевленности предмета, представленного в данных глаголах в 3 лице. Эти лица соответственно называются: субъектное лицо (действующее лицо) и объектное лицо (лицо или предмет, которого касается действие). В зависимости от выражаемой мысли лица в глаголе могут меняться.

Например:

მყავს (У меня есть кто-то, я имею кого-то)

მყავხარ (У меня есть ты, я имею тебя)

ვყავარ (Я есть у кого-то)

Еще один пример:

ვმუშაობ (Я работаю)

ვაძულებ (Я его заставляю работать)

მაძულებს (Он заставляет меня работать)

„Заставляет“ не надо понимать только как принуждение. Это может означать и разрешение, руководство, помощь, стимул и т. д., как требует контекст.

Однако сложность грузинского глагола не должна пугать. Чтобы изъясняться по-грузински довольно понятно, достаточно (на первое время) знать основные формы времен и лиц грузинского глагола.

Возьмем глагол მუშაობს (работает) и рассмотрим его основные формы.¹

Н а с т о я щ е е в р е м я

Ед. ч.

Мн. ч.

1 л. ვმუშაობ (работаю)

ვმუშაობთ (работаем)

2 л. მუშაობ (работаешь)

მუშაობთ (работаете)

3 л. მუშაობს (работает)

მუშაობენ (работают)

Б у д у щ е е в р е м я

1 л. ვიმუშავებ
(буду работать)

ვიმუშავებთ
(будем работать)

2 л. იმუშავებ
(будешь работать)

იმუშავებთ
(будете работать)

3 л. იმუშავებს
(будет работать)

იმუშავებენ
(будут работать)

П р о ш е д ш е е в р е м я

Несовершенный вид

1 л. ვმუშაობდი
(я работал)

ვმუშაობდით
(мы работали)

¹ Грамматические категории глагола (время, вид, наклонение) даются несколько упрощенно с целью облегчения составления грузинских предложений.

2 ლ. მუშაობდი (ты работал)	მუშაობდით (вы работали)
3 ლ. მუშაობდა (он работал)	მუშაობდნენ (они работали)

Совершенный вид

1 ლ. ვიმუშავე (я поработал)	ვიმუშავეთ (мы поработали)
2 ლ. იმუშავე (ты поработал)	იმუშავეთ (вы поработали)
3 ლ. იმუშავა (он поработал)	იმუშავეს (они поработали)

Повелительное наклонение

2 ლ. იმუშავე (работай)	იმუშავეთ (работайте)
------------------------	----------------------

Условное наклонение

Условное для совершения действия в будущем¹

1 ლ. ვიმუშაო	ვიმუშაოთ
2 ლ. იმუშაო	იმუშაოთ
3 ლ. იმუშაოს	იმუშაონ

Условное для действия, совершенного в прошлом

1 ლ. ვიმუშავებდი	ვიმუშავებდით
2 ლ. იმუშავებდი	იმუშავებდით
3 ლ. იმუშავებდა	იმუშავებდნენ

Формы условного наклонения переводятся на русский язык приблизительно и в предложении будут соответствовать:

Условное будущее:

ვიმუშაო — чтобы мне работать, чтобы я работал
 იმუშაო — чтобы тебе работать, чтобы ты работал и т. д.

¹ Названия условных наклонений даны условно, для удобства различения разных форм.

Условное прошедшее:

ვიმუშავებდი — я работал бы...
იმუშავებდი — ты работал бы... и т. д.

Составим по одному предложению на каждую форму. Из них получится нехитрый рассказ о трудовой деятельности говорящего.

ადრე ვმუშაობდი მექანიკურ ქარხანაში. იქ სამი წელიწადი ვიმუშავე. ამჟამად მე ვმუშაობ ელექტროქარხანაში. აქ მუშაობა მომწონს და სიამოვნებით ვმუშაობ. ამ ქარხანაში ყველა პირობაა შექმნილი, რომ ახალგაზრდა სპეციალისტმა ნაყოფიერად იმუშაოს. (См. стр. 108, контр. ответ 5).

ადრე — раньше	პირობა — условие
იქ — там	შექმნილი — созданы
ამჟამად — теперь, в настоящее время	ყველა პირობაა შექმნილი — созданы все условия
აქ — здесь, тут	ახალგაზრდა — молодой
მომწონს — нравится мне	ნაყოფიერად — плодотворно
სიამოვნებით — с удовольствием	
ამ ქარხანაში — на этом заводе	
ყველა — все	

Упражнение. Внимательно прочтите приведенный выше рассказ. Переведите его на русский язык, сохранив точное значение глагольных форм.

Упражнение. Сделайте обратный перевод, т. е. с русского на грузинский язык. Полученный текст сверьте с книгой, определите допущенные ошибки и исправьте их. Потом расскажите его.

Упражнение. Приведенный выше рассказ ведется от первого лица. Вы составьте рассказ о третьем лице (для задания понадобятся другие формы глагола — მომწონს: მოსწონს — ему нравится; множ. число: მოგვწონს, მოსწონთ). (См. стр. 105, контр. ответ 5).

Упражнение. Составьте вопросы и ответы, используя разные формы глаголов ვმუშაობს, მოსწონს.

Образец: სად მუშაობთ? — ვმუშაობ ქარხანაში. — თუ მოგწონთ თქვენი სამუშაო? — დიახ (Да), მე მომწონს ჩემი სამუშაო.

ЗАНЯТИЕ 14

Снова о глаголе

Повторите внимательно занятие 13-е, особенно формы глаголов.

Подобно глаголу მუშაობს изменяется и глагол ლაპარაკობს (говорит). Стало быть, Вы можете самостоятельно образовать все формы глагола ლაპარაკობს.

Упражнение. Проспрягать глагол ლაპარაკობს.

Упражнение. Переведите текст на русский язык. Найдите глаголы в грузинском и русском текстах и установите их точное смысловое и грамматическое соответствие.

ჩემი მეგობარი ვიქტორი მალე სწავლობს ენებს. ის უკვე ლაპარაკობს გერმანულად და უკრაინულად. ის ერთი წელი ცხოვრობდა ლატვიაში და კარგად ლაპარაკობს ლატვიურად. ახლა ჩვენ ერთად ვსწავლობთ ქართულს. (см. стр. 108, контрольный ответ 6).

Глагол იცის (знает). Основные формы

Н а с т о я щ е е в р е м я

Ед. ч.

Мн. ч.

1 л. ვიცი (знаю)

ვიცით (знаем)

2 л. იცი (знаешь)

იცით (знаете)

3 л. იცის (знает)

იციან (знают)

Прошедшее время

1 ლ. ვიცოდი (я знал)	ვიცოდით (мы знали)
2 ლ. იცოდი (ты знал)	იცოდით (вы знали)
3 ლ. იცოდა (он знал)	იცოდნენ (они знали)

Будущее время

1 ლ. მეცოდინება (буду знать)	გვეცოდინება (будем знать)
2 ლ. გვეცოდინება (будешь знать)	გეცოდინებათ (будете знать)
3 ლ. ეცოდინება (будет знать)	ეცოდინებათ (будут знать)

Повелительное наклонение

2 ლ. იცოდე (знай)	იცოდეთ (знайте)
-------------------	-----------------

Сослагательное-условное наклонение

(для совершения действия в будущем)

1 ლ. ვიცოდე	ვიცოდეთ
2 ლ. იცოდე	იცოდეთ
3 ლ. იცოდეს	იცოდნენ

(для действия, совершенного в прошлом)

1 ლ. მცოდნოდა	გვეცოდნოდა
2 ლ. გცოდნოდა	გცოდნოდათ
3 ლ. სცოდნოდა	სცოდნოდათ

Вот простенький рассказ с использованием уже известных Вам глагольных форм.

ქართულ ენას მე ახლა ვისწავლობ. ჯერ სუსტად ვიცი, მაგრამ მალე უკეთესად (лучше) მეცოდინება. გერმანული სულ არ ვიცოდი, მაგრამ ერთ წელიწადში ვისწავლე. მე კარგად მესმის (понимаю): ენა რომ ისწავლო, ბევრი უნდა იმუშაო. რომ მცოდნოდა, ქართული ენა ასე საინტერესოა, უფრო ადრე ვისწავლიდი.

А вот дословный перевод:

Грузинский язык я теперь изучаю. Пока слабо знаю, но скоро лучше буду знать. Немецкого я совсем не знал, но изучил за год. Я хорошо понимаю: чтобы изучить язык, надо много работать. Если бы я знал, что грузинский язык так интересен, изучил бы раньше.

Упражнение. Внимательно сопоставьте грузинский и русский тексты и найдите соответствия между словами. Особое внимание обратите на использование глагольных форм условного наклонения.

Упражнение. Переведите на грузинский язык (письменно). Проверьте правильность глагольных форм.

Я хорошо знаю русский и немецкий языки. Теперь я изучаю грузинский. Я уже знал, что глагол (ზმბა) будет труднее. Но я не боюсь (არ ვეშინია). Если буду работать систематически (სისტემატიურად), то и это (ესეც) буду знать.

ЗАНЯТИЕ 15

Запомним еще несколько глаголов

(Берем наиболее часто встречающиеся формы)

თხოვბა — просить

გთხოვ
(я прошу тебя)

გთხოვთ (я вас прошу,
мы вас просим)

გთხოვე (я просил тебя)	გთხოვეთ (я просил вас, мы просили вас)
მთხოვე (ты просишь меня)	მთხოვეთ (вы просите меня)
გვეთხოვე (ты просишь нас)	გვეთხოვეთ (вы просите нас)
მთხოვე (ты попросил меня. Попроси меня!)	მთხოვეთ (вы просили меня. Попросите меня!)

შიში — бояться

მეშიინია (я боюсь)	გვეშიინია (мы боимся)
გეშიინია (ты боишься)	გეშიინიათ (вы боитесь)
ეშიინია (он боится)	ეშიინიათ (они боятся)

თქვა — сказать

ვამბობ ¹ (я говорю)	ვამბობთ (мы говорим)
ვთქვი (я сказал)	ვთქვიით (мы сказали)
ვიტყვი (я скажу)	ვიტყვიით (мы скажем)
გეტყვი (я скажу тебе)	გეტყვიით (я скажу вам, он скажет вам)
გითხარნი (я сказал тебе)	გითხარიით (я (мы) сказал(и) вам)
ამბობ (ты говоришь)	ამბობთ (вы говорите)
სთქვი (ты сказал)	სთქვიით (вы сказали)
იტყვი (ты скажешь)	იტყვიით (вы скажете)
მეტყვი (ты скажешь мне)	მეტყვიით (вы скажете мне)
მითხარნი (ты сказал мне, Скажи!)	მითხარიით (вы сказали мне, Скажите!)
ამბობს (он говорит)	ამბობენ (они говорят)
თქვა (он сказал)	თქვეს (они сказали)
იტყვის (он скажет)	იტყვიან (они скажут)
მეტყვის (он скажет мне)	მეტყვიან (они скажут мне)
გეტყვის (он скажет тебе)	გეტყვიან (они скажут тебе)

¹ ვამბობ и ვლაპარაკობ переводятся на русский язык глаголом „говорю“. Однако первое имеет смысл „сообщаю что-то“, а второе больше означает действие — речь, говорение.

მითხრა (ОН СКАЗАЛ МНЕ)	მითხრეს (ОНИ СКАЗАЛИ МНЕ)
გითხრა (ОН СКАЗАЛ ТЕБЕ)	გითხრეს (ОНИ СКАЗАЛИ ТЕБЕ, ВАМ)
გვეტყვის (ОН СКАЖЕТ НАМ)	გვეტყვიან (ОНИ СКАЖУТ НАМ)
გვითხრა (ОН СКАЗАЛ НАМ)	გვითხრეს (ОНИ СКАЗАЛИ НАМ)

Упражнение. Беседы.

- ხომ ვერ მეტყვიტ, რომელი საათია ახლა?
— ბოდიში, მაგრამ მე არ ვიცი, საათი არა მაქვს. გეტყვიტ ჩემი მეგობარი.
— ახლა სამის ნახევარია.
— გმადლობტ.
— არაფერს.
- გამარჯობატ! გუშინ მე წიგნი გტხოვეტ. ხომ არ გაქვეტ?
— გვაქვს მაგრამ ხელზეა. ჩვენ უკვე ვტხოვეტ და მოიტანენ (принесут)
— ეს მალე იქნებატ?
— ნუ გეშინიატ, მალე მოიტანენ. დაბრძანდით, იმუშავეტ, როგორც კი მოიტანენ, გეტყვიტ.
- მე გუშინ სალამოს ტქვენტან მოვედი, ტქვენ კი სახლში არ იყავიტ. სად იყავიტ?
— ჩვენ გუშინ სალამოს დასვენების პარკში წავედით. იქ კარგი საკონცერტო პროგრამა იყო. სალამო სასიამოვნოდ და მხიარულად გავატარეტ. ამიტომ დღეს ხალისიანად ვმუშაობტ (სმ. სტრ. 108, კონტრ. отв. 7).

Упражнение. Читайте вопросы и отвечайте на них возможно полными ответами.

- სად ცხოვრობტ? (Где живете?)
 სად მუშაობტ? (Где работаете?)
 რომელი ენები იციტ? (Какие языки знаете?)
 რომელ ენას სწავლობტ? (Какой язык изучаете?)
 სახლში ვინა გყავტ? (Кто у вас дома?)
 რა გვარი ხართ? (Как ваша фамилия?)
 რა გქვიატ? (Как ваше имя?)

რამდენი წლისა ხართ? (Сколько вам лет?)
 ახლა რომელი საათია? (Который теперь час?)
 რა თვე, დღე, რიცხვია დღეს? (Какой месяц, день и число сегодня?)

ხოლმე — выразитель многократности действия

Для выражения многократности, повторяемости действия к личным формам глагола добавляется слово **ხოლმე**.
 Например:

შემოგვიარე ხოლმე — заходивай;
 წერილი მოგვწერეთ ხოლმე — пишите нам письма;
 დამეხმარეთ ხოლმე დავალების შესრულებაში — помогите мне в выполнении задания.

ЗАНЯТИЕ 16

Слова вежливого обращения

В грузинском языке имеются слова с одинаковыми значениями, но они различаются по тону употребления: одни звучат очень вежливо, другие — менее, иногда даже грубовато.

Вот некоторые из этих слов.

Значение	Вежливое обращение	Фамильярное обращение
Идите (сюда)	მობრძანდით	მოდით
Кушайте (пейте)	მიირთვიეთ	კამეთ (დალიეთ)
Садитесь	დაბრძანდით	დაჯექით
Извольте (берите, возьмите)	ინებეთ	აიღეთ
Вам что? (Что вы хотите?)	რა გნებავთ?	რა გინდათ?
Слушаю Вас!	გისმენთ? ბატონო?	რა არის?
Да!	დიახ!	კი! ჰო!

Словами вежливого тона о себе не принято говорить. Примерные ситуации, в которых употребляются подобные слова и обороты, легко определяются в зависимости от того, с кем и как разговариваем.

Вот маленькие диалоги.

В магазине

- რა გნებავთ?
- მომეცით ნახევარი კილო კარაქი (сливочное масло)
- ინებეთ.

Разговор с почтальоном

- შეიძლება?
- მობრძანდით!
- აქ ცხოვრობს მამალაძე?
- დიახ. მე ვარ. რა გნებავთ?
- თქვენ სახელზე (на ваше имя) დეპეშაა (телеграмма), ინებეთ.
- გმადლობთ.

Разговор с ребенком

- ვაჟა, მოდი სახლში.
- რა გინდა, დედა?
- მოდი, ხელეები დაიბანე და დაჭეკი, საკმელი უნდა ეკამოთ.
- ჰო, ახლავე მოვალ. (см. стр. 109, контр. ответ. 8)

ЗАНЯТИЕ 17

Глагольные приставки

В грузинском языке, как и в русском, есть приставки, при помощи которых образуются новые слова или вносятся в значение слова новый оттенок.

Приставки употребляются в глаголах или других словах, образованных от глаголов.

Вот некоторые из грузинских приставок и их основные значения.

- მ — обозначает движение в сторону говорящего (сюда): მოვიდა — пришел, მოვალ — приду, მოიტანა — принес
- წ — обозначает движение в сторону от говорящего (туда): წავიდა — ушел, წავალ — уйду, წაიღო — унес
- ა — движение снизу вверх:
ავიდა — взошел, ავალ — взойду, აიტანა — поднял наверх
- ჩ — движение сверху вниз и вглубь:
ჩავიდა, ჩავალ, ჩაიტანა
- შ — движение во что-то:
შევიდა, შევალ, შეიტანა = в-
- გ — движение из чего-то:
გავიდა, გავალ, გაიტანა = вы-
- მ — движение к чему-то:
მივიდა, მივალ, მიიტანა
- გადა — движение через что-то (= пере-):
გადავიდა, გადავალ, გადაიტან
- და — движение сверху на поверхность чего-то или же действие без пространственного значения (=на-):
დადო — положил на... დააგდო — бросил на...
დაწერა — написал.

Все приставки, кроме (მო-), обозначают движение, которое отделяется от говорящего. Если после них вставить приставку მო-, то получим сложные приставки, которые будут обозначать те же действия, но направленные в сторону говорящего. Например: გოგონა შევიდა ოთახში и გოგონა შემოვიდა ოთახში переводятся на русский язык одинаково: Девочка вошла в комнату. Между тем в грузинском между ними есть разница: შემოვიდა вошла при условии, что говорящий находился в комнате, и поэтому действие совершалось в направлении к нему. შევიდა тоже вошла, но говорящий находился вне этой комнаты и поэтому действие „удаляется“ от него.

Еще примеры:

მოდის — идет сюда

მიდის — идет туда

ჩავედი — я приехал (пришел, сошел) туда и вниз

ჩამოველი — я приехал (пришел, сошел) сюда и вниз

წაიყვანა — он увел (увез) его туда

წამოიყვანა — он увел (увез) его сюда

П р и м е ч а н и е. Грузинским глаголом не обозначаются различия в передвижении пешком или на каком-либо виде транспорта, а так же перемещения кого-либо или чего-либо на транспорте, или непосредственно человеком. Поэтому „Я поехал в гости“ и „Я пошел в гости“ по-грузински будут звучать одинаково: მე წავედი სტუმრად; „Мать увела ребенка“ и „Мать увезла ребенка“ будет დედამ წაიყვანა ბავშვი и т. д.

Зато грузинский язык различает перемещение одушевленного и неодушевленного предмета.

По-русски скажем: Фрукты везут в специальных вагонах. Детей везут на курорт. По-грузински же будет: ხილი მიაქვთ სპეციალური ვაგონებით. ბავშვები მიჰყავთ აგარაკზე (см. зан. 12).

Однако грузинские приставки, как и русские, не всегда выражают направление действия. Часто они обозначают только совершенный вид глагола или являются неотъемлемой частью слова. Например: შეშინდა — (я) испугался, შეკითხვა — вопрос, ჩაფიქრდა — (он) задумался и др.

ЗАНЯТИЕ 18

Приставки и вид глаголов

В грузинском глаголе приставки являются основным средством образования совершенного вида и значения будущего времени (аналогичное явление имеем и в русском языке). Без приставки глагол имеет несовершенный вид (время настоящее), а с приставкой — совершенный (время будущее). Примеры:

ვწერ (пишу)

აკეთებს (делает)

ვამთავრებ (оканчиваю)

ვიფიქრებ (буду думать)

დავწერ (напишу)

გაკეთებს (сделает)

დავამთავრებ (окончу)

მოვიფიქრებ (придумаю)

Как и в русском языке, каждая грузинская глагольная основа может соединиться с несколькими приставками, которые образуют совершенный вид, переводят действие в будущее время и вносят в слово новый смысловой оттенок. Например:

წერა — писать; მიწერა — приписать; ჩაწერა — вписать, прописать; გადაწერა — переписать; აღწერა — описать; წარწერა — надписать (надпись); ამოწერა — выписать и т. п.

Иногда приставка значительно меняет значение слова: მოგება — выиграть (выигрыш); წაგება — проиграть (проигрыш); გაგება — понять, узнать; მიგება — ответить; აგება — построить, возвести.

Вот пары предложений, в которых приставочные и бесприставочные глаголы отличаются друг от друга по времени и по виду. I форма — несоверш. вида (настоящее время), II форма — совершен. вида (будущее время).

ამხანაგების დავალებას მე სიამოვნებით ვასრულებ.

Поручение товарищей я с удовольствием выполняю.

თქვენს დავალებას მე სიამოვნებით შევასრულებ.

Ваше поручение я с удовольствием выполню.

ამ საქმეს მე ხალისით ვაკეთებ.

Это дело я охотно делаю.

ამ საქმეს მე ხალისით გავაკეთებ.

Это дело я охотно сделаю.

ამაზე დიდხანს იფიქრა ჩემმა მეგობარმა და აი რა მოიფიქრა.

Об этом долго думал мой друг и вот что придумал.

თქვენთან შეხვედრა ჩემთვის სასიამოვნო მოგონებად რჩება და მუდამ ასე დარჩება.

Встреча с вами для меня остается приятным воспоминанием и всегда таким останется.

ამ სიტყვებს მე დღეს მესამედ ვიმეორებ და, ალბათ, კიდევ ბევრჯერ გავიმეორებ.

Эти слова я сегодня уже третий раз повторяю и, видимо, еще много раз повторю.

Послелоги

В грузинском языке есть т. н. послелоги. Они выполняют роль русских предлогов, однако стоят после слова (отсюда и название — послелоги) и пишутся со словом слитно.

Вот некоторые грузинские послелоги и их общие русские соответствия (по значению):

- ში = в: ჩემი ძმა სკოლაში წავიდა. ბიჭი ეზოში თამაშობს.
- ზე = на: ჩიტი ხეზე ზის. ციგა თოვლზე სრიალებს.
- თან = с, у: გუშინ ამხანაგთან ვიყავი. დღეს დედასთან მივდივარ. მაგიდა ფანჯარასთან დგას.
- დან = из, от, с: წიგნი ბიბლიოთეკიდან გამოვიტანე. სახლიდან თეატრამდე 10 წუთი დრო მინდა. თოვლი გადაუყარეთ ბილიკიდან.
- მდე = до: საღამომდე ჩვენ აქ ვიქნებით. მდინარემდე ფეხით მივედით.
- ვით = словно: ცხენი ჩიტისვით გაფრინდა. ბავშვისვით ლაპარაკობს.
- გან = из, от: ბავშვებმა ქალაქისაგან სათამაშო გააქეთეს. ამხანაგისაგან მე აღრე წაველი. სიცოვისაგან აკანკალებდა.
- კენ = в сторону: ჩვენ ყველა სტადიონისაკენ წავედით.
- თვის = для, ради, к: ეს ფეხსაცმელი ჩემი დისთვის ვიყიდე. ამ საქმეს მხოლოდ დილისათვის მოვასწრებთ. ცნობისათვის.

Некоторые грузинские послелоги фигурируют в тексте в качестве самостоятельных слов, и следовательно, пишутся раздельно:

- გულისათვის = ради, для, из-за: ეს მან ამხანაგის გულისათვის გააქეთა, შენი გულისათვის მე მიტხრეს საყვედური.
- შესახებ = о: ჩვენ უკვე ვისაუბრეთ ამ საკითხის შესახებ.

В этом значении очень часто употребляется и послелог -ზე:

ჩვენ უკვე ვისაუბრეთ ამ საკითხზე.

- მიხედვით** = согласно, в соответствии, по: ყველაფერს
გავაკეთებთ ინსტრუქციის მიხედვით.
- მიუხედავად** = несмотря на..., вопреки: მიუხედავად გა-
ფრთხილებისა, მაინც შევიდნენ მდინარეში.
- შორის** = между, среди: მათ შორის ჩემი ნაცნობი არ
იყო.
- ნაცვლად** = вместо: მე ვიმორიგევე ამხანაგის ნაცვლად.
პასუხის ნაცვლად წიგნები გამომიგზავნა.
- გარეშე** = без: ნებართვის გარეშე.
- გამო** = из-за, по причине: დავიგვიანე ტრამვაის გაჩერე-
ბის გამო.
- გარდა** = кроме: ერთი კაცის გარდა, ყველა იქ იყო.

Упражнение. Перенедите на грузинский язык.

Мы живем в студгородке. В каждой комнате по два человека. Спим обычно с 12 часов до семи часов утра. Потом встаем, умываемся, завтракаем и идем на лекции в институт. На улице, в автобусах — везде наши товарищи. В это время весь город наш. В это время бессмысленно спросить человека, куда он спешит: у всех дорога одна — в институт.

სტუდგოროდოკ —	в это время —
სტუდქალაქი	ამ დროს
каждый — ყოველი	весь — მთელი
спим — გვიძინავს	бессмысленно — უაზრობაა
обычно — ჩვეულებრივად	спросить — კითხვა,
потом — შემდეგ, მერე	შეკითხვა
встаем — ვდგებით	бессмысленно спросить человека —
умываемся —	უაზრობაა კითხო კაცს
ვიბანთ ხელ-პირს	спешит — მიიჩქარის, ჩქარობს
завтракаем — ესაუზმობთ	у всех дорога одна —
везде — ყველგან	ყველას ერთი გზა აქვს

Упражнение. Попробуйте составить на грузинском языке маленький рассказ на какую-либо тему, например: ჩემი დილა, ჩემი საღამო, ჩემი დასვენების დღე.

Послелогии употребляются с именами в определенных падежах:

- სახელობითი — ვით (с основами на согласный: ჩიტ-
ვით)
მოთხრობითი — нет
მიცემითი — ვით (с основами на гласный: მზესავით,
ქვასავით), თან, ზე, ში, შორის, შუა
ნათესაობითი — თვის, გან, კენ, გამო, შესახებ, გარდა
მოქმედებითი — ურთ
ვითარებითი — მდე
წოდებითი — нет

Характерная особенность: при наличии послелога падежное окончание имени часто опускается, это несколько затрудняет определение падежа имени, особенно в дательном падеже. В других случаях падежное окончание налицо. Например:

- სახ.: ისარი-ვით, ძაღლი-ვით, წყალი-ვით, ჰაერი-ვით
მიც.: ქვასა-ვით, სახლ-თან, მთა-ზე, ბალ-ში

В последних трех примерах перед послелогом выпало падежное окончание -ს.

- ნათ.: ამხანაგის-თვის, ქვის-გან, სკოლის-კენ
მოქმ.: ამხანაგით-ურთ (вместе с товарищем)
ვით.: სახლა-მდე, ჩვენა-მდე (перед послелогом выпало падежное დ).

ЗАНЯТИЕ 20

Глаголы движения

В грузинском, как и в русском, есть т. н. пары глаголов движения. Это такие глаголы, из которых один обозначает движение в определенном направлении, а другой — движение вообще, без конкретного направления.

Например: идет — ходит, летит — летает, несет —

ნოსიტ ი თ. დ. Глаголам типа **ходит. летает, носит** (без определенности направления) обычно соответствуют грузинские глаголы с приставкой **და-**: დადის, დაფრინავს, დააქვს.

Глаголам типа **идет, летит, несет** (с определенным направлением движения) обычно соответствуют глаголы с приставкой **ში-** (в сторону от говорящего) и **მო-** (в сторону говорящего): მიდის, მიფრინავს, მიაქვს или მოდის, მოფრინავს, მოაქვს.

Возьмем примеры:

ჩიტი დაფრინავს ცაში (Птица летает в небе)

ავიომფრინავი მიფრინავს მოსკოკში (Самолет летит в Москву)

ბავშვი დარბის ეზოში (Ребенок бежит во дворе)

ბავშვი მირბის დედასთან (Ребенок бежит к матери)

წიგნი მიმაქვს ბიბლიოთეკაში (Книгу несу в библиотеку)

სათვალე დამაქვს თან (Очки ношу с собой)

დედას ბავშვი დაჰყავს საბავშვო ბაღში (Мать водит ребенка в детский сад)

დედას ბავშვი მიჰყავს საბავშვო ბაღში (Мать ведет ребенка в детский сад)

მე სამსახურში დავდივარ №6 ავტობუსით (Я на службу езжу автобусом №6) (на автобусе №6)

დღით მივდივარ 7 საათზე (Утром уезжаю в 7 часов)

Упражнение. Прочтите внимательно предложения. Разберитесь в значении глаголов и предложений в целом. Переведите на русский язык.

მე თქვენ აქ ყოველდღე ამ დროს გხვდებით. სად მიდიხართ?

მე ყოველდღე დავდივარ ამ დროს იმიტომ, რომ ჩემი მუშაობა ყოველ დღით 9 საათზე იწყება.

თქვენ სადღა მიდიხართ ამ დროს?

ჩვენც 9 საათზე გვეწყება სწავლა. იმიტომ აქ გხვდებით ამ დროს, გამოდის, რომ ჩვენ ერთი გზა გვაქვს?

არ ვიცი, თქვენი ინსტიტუტი სად არის?

ჩვენი ინსტიტუტი ფალიაშვილის ქუჩაზეა. თქვენ სად მუშაობთ?

ჩემი სამუშაო ცოტა უფრო შორს არის, პირველ საავადმყოფოსთან.

მაშ. თუ ნებას მომცემთ, ერთად წავიდეთ.
წავიდეთ, გზა საერთოა (см. стр. 109, контр. ответ 9).

Упражнение. Установите смысловую разницу, вносимую в родственные слова приставками. Переведите предложения на русский язык.

1. ფეხბურთელმა ბურთი კარში შეაგდო. კალათბურთელმა ბურთი კალათში ჩააგდო. ბავშვმა სათამაშო ჭერ მალლა ააგდო, მერე ლობის იქით გადააგდო. მან გაზეთი დაბლა დააგდო.
2. საჭირო ცნობები კორესპონდენტმა უბის წიგნაკში ჩაიწერა. ამხანაგმა კონსპექტი გადაიწერა. ეს ცნობები მან ჟურნალიდან ამოიწერა. დამ ძმას წერილი მისწერა. (см. стр. 110, контр. ответ 10).

Упражнение. Расскажите предыдущее упражнение от первого лица. Для этого замените слова *ფეხბურთელმა, კალათბურთელმა, ბავშვმა, მან, კორესპონდენტმა, ამხანაგმა* местоимением *მე*.

ЗАНЯТИЕ 21

Отрицательные предложения

Грузинский язык имеет три отрицательные частицы *არ, ვერ, ნუ*. На русский язык все они переводятся частицей *не*, хотя между ними есть смысловая разница. Эта разница заключается в следующем:

არ обозначает отрицание действия при нежелании действующего лица совершить его: *არ წავედი, არ გავაკეთე, არ მოვიდა, არ მომიტან?* = Я не пошел. Я не сделал. Он не пришел. Не принесешь? У этих предложений общий смысл таков: кто-то не сделал чего-то потому, что не хотел, не было желания.

ვერ обозначает отрицание действия, которое человек хотел, но по какой-то причине не смог совершить: *ვერ წავედი, ვერ გავაკეთე, ვერ დაწერა, ვერ მომიტან?*

Я не смог пойти. Я не смог сделать. Он не смог написать.
Не сможешь принести?

При არ и ვერ глаголы употребляются в одинаковой форме.

Частица არ имеет и значение запрещения действия: არ წახვიდე, არ დაიგვიანო, არ დაგავიწყდეს = не уходи, не опоздай, не забудь.

Частица ნუ тоже запрещает действие, но мягче, просяще, не так категорически, как არ: ნუ წახვალ, ნუ დაიგვიანებ, ნუ დაგავიწყდება.

Запретительные отрицательные частицы არ, ნუ по смыслу близки друг другу и, стало быть, взаимозаменяемы. Только нужно помнить, что при них глаголы стоят в разных формах.

В первую очередь запомните употребление отрицательных частиц არ, ვერ.

При переводе текста на русский язык различия в значениях частиц არ, ვერ, ნუ или теряются, или подчеркиваются другими словами.

Упражнение. Запомните обороты.

მე ვერ გავიგე —
я не понял

შენ ვერ გაიგე —
ты не понял

მან ვერ გაიგო —
он не понял

ჩვენ ვერ გავიგეთ —
мы не поняли

თქვენ ვერ გაიგეთ —
вы не поняли

მათ ვერ გაიგეს —
они не поняли

მე არ გესმის —
я не понимаю

შენ არ გესმის —
ты не понимаешь

მას არ ესმის —
он не понимает

ჩვენ არ გვესმის —
мы не понимаем

თქვენ არ გესმით —
вы не понимаете

მათ არ ესმით —
они не понимают

Есть еще оборот არ იხმის. Он употребляется в значении „не слышно“. Эти обороты можно в готовом виде вставить в предложения. Например:

მე ვერ გავიგე ეს სიტყვა, გთხოვთ ამიხსნათ. ტელეფონი ცუდად მუშაობს. ლაპარაკი არ ისმის. ბოდიშ- მაგრამ მე აღბათ კარგად ვერ ვლაპარაკობ და თქვენ ვერ უგეთ. მე

გავიმეორებ. არ მესმის, რატომ იცინით? მან კარგად ვერ გაიგო ნათქვამი.

გთხოვთ ამიხსნათ — просим объяснить (мне)

ბოდიში — простите, извините (извинение)

ალბათ — видимо

გავიმეორებ — повторю

იცინით — смеетесь

ნათქვამი — сказанное

Наличие отрицательных частиц не влияет на построение грузинского предложения (ср. русские: я выполнил ваше поручение — я не выполнил ваше поручение): მე შევასრულე თქვენი თხოვნა — მე ვერ შევასრულე თქვენი თხოვნა ИЛИ მე არ შევასრულე თქვენი თხოვნა (თხოვნა — просьба, поручение).

Запомните обороты:

С частицей ნუ (с оттенком просьбы):

ნუ იტყვი (Не говорите)

ნუ დარეკავთ (Не звоните)

ნუ წახვალთ (Не уходите)

ნუ დაივიწყებთ (Не забудьте)

ნუ აჩქარდებით (Не спешите)

ნუ დაიგვიანებთ (Не опаздывайте)

С частицей არ (со значением запрета):

არ თქვათ (Не говорите)

არ დარეკოთ (Не звоните)

არ წახვიდეთ (Не уходите)

არ დაივიწყოთ (Не забудьте)

არ აჩქარდეთ (Не спешите)

არ დაიგვიანოთ (Не опаздывайте)

ЗАНЯТИЕ 22

Вопросительные предложения

Вопрос в грузинском предложении, как и в русском, выражается или особыми вопросительными словами, или интонацией.

Если вопрос выражен интонационно, то слово, которое вызывает интересующую нас мысль, произносится

энергичнее, явственнее, тоном вопроса. Вопросительная интонация грузинского предложения близка к русской и дается легко. Сравним:

Без вопроса

С вопросом

შენ ზეგ წახვალ.
Ты послезавтра пойдешь.
თქვენ იცნობთ იმ კაცს.
Вы знаете того человека.

შენ ზეგ წახვალ?
Ты послезавтра пойдешь?
თქვენ იცნობთ იმ კაცს?
Вы знаете того человека?

Если вопрос выражен вопросительным словом (местоимения, наречия, частицы), то интонация несколько слабеет, но все же есть тон вопроса:

როდის მიიღე წერილი?
სად დაისვენეთ ამ
ზაფხულს?
ვინ გითხრათ ეს თქვენ?
ასანთი ხომ არა გაქვთ?
რომელი საათია?

(Когда ты получил письмо?)
(Где Вы отдыхали этим
летом?)
(Кто Вам это сказал?)
Нет ли у Вас спичек?)
(Который час?)

Упражнение. Прочтите предложения с соблюдением повествовательной и вопросительной интонации.

1. მე მომშივდა. თქვენ არა გშიათ? ცოტა ხომ არ ვისაუზმოთ? რას მიირთმევთ? რაიმეს სახელდახელოდ. 2. ერთ საათში წავალთ. ყველანი მზადა ხართ? ერთ საათში წავალთ? ასე მალე? 3. რა ღირს ეს ფეხსაცმელი? ეს ფეხსაცმელი ღირს 32 მანეთი. 4. დიდი ხანია მელოდებიო? 20 წუთი იქნება. სხვა ამხანაგები სად არიან? ალბათ ისინიც მალე მოვლენ. 5. თქვენ იცით, რა შემემთხვა გზაში? დიახ, ჩვენ ვიცით, რა შეგემთხვათ გზაში, და კარგია, რომ ყველაფერი კარგად დამთავრდა. (см. стр. 110, контр. отв. 11).

მომშივდა — я проголодался

გშიათ — вы хотите есть

ვისაუზმოთ — перекусим, закусим, позавтракаем

მალე — быстро, скоро

ღირს — стоит

შემემთხვა — случилось со мной

ყველაფერი კარგად დამთავრდა — все хорошо кончилось.

Грузинские вопросительные слова легко отличить от соответствующих относительных — с последними очень часто употребляется частица -ც. Сравним:

ვინ — ვინც, რა — რაც, სად — სადაც, როდის — როდისაც, საიდან — საიდანაც, რამდენი — რამდენიც, რატომ — რატომაც, რომელი — რომელიც, ვისი — ვისიც, როგორი — როგორიც.

Вот типичные примеры их употребления:

დღეს რამდენი კაცი გავა სამუშაოზე? იმდენი, რამდენიც გუშინ. რას ამბობს რადიო? როგორი ამინდი იქნება ხვალ? ისეთივე, როგორიც დღეს — მშრალი.

გავა — пойдет, выйдет

იმდენი — столько

ამბობს — говорит, сообщает

ამინდი — погода

ისეთივე — такой же

მშრალი — сухой

ЗАНЯТИЕ 23

Некоторые сведения о склонении

Грузинское склонение чрезвычайно просто. В сущности, все склоняемые части речи имеют одни и те же падежные окончания как в единственном, так и во множественном числе. Суффикс множ. числа -ებ- (см. зан. 11) всегда стоит перед падежным окончанием.

Падежей в грузинском языке семь:

სახელობითი — (именительный)

მოთხრობითი — (повествовательный)

მიცემითი — (дательный)

ნათესაობითი — (родительный)

მოქმედებითი — (творительный)

ვითარებითი — (обстоятельственный)

წოდებითი — (звательный)

Как видите, в грузинском нет винительного и предложного падежей, а в русском — повествовательного, обстоятельного и звательного. В повествовательном

падеже может стоять только подлежащее, и при нем послелогов не бывает. Форма звательного падежа в предложении может быть только обращением (ср. остаточные формы бывшего звательного падежа русского языка: господи, отче, боже). Однако при обращении, например, когда называют по имени и фамилии, в современном грузинском языке звательный падеж иногда заменяется именительным. Значение обстоятельственного падежа по-русски передается либо творительным падежом, либо винительным с предлогами **в, за**. Общее значение: что-то превращается во что-то, становится чем-то, принимается за что-то или за кого-то. Например: კაცად იქცა — стал человеком, წესად მაქვს — это у меня за правило, არაფრად მიაჩნია — не ставит ни во что.

Но даже встречающиеся в обоих языках падежи фактически „похожи“ друг на друга только названиями, так как в предложении они „ведут себя“ по-разному, в соответствии с нормами своего языка.

Вот некоторые образцы склонения существительных.

	ხელ-ი - рука		საქმე - дело	
	Ед. ч.	Мн. ч.	Ед. ч.	Мн. ч.
სახ.	ხელ-ი	ხელ-ებ-ი	საქმე	საქმე-ებ-ი
მითხრ.	ხელ-მა	ხელ-ებ-მა	საქმე-მ	საქმე-ებ-მა
მიც.	ხელ-ს	ხელ-ებ-ს	საქმე-ს	საქმე-ებ-ს
ნათ.	ხელ-ის	ხელ-ებ-ის	საქმ-ის	საქმე-ებ-ის
მოქ.	ხელ-ით	ხელ-ებ-ით	საქმ-ით	საქმე-ებ-ით
ვით.	ხელ-ად	ხელ-ებ-ად	საქმე-დ	საქმე-ებ-ად
წოდ.	ხელ-ო	ხელ-ებ-ო	საქმე-ვ	საქმე-ებ-ო

(Внимательно прочтите еще раз зан. 11)

В основном так же склоняются отдельно взятые имена прилагательные, числительные и большинство местоимений (кроме личных, которые по падежам изменяются меньше и с некоторыми отклонениями). Так, დიდი, სამი, ჩვენი — как ხელი; მლაშე (солёный), ყრუ (глухой), რვა — как საქმე.

Если же прилагательное, числительное или местоимение выступают как определение к существительному, то их склонение упрощается. Например:

ახალი სახლი - новый дом

	Ед. ч.	Мн. ч.
სახ.	ახალი სახლი	ახალი სახლები
მოთხ.	ახალმა სახლმა	ახალმა სახლებმა
მიც.	ახალ სახლს	ახალ სახლებს
ნათ.	ახალი სახლის	ახალი სახლების
მოკმ.	ახალი სახლით	ახალი სახლებით
ვით.	ახალ სახლად	ახალ სახლებად
წოდ.	ახალო სახლო	ახალო სახლებო

სუფთა ქუჩა - чистая улица

	Ед. ч.	Мн. ч.
სახ.	სუფთა ქუჩა	სუფთა ქუჩები
მოთხ.	სუფთა ქუჩამ	სუფთა ქუჩებმა
მიც.	სუფთა ქუჩას	სუფთა ქუჩებს
ნათ.	სუფთა ქუჩის	სუფთა ქუჩების
მოკმ.	სუფთა ქუჩით	სუფთა ქუჩებით
ვით.	სუფთა ქუჩად	სუფთა ქუჩებად
წოდ.	სუფთა ქუჩავ	სუფთა ქუჩებო

Обратите внимание на следующие обстоятельства:

1. При совместном склонении существительного и прилагательного (как и числительного и местоимения) определение (прилагат., числит., местоим.) всегда стоит в единств. числе.

2. Определения с конечными ა, ო, უ, ე вообще не изменяются по падежам, в определениях с конечным ი некоторые падежные формы повторяются.

3. С количественным числительным существительное всегда стоит в единств. числе (см. зан. 5)

ЗАНЯТИЕ 24

Склонение личных местоимений

სახ.	მე	შენ	ის	ჩვენ	თქვენ	ისინი
მოთხ.	მე	შენ	იმას	ჩვენ	თქვენ	იმათ
მიც.	მე	შენ	იმას	ჩვენ	თქვენ	იმათ
ნათ.	ჩემ	შენ	იმას	ჩვენ	თქვენ	იმათ
	(კენ, გან, თვის) — без послелога не употребляется					
მოქმ.	—	—	იმით	—	—	—
ვით.	—	—	იმაღ	—	—	—
წოდ.	—	შენ	—	—	თქვენ	—

Бедность падежных форм личных местоимений I и II лица фактически требует от нас знания форм только именительного падежа. В III лице для ед. ч. активны первые четыре формы, для мн. ч. — всего две. Поэтому падеж личных местоимений и прилагательных определяется по построению предложения (падеж существительного, глагольное управление).

Упражнение. Найдите имена существительные, числительные местоимения и определите их число и падеж.

ერთგული თითები

გურამი გაკვეთილებს სწავლობდა. ის პატარა იყო და ბევრი რამ ჭერ კიდევ არ იცოდა. არითმეტიკის დავალება ძნელი გამოდგა, ვერ აკეთებდა. გურამმა ბევრი იფიქრა და შერე დედას მიმართა: დედა, დამეხმარე, ორს რომ შეიდი პიუმატოთ, რამდენი იქნება? — თითებზე დათვალე და ისინი დაგეხმარებიანო, — ურჩია დედამ ღიმილით. ბავშვმა თითებით დათვლა დაიწყო. თითებით ანგარიში ბავშვს მოეწონა. პასუხიც მიიღო, მაგრამ მაინც შეწუხდა: ყველა თითი ერთგულად ეხმარებოდა დაღელიც დროს და არ იცოდა, რო-

მელი დაეტოვებინა პასუხის გარეშე — მას ხომ ათი თითი ჰქონდა, პასუხში კი ცხრა იყო საჭირო (см. стр. 110, контр. ответ 12).

Упражнение. Прочтите предыдущий рассказ вслух несколько раз, потом расскажите его. Попробуйте рассказать от первого лица.

ЗАНЯТИЕ 25

Фамилии, имена, отчества и другие названия

Грузинские фамилии не имеют родовых признаков — для мужчин и женщин они звучат одинаково. В грузинском языке есть отчества. Для обозначения мужчины к имени отца, стоящему в род. пад., прибавляется ძე (= -ич), для обозначения женщины прибавляется ასული (= -вна). Эти слова пишутся отдельно от имен. Например: დავით გიორგის ძე გურამიშვილი, ივანე ალექსანდრეს ძე ჭავჭავიძე; ნინო ალექსანდრეს ასული ქავკავაძე, ქეთევან მიხეილის ასული ტაბიძე.

Склонение имен и фамилий фактически не отличается от склонения нарицательных существительных.

Фамилии на -ი (გურამიშვილი, ყაზბეგი, ძიძიგური, მეტრეველი) склоняются, как ხელი; фамилии на -ე (ქავ-ქავაძე, მენაბდე) склоняются, как საქმე; к фамилиям на -ა (ჯანაშია) падежные окончания просто прибавляются.

Подобно фамилиям изменяются и собственные имена.

По этим общим правилам изменяются и географические названия, псевдонимы и т. д.

Для фамилий и имен наиболее активными являются формы падежей: სახელობითი, მოთხრობითი, მიცემითი, ნათესაობითი:

სახ.	გურამიშვილი	ქავკავაძე
მოთხ.	გურამიშვილმა	ქავკავაძემ
მიც.	გურამიშვილს	ქავკავაძეს
ნათ.	გურამიშვილის	ქავკავაძის

При совместном употреблении имени и фамилии обычно склоняется только фамилия. Например:

ალექსანდრე გრიბოედოვს ძალიან უყვარდა საქართველო და ქართველი ხალხი, ალტაცებული იყო მთაწმინდის სილამაზით. ცოლმა, ნინო ჭავჭავაძემ, შეასრულა ქმრის სურვილი და დაკრძალა მთაწმინდაზე. ნინო ჭავჭავაძე სიკვდილამდე ერთგული დარჩა თავისი უდროოდ დაღუპული ქმრისა და ღირსეული პატივი სცა დიდი მწერლისა და მოღვაწის სახელსა და ხსოვნას.

ძალიან — очень	თავისი — свой
უყვარდა — любил(а)	უდროოდ — безвременно
შეასრულა — исполнил(а), выполнила	დაღუპული — погибший
ქმარი — муж	ღირსეული — достойный, подобающий
სურვილი — желание	პატივი — честь
დაკრძალა, დამარბა — похоронил(а)	პატივი დასდო — оказал(а) честь
სიკვდილი — смерть	მოღვაწე — деятель
სიკვდილამდე — до смерти	მწერალი — писатель
ერთგული — верный, преданный	ხსოვნა — память
დარჩა — остался(ась)	სახელი — имя, слава

ЗАНЯТИЕ 26

Некоторые сведения об образовании новых слов

А. Порядковые числительные

პირველი — первый

Другие порядковые числительные образуются от соответствующих количественных при помощи приставки **მე-** и суффикса **-ე**.

От 1 — 20, 40, 60, 80, 100, 200... 1000 и т. д.: მეორე, მე-სამე, მე-ოცე, მე-ოთხმოცე, მე-ასე, მე-ორასე и т. д. (Обратите внимание: количественное числительное теряет конечной гласный).

При образовании порядковых числительных от составных количественных მე — ე прибавляется к последнему числительному, от которого образуется порядковое (см. выше):

ოცდამეერთე — 21-й
 ოცდამეორე — 22-й
 ოცდამეთვრამეტე — 38-й
 სამოცდამეთოთხმეტე — 74-й
 ასმეთექვსმეტე — 116-й

Например: პირველი ადგილი, მეორე გამოცემა, მესამე დღე, მეექვსე კლასი, მეათე სართული, მეცხრამეტე საუკუნე.

При склонении вместе с существительным პირველი изменяется как ახალი (см. зан. 23). Все другие порядковые числительные при склонении с существительным не изменяются. Вот примеры:

ახლა არის მეოცე საუკუნე. ეს ამბავი მოხდა მეთვრამეტე საუკუნის დასასრულს. ქართულ ლიტერატურულ ძეგლებს ვიცნობთ მეხუთე საუკუნიდან. შოთა რუსთაველი ცხოვრობდა მეთორმეტე საუკუნეში. Но: პირველმა კლასმა გამართა კონცერტი. პირველ კლასს ჭილღო მისცეს и т. д.

Упражнение.

1. — რომელი სკოლა დაამთავრეთ?
 — ოცდამეხუთე.
 — ახლა სად სწავლობთ?
 — ინსტიტუტში.
 — რომელ კურსზე?
 — მეორე დავამთავრე და გადავედი მესამეზე.
2. — ნახეთ კინოფილმი „ომი და მშვიდობა“?
 — მხოლოდ პირველი და მეორე სერია ვნახე. კინოთეატრ „კოსმოსში“ აჩვენებენ მესამე და მეოთხე სერიებს. ხომ არ ვნახოთ?

დაამთავრეთ — вы окончили
 დავამთავრე — я окончил
 გადავედი — я перешел
 ნახეთ — вы видели, смотрели
 ომი — война
 მშვიდობა — мир
 აჩვენებენ — показывают

3. - მე მყავს და და ძმა. ძმა სწავლობს მეათე კლასში,
და კი მერვეში.

Кратность выражается наращением к числительным -
ჯერ. Например:

სამჯერ — трижды, три раза

მესამეჯერ — третий раз

„Однажды, один раз“ будет ერთხელ, „Первый раз“
— პირველად. Примеры:

ასჯერ გაზომე, და ერთხელ გასკერი (ანდაზა)¹

ათჯერ გაგონილს ერთხელ ნანახი სჯობიაო (ანდაზა) (см.
стр. 111, колтр. ств. 13).

ორჯერ ორი ოთხია. მე ამ თეატრში მეოთხეჯერ ვარ და
ძალიან მომწონს. პირველად ამ ქუჩის მოძებნა გამიჭირდა.

В значении мѳорреჯერ, მესამეჯერ, მეოთხეჯერ и т. д.
употребляется и другая форма: მეორედ, მესამედ, მეო-
თხედ и т. д.

ЗАНЯТИЕ 27

Б. Прилагательные

Многие грузинские относительные прилагательные об-
разуются от существительных при помощи префикса სა-
и суффикса -ო.

სახალხო — народный

(ხალხი — народ)

სადღესასწაულო — праздничный

(დღესასწაული — праз-
дник)

საბილეთო — билетный

(ბილეთი — билет)

სამკურნალო — лечебный

(მკურნალი — лскарь,
врач)

საქალაქო — городской

(ქალაქი — город)

საშინაო — домашний, внутренний

საგარეო — внешний, выходной

¹ ანდაზა — пословица.

Прилагательные, обозначающие место, откуда происходит человек или предмет, образуются при помощи суффиксов:

-ელ- — когда говорится о человеке:

თბილისელი — тбилисский, тбилисец
მოსკოველი — московский, москвич
სოფლელი — сельский, деревенский
ქალაქელი — городской, горожанин

-ური- (-ულ-) ... когда говорится о животных или предметах (-ულ- употребляется тогда, когда в слове уже есть звук რ). Примеры: მოსკოვეური, თბილისური, სოფლური, ქალაქური, ქართული, რუსული.

О человеке:

ქართველი მსახიობი
ინგლისელი სტუმარი
უკრაინელი ნაცნობი

Обо всем остальном:

ქართული პური
ინგლისური გაზეთი
უკრაინული სიმღერა

Часто подобные прилагательные употребляются для обозначения национальности человека: ქართველი, ინგლისელი, უკრაინელი, იტალიელი, ამერიკელი, ესპანელი, იაპონელი, ჩინელი — грузин, англичанин, украинец, итальянец, американец, испанец, японец, китаец или: грузинка, англичанка и т. д. Но: რუსი, ფრანგი, ბერძენი, სომეხი (русский, француз, грек, армянин).

Примечание: вопросительное слово სადაური (откуда, из каких мест?) одинаково применяется как к человеку, так и к другим существам и предметам.

სადაურია ეს კაცი? ეს კაცი თბილისელია. შენ სადაური ხარ? მეც თბილისელი ვარ. სადაურია ეს კინოფილმი? ეს კინოფილმი ინდურია. სადაურები არიან ეს ტურისტები? ზუსტად არ ვიცი, მგონია, რუმინელები არიან. ავტობუსიც რუმინულია? არა. ავტობუსი ჩვენია, მძღოლიც აქაურია (см. стр. 111, контр. ответ 14).

Упражнение. Составьте словосочетания, подобрав к существительным соответствующие прилагательные, данные тут же.

სიმღერა, საკმელი, წიგნი, ნაცნობი, ამხანაგი, სტუდენტი, ტურისტი, არქიტექტურა, ინჟინერი, ბუნება, მსახიობი, ცხვარი, ღორი, მიწა, ჰაერი, რუსული, ქართული, უცხოური, უცხოელი, ქართველი, რუსი, ევროპული, ევროპელი, აზიური, აზიელი, აფრიკული, აფრიკელი, გერმანული, გერმანელი, ფრანგი, ფრანგული.

ЗАНЯТИЕ 28

В. Существительные

Существительные, обозначающие человека какой-либо профессии, часто образуются по модели მე- + основа существительного + ე:

ბალი — მე-ბალ-ე — садовник
ცხვარი — მე-ცხვარ-ე — пастух
ვენახი — მე-ვენახ-ე — виноградарь
ფოლადი — მე-ფოლად-ე — сталевар
პური — მე-პურ-ე — пекарь
ჩაი — მე-ჩაი-ე — чайовод
მანქანა — მე-მანქან-ე — машинист

Многие существительные, обозначающие место деятельности, нахождения человека и происшедшие от прилагательных, образуются по модели სა- + основа существительного + -ო:

სტუმარ-ი — სასტუმრ-ო — гостиница
ხელოსანი — სა-ხელოსნ-ო — мастерская
პარიკმახერი — სა-პარიკმახერ-ო — парикмахерская
სადილი — სა-სადილ-ო — столовая
მშობელი — სა-მშობლ-ო — родина

(См. выше об образовании прилагательных)

Г. Наречия

Большинство грузинских наречий образа действия представляет собой застывшую форму прилагательного в обстоятельном падеже:

ავად — болен (ავად ვარ = я болен, нездоров)

ცუდად — плохо
სწრაფად — быстро
მძიმედ — тяжело
მსუბუქად — легко
ჯიუტად — упрямно
მტკიცედ — твердо

კობტად — изящно
ლამაზად — красиво
ჩუმად — тихо
აღმაცერად — косо
მხიარულად — весело

ЗАНЯТИЕ 29

Некоторые частицы

Об отрицательных частицах мы уже говорили (см. зан. 21).

Вопросительные: გაბა = разве, ხომ = ведь, ნუთუ = неужели.

Частица -მე. Она прибавляется к вопросительному слову и придает ему значение неопределенности: ვინმე — кто-то, некто, სადმე — где-то, როდესმე — когда-то, რომელიმე — какой-то, რაიმე — что-то, როგორმე — как-то, как-нибудь, რამდენიმე — несколько, сколько-то.

Частица -ლა. Она вносит в слово значение единственности оставшегося после какого-то действия предмета: სახლში მელა დავრჩი — Дома остался только я (подразумевается, что другие ушли из дома); მე წიგნილა მომიტანეს — Мне принесли только книгу (подразумевается, что несли еще что-то, но почему-то принесли только книгу). Вместо частицы -ლა в предложении можно использовать слово მხოლოდ (только): სახლში მხოლოდ მე დავრჩი.

Частица -ც.

1. Превращает вопросительные слова в относительные: ვინ — ვინც, რომელი — რომელიც, სად — სადაც.

2. Прибавляясь к слову, вносит в него значение „и то-то“, „и так-то“:

ღედაც მოვიდა და შვილიც — Пришли и мать и сын.

ექსკურსიაზე მეც ვიყავი — На экскурсии был и я.

ფოსტალიონი ხვალაც მოვა — Почтальон придет и завтра.

Частица ხოლმე употребляется как отдельное слово при сказуемом и обозначает многократность, повторяемость действия (см. стр. 47).

Частица აბა побуждает к действию (а ну, а ну-ка):
აბა ნახეთ! — а ну-ка, смотрите!

აი = вот: აი ჩემი ბინა — вот моя квартира

აკი = ведь: აკი გითხრეს, ნუ დაიგვიანებო — ведь сказали не опаздывать.

ბარემ, დაე = пусть: დაე წავიდეს — пусть уходит

ღიახ, კი = да (утвердительный ответ)

არა нет (отрицательный ответ)

ვითომ как будто: ვითომ გააკეთა — как будто он сделал (неодобрительно)

თითქოს = как будто, словно

თითქმის = почти

თურმე = оказывается

იქნებ = может, может быть

კინალამ = чуть, чуть-чуть не (что-то не случилось)

კი — усилит. значение = а: ის კი მალე წავებდა — а он быстро ушел

მაინც = все же, хоть бы

უკვე = уже

Частица მაშ. Она многозначна. Употребляется как в утвердительном, так и в вопросительном предложениях. Употребляется в предложении, которое подытоживает, завершает какой-либо разговор, диалог.

В вопросительных предложениях:

მაშ რა გითხრა, როდის მოვალა? (А что же сказал, когда придет?)

მაშ არ გახსოვს? (Неужели не помнишь?)

მაშ ვინ შეტყვის, როდის მოვა უფროსი? (Так кто-же скажет, когда придет начальник?)

В утвердительных предложениях:

რაკი წახვალა საჭირო, მაშ წავიდეთ (Раз нужно идти, так пойдем)

მაშ ყველაფერი კარგად ყოფილა (Значит, все хорошо)

Частица მაშ иногда является словом-предложением, по значению близким к русским „конечно“, „разумеется“ — ხვალ მოვალ? — მაშ.

В сочетании с другой частицей აბა (აბა მაშ) создает побудительную интонацию: აბა მაშ წავიდეთ!

Упражнение. Прочтите предложения, найдите частицы и определите их значения. Переведите предложения на русский язык.

1. ამ რომანის პირველი წიგნიდან ერთი თავილა დამრჩა წასაკითხი, მეორე წიგნი კი ჭერ ვერ ვიშოვე. თუ სადმე შეგხვდეს მეორე წიგნი, ჩემთვისაც იყიდე.
2. ვიდრე არ მუშაობდა, ზურაბი ხშირად დადიოდა ჩემთან. ახლა კი ბევრს მუშაობს და დრო თითქმის სულ აღარა აქვს.
3. თურმე ყინულზე ფეხი გაუცურდა და წაიქცა. კინალამ დაშავდა, მაგრამ მაინც ყველაფერი კარგად დამთავრდა. ახლა ის უკვე მუშაობს ჩვეულებრივად.
4. განა არ გითხრეს, რომ დღეს კრებაა? როგორ არა, მითხრეს, და აკი მოვედა კიდევაც. ხომ არ დავიგვიანე? არა, ზუსტად მოხვედი, ახლა ვიწყებთ (см. стр. 111, контр. ответ 15).

ЗАНЯТИЕ 30

Частицы для передачи прямой речи

Для передачи прямой речи в грузинском языке используются частицы **-ო**, **-თქო**, **-შეთქი**.

Частица **-ო** прибавляется к предложению при передаче слов, сказанных третьим лицом.

— დედამ რა თქვა, ვახტანგი სად არისო?

— ვახტანგი უკვე სოფელში წავიდაო.

Частица -ო показывает, что говорящий передает собеседнику слова, сказанные третьим лицом (в данном примере — матерью).

Частица -ო часто прибавляется к пословицам и поговоркам, как бы подчеркивая, что говорящий пользуется уже известным оборотом, выражением:

წინა კაცი უკანა კაცის ხილიაო

(Идущий впереди человек — мост для следующего за ним)

კარგ მთქმელს კარგი გამგონი უნდაო

(Хорошему сказителю нужен хороший слушатель)

სწავლა სიბერემდეო

(Учиться до старости)

ტუილს მოკლე ფეხები აქვსო

(У лжи — короткие ноги)

სიტყვა სიტყვაო

(Слово есть слово, т.е. его надо уважать).

Частица -თქო прибавляется к сказанному тогда, когда говорящий просит собеседника передать его (собеседника) слова третьему лицу: ნათელას უთხარი, წიგნს მე თვითონ მოეძებნი-თქო; ამხანაგებს გადაეცი, რომ დრო არა მაქვს და კინოში ვერ წამოვალ-თქო (მოეძებნი — поищу, გადაეცი — передай им).

Частицу -მეთქი говорящий прибавляет к словам, которые он говорил (или намеревался сказать) третьему лицу, а теперь пересказывает собеседнику: მე დავპირდი (обещал) ამხანაგს, დაგეხმარები-მეთქი (помогу тебе) და კიდევ დავეხმარები. მივწერე, როდის ჩამოხვალ-მეთქი, მაგრამ მიპასუხა, (ответил он мне) ჯერ არ ვიციო.

При переводе подобных предложений на русский язык оттенок, вносимый частицами, передается общим строем русского предложения. Например:

ვალენტინამ მთხოვა წიგნი მიშოვეო.

(Валентина просила достать ей книгу)

გადაეცი, რომ გიშოვი-თქო,

(Передай, что достану)

მე ვუთხარი, რომ გიშოვის-მეთქი.

(Я сказал, что ты достанешь)

Вот некоторые предложения из повседневной разговорной речи, в которых употреблены разные частицы.

1. — ხომ არ ვიგვიანებთ?

— თითქოს ვიგვიანებთ. უკვე ორი საათია და ჯერ ავტობუსი არ არის.

- ნუ გეშინიათ, არ დავიჭიანებთ. მძლოლმა იცის თავისი დრო და გზაც ძალიან კარგია. აი ავტობუსიც მოვიდა.
- 2. — დღეს კვირაც არის და დღესასწაულიც. რა გავაკეთოთ ამ საღამოს?
 - ჯერ ვისადილოთ, დავისვენოთ, მერე სადმე წავიდეთ, რაიმე ახალი სურათი ვნახოთ. თუ დრო კიდევ დაგვრჩება, ტელევიზორსაც მოვუსწრებთ.
 - მაშ შუეთანხმდით. ოთხ საათზე ჩემთან იქნებით.
- 3. — გამარჯობა.
 - გაგიმარჯო!
 - როგორ მიხვეცი გუშინ სახლში?
 - ნულარ მკითხავ. ვიდრე ავტობუსი მოვიდოდა, სულ დავსველდი წვიმაში.
 - ასე იცის სიჭიუტემ. გითხარი, ნუ წახვალ-მეთქი, შენ კი არ გამოგონე.
 - არ შეიძლებოდა, სახლში არ იცოდნენ, სად ვიყავი. (სმ. სტრ. 111, კონტრ. ответ 16).

ЗАНЯТИЕ 31

Краткая характеристика грузинского глагола

Выше (см. зан. 13, 14) было сказано, что глагол является самой сложной частью речи в грузинском языке.

Кроме отмеченных в занятии 13 особенностей (многочисленность, сложность временных форм), у грузинского глагола есть и другие признаки, которых нет в русском глаголе. Например, версия, контакт, ориентация и др.

Версия (по-грузински ქცევა) показывает, для кого совершается действие. Версий три: нейтральная, для себя, для других.

Нейтральная (საარვისო ქცევა). Действие не имеет адресата, оно совершается вообще, ни для кого. Нейтральная версия в одних глаголах не имеет своего показателя,

знака, в других выражается гласным *ა*, стоящим перед корнем слова:

წერს, კრის, თხრის, აკეთებს, ამტკვრებს, ალაგებს
(пишет, режет, роет, делает, ломает, складывает,
прибирает)

Для себя (სათავისო ქცევა). Действующее лицо совершает действие для себя. Эта версия обозначается гласным *ი*, также стоящим перед корнем:

იწერს (пишет себе, записывает для себя)
იკრის (режет себе, для себя)
იოთხრის (роет, копает себе, для себя)
იკეთებს (делает себе, для себя) и т. д.

Для других (სასხვისო ქცევა). Действующее лицо совершает действие не для себя. В зависимости от отношения говорящего к действию возможно: действующее лицо совершает действие для меня (1 л.), для тебя (2 л.), для него (3 л.). Показателями действия для 1 и 2 лиц является *ი*, для 3 л. — *უ*, которые также всегда стоят перед корнем.

Примеры:

მიკეთებს — он мне делает (что-то)

გიკეთებს — он тебе делает (что-то)

უკეთებს — он ему делает (что-то)

Вот один глагол во всех версиях, использованный в предложениях:

ჩემი მეგობარი გიორგი კარგ საქმეს აკეთებს — ხელმძვანელობს ლიტერატურულ წრეს (нейтральная версия).

უყურე, მერცხალი ბუდეს იკეთებს ჭერის კუთხეში (для себя)

თუ ამ საქმეს გამიკეთებ, დიდად მაღლობელი ვიქნები (для меня)

ვინც სხვას ცუდ საქმეს უკეთებს, ის ბოროტია (для другого)

Версионные формы исключительно разнообразят и обогащают грузинское предложение. Однако на начальном этапе изучения грузинского языка предложения можно строить проще: пользоваться нейтральной версией глагола, а необходимые смысловые оттенки выражать до-

полнительными словами. Например, по смыслу почти одинаковы:

ის უნ კარგ საქმეს გიკეთებს.

ის უნთვის კარგ საქმეს აკეთებს.

მე საქმელს თვითონ ვიმზადებ და ფეხსაცმელსაც თვითონ ვიწმენდ.

მე საქმელს თვითონ ვამზადებ და ფეხსაცმელსაც თვითონ ვწმენდ.

Контакт бывает двух видов: непосредственный и посредственный (უშუალო და შუალობითი).

Непосредственный контакт обозначает действие, которое совершается действующим лицом без участия другого лица.

Посредственный контакт обозначает действие, которое совершается кем-либо, побуждаемым действующим лицом.

Примеры.

Непосредственный контакт	Посредственный контакт
ვიტყვი — скажу	ვატკმევიწებ — заставляю его сказать
გადავწერ — перепису	გადავაწერიწებ — заставляю его переписать
მოვიტან — принесу	მოვატანიწებ — заставляю его принести
ავანთებ — зажгу	ავანთებიწებ — заставляю тебя зажечь
შევლებავ — покрашу	შემალებიწებ — заставишь меня покрасить

Контакт присущ глагольным формам во всех временах, лицах и числах.

Ориентация — способность глагола указывать направление движения по отношению к позиции говорящего. Так, русское „Он принес книгу“ на грузинский язык может быть переведено в двух вариантах: მან მოიტანა წიგნი, если действие, движение (принесение книги) совершалось в сторону, где находился говорящий, и მან მიიტანა წიგნი, если движение совершалось в сторону от говорящего.

Ориентация, как и конкретное направление, обозначается глагольной приставкой.

Приставка **მ-** указывает направление в сторону говорящего. Без этой приставки ориентация — в сторону от говорящего (см. зан. 17).

Грузинский глагол имеет еще и ряд других особенностей. Определенные его формы выражают разные отношения действующего лица к объекту и времени действия, а также к самому действию.

Каждая из глагольных форм имеет свое определенное значение, которое при переводе на русский язык часто исчезает. Так, *აიღო*, *აუღია*, *აეღო*, *აეღოს* могут быть переведены глаголом „взял“, употребленном в определенном контексте. Например:

<i>ამხანაგმა ბილეთი უკვე აიღო</i>	(Товарищ уже взял билет)
<i>ამხანაგს ბილეთი უკვე აუღია</i>	(Товарищ, оказывается , уже взял билет)
<i>ამხანაგს ბილეთი უკვე აეღო</i>	(Товарищ, оказалось , уже взял билет)
<i>თუ ამხანაგს უკვე აუღია ბილეთი?</i>	(А если товарищ уже взял билет?)

Однако более полное изучение всего богатства форм грузинского глагола целесообразно начинать после овладения данным начальным курсом грузинского языка.

ЗАНЯТИЕ 32

Некоторые сведения из синтаксиса

Грузинское предложение, как и русское, может быть простым и сложным, полным и неполным, повествовательным, вопросительным и восклицательным и т. д.; имеет главные и второстепенные члены. Разумеется, такое сходство наблюдается в самых общих чертах; при близком знакомстве с конкретным материалом обнаруживается и немало различий.

Простое предложение

Выражение подлежащего. Подлежащее может быть выражено разными словами или словосочетаниями, однако чаще всего оно выражается существительным, местоимением и числительным.

Как известно, русское подлежащее всегда стоит в именительном падеже. Грузинское подлежащее может стоять в трех падежах: именительном, повествовательном, дательном (სახელობითი, მოთხრობითი, მიცემითი). Падеж подлежащего зависит от смысла и формы (главным образом — времени) глагола.

Выражение сказуемого. Сказуемое выражается чаще всего глаголом. Если же сказуемое выражено другой частью речи (существительным, прилагательным, числительным, местоимением и деепричастием), то в состав такого сказуемого всегда входит вспомогательный глагол в его полном (არის) или сокращенном (-ა) виде: ა, იყო, იქნებდა (см. ниже).

Прямое дополнение в грузинском предложении может стоять в именительном и дательном падежах. Падеж прямого дополнения тоже зависит от формы глагола.

Таким образом, грузинский глагол является стержнем предложения, определяет падежи как подлежащего, так и прямого дополнения.

Грамматическая связь между подлежащим и сказуемым

Если сказуемое выражено одноличным (непереходным) глаголом, то подлежащее обычно стоит в именительном падеже.

მატარებელი დიდხანს გაჩერდება	(Поезд будет стоять долго)
მატარებელი დიდხანს გაჩერდა	(Поезд стоял долго)
მატარებელი ხშირად ჩერდებოდა	(Поезд останавливался часто)
მზე ამოდის	(Солнце восходит)
მზე ამოვიდა	(Солнце взошло)
მზე ჩადის	(Солнце заходит)
მზე ჩავიდა	(Солнце зашло)

Примечание: С глаголами-сказуемыми типа სცივა, ეშინია, სძინავს (ему холодно, страшно, он спит) подлежащее стоит в дательном падеже.

Если сказуемое выражено двухличными или трехличными глаголами, то подлежащее может стоять в одном из трех падежей — სახელობითი, მოთხრობითი, მიცემითი — в зависимости от формы глагола-сказуемого.

Например:

ამხანაგი წერილს მომწერს	(Товарищ напишет мне письмо)
ამხანაგმა წერილი მომწერა	(Товарищ написал мне письмо)
ამხანაგს წერილი მოუწერია	(Товарищ, оказывается, написал мне письмо)
ის ამბობს რომ...	(Он говорит, что...)
მან თქვა, რომ...	(Он сказал, что...)
მას უთქვამს, რომ...	(Он, оказывается, сказал, что...)

В грузинском языке распространены предложения с именными сказуемыми. Такое сказуемое состоит из имени (существительного, прилагательного, числительного, местоимения, причастия) и вспомогательного глагола. Именная часть сказуемого выражает основную мысль, а вспомогательный глагол устанавливает грамматическую связь с подлежащим.

Формы вспомогательного глагола:

для будущего времени — იქნება (იქნებიან)

для прошедшего времени — იყო (იყვნენ)

для настоящего времени — არის (არიან)

Очень часто глагол არის стягивается, сокращается до первого звука ა, который сливается с именной частью сказуемого. Примеры:

Н а с т о я щ е е в р е м я

საქმე გაკეთებულია	(Дело сделано)
სალარო დაკეტილია	(Касса закрыта)
ჩემი ძმა ინჟინერია	(Мой брат инженер)
ეს წიგნი შენია	(Эта книга твоя)

Прошедшее время

საქმე გაკეთებული იყო	(Дело было сделано)
სალარო დაკეტილი იყო	(Касса была закрыта)
ჩემი ძმა ინჟინერი იყო	(Мой брат был инженером)
ეს წიგნი შენი იყო	(Эта книга была твоей)

Будущее время

საქმე გაკეთებული იქნება	(Дело будет сделано)
სალარო დაკეტილი იქნება	(Касса будет закрыта)
ჩემი ძმა ინჟინერი იქნება	(Мой брат будет инженером)
ეს წიგნი შენი იქნება	(Эта книга будет твоей)

В словах-сказуемых **გაკეთებულია**, **დაკეტილია**, **ინჟინერია**, **შენია** конечное ა = არის. Эти же предложения можно выразить так: საქმე გაკეთებული არის, სალარო დაკეტილი არის и т. д. Однако нормой является именно сказуемое с конечным ზ, без которого настоящее время не образуется.

Еще примеры:

დღეს კარგი ამინდია
სალამო საინტერესო იყო
სალამო საინტერესო იქნება
სალამო საინტერესოა
ოთახში სიცივეა
ოთახში სიცივე იქნება.

Упражнение. Перепишите текст, найдите сказуемые и выпишите их — глаголы отдельно, именные с вспомогательным глаголом — отдельно; припишите к ним время и точный русский перевод.

თბილისი საქართველოს დედაქალაქია. იგი დაარსებულია მეხუთე საუკუნეში ვახტანგ გორგასალის მიერ. 15 საუკუნეა იგი ამაყად დგას მტკვარზე. მტრები თავს ესხმოდნენ მას, ანგრევდნენ, ძარცვავდნენ. ქალაქი კი იბრძოდა და ცოცხლობდა. (см. стр. 112, контр. ответ 17).

Упражнение. Переведите на грузинский язык.

Сегодня суббота. Сегодня и завтра отдыхаем. Сегодня хорошая погода. Если завтра тоже будет хорошая погода,

то рано утром пойдем на экскурсию в лес, который (რომელიც) находится недалеко (близко) от города. Лес осенью очень красив. От города до леса — десять километров (см. стр. 112, конгр. ответ 18).

ЗАНЯТИЕ 33

Согласование определения с определяемым

Для разговорного языка нормой является такой порядок, при котором определяющее слово стоит перед определяемым (как в русском). Например: ახალი საათი, ჩემი მეგობარი, რუსული ენა, ქალაქის ფურცელი, ოქროს ბეჭედი (золотое кольцо).

В единственном числе определение согласуется с определяемым в числе и в падеже, но во множественном числе нет согласования в числе, то есть определение остается в единственном числе и тогда, когда определяемое стоит во множественном числе. Например:

Определение и определяемое
стоят в ед. числе

Определяемое стоит во
множ. числе, а определение
остается в единственном

თბილი დღე
თეთრი კბილი
კეთილი ადამიანი
ჩემი მეგობარი
ეს ქუჩა
ქართული გაზეთი
ხის სათამაშო

თბილი დღეები
თეთრი კბილები
კეთილი ადამიანები
ჩემი მეგობრები
ეს ქუჩები
ქართული გაზეთები
ხის სათამაშოები

Это правило сохраняет силу и при совместном склонении определения и определяемого: განიერი ქუჩით = широкой улицей, განიერი ქუჩებით = широкими улицами, მწვანე ფოთოლზე = на зеленом листе (растения), მწვანე ფოთლებზე = на зеленых листьях, ჩემს მეგობართან = у моего друга, ჩემს მეგობრებთან = у моих друзей, ხის

სახლში = в деревянном доме, ხის სახლებში = в деревянных домах.

Если же определение употреблено без определяемого слова, которое мыслится во множественном числе, то тогда определение может иметь форму множественного числа: პატარები, თეთრები, ჩემები, ესენი, ახლები. Эта форма часто входит в именное сказуемое: ბავშვი პატარა იყო — ребенок был маленький, ბავშვები პატარები იყვნენ — дети были маленькие.

მდინარეები

დიდი მდინარე პატარა მდინარეებს დასცინოდა: პატარები ხართ, სუსტები ხართ, უჩემოდ თქვენ რა იქნებითო? მაშინ ერთმა პატარა მდინარემ უთხრა დიდს: „ნუ დაგვცინი. პატარები ვართ, მაგრამ ჩვენ ყველას ჩვენი წყალი გვაქვს. შენ კი უჩვენოდ სულ არ იქნებოდიო“. (см. стр. 112, контр. отв. 19).

დასცინოდა —	დაგვცინი —
насмехался (лась)	смеюсь над нами
უჩემოდ — без меня	ნუ დაგვცინი — не смейся над нами
იქნებოდით — были бы вы	უჩვენოდ — без нас

Упражнение. Ответьте на вопросы:

ვის დასცინოდა დიდი მდინარე?
რას ეუბნებოდა დიდი მდინარე პატარებს?
რა უთხრა პატარა მდინარემ დიდს?
ვინ იყო მართალი ამ ლაპარაკში?

Упражнение. Переведите на грузинский язык:

- Сегодня мы идем в театр.
- Я немножко болен (больна). Вы идите в театр без меня.
- Нет, без Вас мы не пойдем. Вместе интереснее.
- Спасибо. Завтра, видимо, я буду здоров (კარგად ვიქნები).
- Кто еще пойдет?

- Вся наша группа и еще новые товарищи.
 — Это хорошо. Познакомимся друг с другом лучше.
 (см. стр. 113, контр. ответ 20)

ЗАНЯТИЕ 34

Дополнения

В грузинском предложении дополнение может быть прямым, косвенным и простым. Прямое дополнение бывает при переходном глаголе, стоит оно в именительном или дательном падежах и обозначает непосредственный объект, предмет, на который направлено действие. Косвенное дополнение обозначает предмет (лицо), который сам не действует, не является объектом действия, но тесно связан с ним.

Прямое и косвенное дополнения (объекты) выражены в глаголе специальными показателями, поэтому они относятся к главным членам. Наличие специальных показателей лиц, указывающих на деятеля, прямой и косвенный объекты действия делает грузинский глагол многоличным. Это — особенность грузинского глагола.

Простое дополнение в глаголе-сказуемом не имеет своего показателя (соответствует русскому косвенному дополнению). Например: მე ავიღე თეთრი კონვერტი და მაკრატლით ფრთხილად გავკვერი.

მე — я (подлежащее)

ავიღე — взял (сказуемое, двухличный, переходный глагол: я его)

თეთრი — белый (определение к прямому дополнению)

კონვერტი — конверт (прямое дополнение стоит в им. пад., объект действия)

მაკრატლით — ножницами (простое дополнение, тв. пад.)

ფრთხილად — осторожно (обстоятельство образа действия, выражено наречием)

გავკვერი — разрезал (сказуемое, двухличный, переходный глагол: я его).

Обстоятельства

В грузинском предложении обстоятельства те же, что и в русском: образа действия, места, времени, цели, причины и т.д. Их легко можно найти, если понятен смысл предложения.

Обстоятельство **образа действия** (ვითარების გარემოება) (все обстоятельства напечатаны жирным шрифтом):

სტუმრების მოსვლამ ძალიან გაგებახარა

(Приход гостей нас очень обрадовал)

როდის ისწავლე ლაპარაკი ასე კარგად?

(Когда научился ты говорить так хорошо?)

სასწრაფო დახმარება სწრაფად მოვიდა

(Скорая помощь пришла быстро)

ქუჩაში ნელა მივდიოდით და მხიარულად ვსაუბრობდით

(Мы шли по улице медленно и весело разговаривали)

Обстоятельство **образа действия** отвечает на вопросы: როგორ? რანაირად? (Как? Каким образом?)

Обстоятельство места

ახლა ჩვენ მოსკოვიდან ჩამოვედით.

(Теперь мы приехали из Москвы)

ისე კი მე ლენინგრადში ვცხოვრობ, ეს კი ტულაში.

(А так я живу в Ленинграде, а он — в Туле)

ჩვენ ხის ქვეშ მწვანე ბალახზე ვისხედით, ჩანთები კი იქვე ახლოს, ბუჩქებთან ეწყო.

(Мы сидели под деревом на зеленой траве, а сумки лежали неподалеку, у кустов).

გარეთ უკვე ძალიან ცივა, შინ კი ამას ვერა ვგრძნობთ.

(На дворе (на улице) уже холодно, а дома (в комнате) этого не чувствуем)

მე ბაღისაკენ წავედი.

(Я направился в сторону сада)

Обстоятельство места отвечает на вопросы: სად? საიდან? საით? საითკენ? (Где? Откуда? Куда? В какую сторону?)

Обстоятельство времени

ხვალ დილით მე ადრე ავდგები.

(Завтра утром я рано встану)

- დიდხანს იყავით საზღვარგარეთ?

(Долго Вы были за границей)

— საზღვარგარეთ მე ორი წელი ვმუშაობდი.

(За границей я работал два года)

— მალე მოხვალთ?

(Скоро придете?)

ახლავე მოვალ, ხუთი წუთის შემდეგ.

(Приду сейчас же, через пять минут)

— გუშინ წერილი მივიღე.

(Вчера я получил письмо)

— მალე დედა ჩამოვა.

(Скоро приедет мама)

Обстоятельство времени отвечает на вопросы: როდის? როდიდან? როდემდე? (Когда? С какого времени? До каких пор?)

Обстоятельство цели

მე ახლა ტელეფონით ხალაპარაკოდ მივდივარ

(Сейчас я иду говорить по телефону)

ჩვენ დახახვენებლად ზღვაზე წავალთ

(Мы поедем отдыхать на море)

ჩვენ ყველანი ავადმყოფის ხანახვად ვიყავით

(Мы все навестили больного)

Обстоятельство цели отвечает на вопросы: რატომ? რისთვის? რა მიზნით? (Почему? Для чего? С какой целью?).

Обстоятельство причины

დაღლილობისაგან ფეხზე ძლივს ვიდევით.

(От усталости еле стояли на ногах)

გადაუდებელი საქმის გამო სასწრაფოდ სახლში დავბრუნდი.

(Из-за неотложного дела я срочно вернулся домой)

ეს მოუფიქრებლობით მოუვიდა.

(Это с ним случилось из-за необдуманности)

Обстоятельство причины отвечает на вопрос: რატომ? რის გამო? რა მიზეზით? (Почему? Из-за чего? По какой причине?)

Обращение

В грузинском языке имеется звательный падеж (წოდებითი ბრუნვა). Слово в звательном падеже всегда является обращением.

Имена с конечным гласным в звательном падеже имеют окончание *ო*:

კაცი — კაცო, გული — გულო, ქალი — ქალო, დიდი — დიდო, ლამაზი — ლამაზო, კარგი — კარგო, ბიჭი — ბიჭო.

Имена с конечными гласными *ა*, *ე*, *ო*, *უ* в звательном падеже могут иметь окончания *ო* или *ე*: პატარა — პატარავ, და — დაო, ტყე — ტყეე и т. д. Однако в качестве обращения такие слова иногда употребляются без падежного окончания.

Личные местоимения и собственные имена и фамилии с конечными гласными *ა*, *ე*, *ო*, *უ* в качестве обращения употребляются, как правило, в форме именит. падежа. Таким же образом употребляются такие имена, как გიორგი, ალექსი, დიმიტრი, არკადი, ირაკლი, ევგენი, ვალერი, იური, გენალი и подобные.

Собственные имена с конечным *ი* (ოთარი, ვახტანგი, გურამი, ნოდარი, დავითი, ნუგზარი, რევაზი, ზურაბი, ნესტანი, თამარი, ეთერი и др.) в звательном падеже, то есть в качестве обращения, употребляются без окончания: ოთარ, ვახტანგ, გურამ, ნოდარ, ნესტან, თამარ, ეთერ и т. д.

Фамилии на *ი* (გურამიშვილი, წერეთელი, მეტრეველი) в звательном падеже имеют окончание *ო* (გურამიშვილო, წერეთელო, მეტრეველო).

Приведем несколько примеров употребления обращений в предложении:

სად იყავ, კაცო, აქამდე, რატომ დაიგვიანე?

ნახვამდის, საქართველო, მშვენიერო მხარე!

დედა, ჩემთვის წერილი ხომ არ მოვიდა?

გურამ და არკადი, მოდიტ აქ!
მახარაშვილო, დავალება შეასრულეთ?

ЗАНЯТИЕ 35

О сложном предложении

Сложное предложение состоит из двух или нескольких простых предложений, которые соединяются между собой или союзом, или интонацией.

В одних сложных предложениях простые предложения структурно и по смыслу относительно самостоятельны — такие предложения называются сложносочиненными. Например:

ქარი ქრის და ხე ქანაობს
(Ветер дует, и дерево качается).

უკვე დაბნელდა და ქუჩაში სინათლეები აინთო
(Уже стемнело, и на улицах зажглись огни).

В других сложных предложениях одно простое (или простые) предложение структурно и по смыслу зависит от другого. Эти простые предложения называются главным (от которого зависит другое) и придаточным (которое зависит от другого), а сложное предложение в целом является сложноподчиненным. Например:

თვითმფრინავი ვერ გაფრინდა, რადგანაც ამინდი გაფუჭდა.
Самолет не вылетел, так как испортилась погода.

ჩვენ ყველამ მივიხედეთ იქით, საიდანაც ხმა მოგვეხმა.
Мы все посмотрели туда, откуда донесся голос.

სახლში რომ დავბრუნდით, უკვე ბნელოდა.
Когда вернулись домой, уже было темно.

Нетрудно заметить, что выделенные предложения (придаточные) зависят от главных, без которых они почти непонятны.

Вы, должно быть, заметили, что у сложных предложений грузинского и русского языков очень много общего в структуре и во взаимосвязи. Это верно. Если умеем составлять простые предложения, соединить их в сложные не такое уж трудное дело. Тем более, что чуть ниже даны почти все нужные на первое время союзы и союзные слова грузинского языка. Вот пример.

Скажем, хотим по-грузински высказать следующую мысль: Сегодня мы смотрели фильм, который вчера вышел на экраны. Переводим это предложение на грузинский язык (нужные слова знаем или найдем в словаре): დღეს ჩვენ ვნახეთ ფილმი, რომელიც გუშინ გამოვიდა ეკრანებზე.

Еще примеры

Приехать смогу только тогда, когда возьму отпуск.
ჩამოსვლას შევძლებ მხოლოდ მაშინ, როდესაც ავიღებ შვებულებას.

В театр я не смог пойти, хотя очень хотел.

თეატრში წასვლა ვერ შევძელი, თემცა ძალიან მინდოდა.

Если Вам нравится мое предложение, то сообщите срочно.

თუ თქვენ მოგწონთ ჩემი წინადადება, მაცნობეთ სასწრაფოდ.

Сделаем так, как для Вас будет удобнее.

გავაკეთოთ ისე, როგორც უფრო მოსახერხებელი იქნება თქვენთვის.

Упражнение. Прочтите внимательно помещенные ниже рассказы (в текстах для чтения) и найдите в них сложные предложения. Попробуйте составить аналогичные предложения, но другого содержания.

Союзы сложного предложения

Наиболее часто употребляются союзы и союзные слова:

და — и

იმიტომ, რომ — потому,
что

მაგრამ — но

თუ — если

რაც — что

თუმცა — хотя

რომ — чтобы, что, когда

ან — или

როცა, როდესაც — когда

თორემ — а то

საიდანაც — откуда

როგორც — как

სადაც — где

როგორც კი — как только

ვინც — кто

რომელიც — который

ვისიც — чей

Возьмем несколько примеров.

1. კვირა დღე იყო და ყველანი ვისვენებდით. 2. კარგი ამინდია და სახლში არავის უნდა ჯდომა. 3. ბევრი ვეძებე ეს ქუჩა, მაგრამ ვერ მოვძებნე. 4. ვიცი, მაგრამ ვერ გეტყვით. 5. მე ვიცოდი, რომ მალე წერილი მოვიდოდა (რომ что). 6. მე მას ეუთხარი, რომ დროზე მოვიდეს (რომ что-бы). 7. რომ გათენდა, ჩვენ უკვე ფეხზე ვიყავით (რომ когда). 8. როდესაც მეტყევი, მაშინ მოვალ. 9. როცა ჩავალ, მაშინ გამოგიგზავნი დეპეშას. 10. სადაც მშობლები ცხოვრობენ, თვითონაც იქ არის. 11. საიდანაც ჩამოვიდა, ისევე იქ წავიდა. 12. მოვალ, თუ დრო მექნება. 13. ვერ მოვედი იმიტომ, რომ დრო არა მქონდა. (см. стр. 113, контр. ответ 21).

Как и в русском языке, союзные слова могут стоять в косвенных падежах. Например:

მოვიდა ყველა, ვინც გამოძახებული იყო; მოვიდა ყველა ვისაც გამოუძახეს; მოვიდა ყველა, ვისგანაც განცხადებები მივიღეთ.

Сравните с русскими союзными словами: Пришли все, кто был вызван. Пришли все, кого вызывали. Пришли все, от кого поступили заявления.

Союзы же не изменяются.

По построению грузинские сложные предложения в общих чертах похожи на аналогичные русские сложные предложения: зависимые (придаточные) предложения могут стоять перед, после и в середине главного предложения.

Разумеется, между русскими и грузинскими сложными предложениями есть существенные различия, изучение которых требует дальнейшей работы.

ТЕКСТЫ ДЛЯ ЧТЕНИЯ

1. — საიდან მოდიხარ?
— გამოიცანი. (Угадай)
— კინოდან?
— არა.
— ბიბლიოთეკიდან?
— არა!
— ამხანაგისაგან?
— არა, სამუშაოდან მოვდივარ.

- ასე გვიან რას აკეთებდი?
- პატარა საქმე მქონდა და დაეამთავრე. არ მიყვარს მიტოვებული საქმე.

დაეამთავრე — закончил (я)
 მიტოვებული — оставленный

2. — სად იშოვე ეს წიგნი?
 — რა, მოგწონს?
 — მეც ძალიან მკვირდება.
 — კარგი, ჩაიწერე მალაზიის მისამართი: გურამიშვილის ქუჩა, ნომერი თოთხმეტი. გურამიშვილის ძეგლის ახლოს.
 — დიდი მადლობა. ახლავე წავალ და ვიყიდი. მალაზია ხომ ჯერ ღიაა?
 — მალაზია იკეტება საღამოს შვიდ საათზე. ახლა კი მხოლოდ ხუთია. მოასწრებ.

მოასწრებ — успеешь
 მხოლოდ — только

3. — როდის ამთავრებ სამუშაოს?
 — ხუთ საათზე.
 — მერე ჩემთან მოდი. საქმე მაქვს.
 — რა საქმე?
 — ამხანაგები იქნებიან ჩემთან. კარგი ხალხია. გაგაცნობ.
 — ვინ არიან?
 — ისტორიკოსები არიან. ეგვიპტეში იყვნენ. პირამიდები და ძველი აკლდამები ნახეს. ბევრი რამ საინტერესო იციან და მოგვითხრობენ.

ეგვიპტე — Египет საინტერესო — интересный
 აკლდამა — проница მოგვითხრობენ — расскажут

4. — როგორი ამინდია?
 — ღრუბლიანი და ცივი დღეა.
 — მაშ თბილად ჩავიცვათ?
 — კი, თბილად უნდა ჩავიცვათ, თორემ მთელი დღე მინდორში ვიქნებით და შეგვცივა.

- რა წავიღოთ თან?
- ასანთი არ დაგავიწყდეს. ჩაიდანიც წავიღოთ. იქ ჩაის ავადულებთ. შაქარიც წავიღოთ.
- იქ შეშა არის?
- შეშა ბევრია. ირგვლივ ტყეა.
- რით მივდივართ?
- დახურული მანქანა მოგვცა უფროსმა.
- კარგია.

თბილად ჩავიცვათ — тепло оденемся	ტყე — лес
მინდორი — поле	ასანთი — спички
შეგვცევა — нам будет холодно, озябнем	არ დაგავიწყდეს — не забудь
წავიღოთ თან — возьмем с собой	ჩაიდანი — чайник
შეშა — дрова	ავადულებთ — вскипятим
ბევრი — много	ირგვლივ — кругом
	დახურული — закрытый
	უფროსი — начальник

ავადმყოფი ექიმი და მნახველი

ერთი ექიმი ავად გახდა. მასთან სანახავად მოვიდნენ მეგობრები და ბევრი ილაპარაკეს. ერთმა მეგობარმა ხუმრობით ჰკითხა ექიმს:

— აქამდე შენ რჩევას ავადმყოფებს აძლევდი, ახლა ჯანმრთელებს რას ურჩევო. ექიმმა უპასუხა:

— როდესაც ავადმყოფთან მოხვალთ, ბევრი ლაპარაკით ნუ შეაწუხებთო.

ავადმყოფი — больной	აქამდე — до сих пор
ექიმი — врач	რჩევა — совет
მნახველი — посетитель	აძლევდი — давал (ты ему, им)
ავად გახდა — заболел (он)	ახლა — теперь
მასთან — к нему	ჯანმრთელებს — здоровым
სანახავად მოვიდნენ — пришли проведать, посетили его	ურჩევ — посоветуешь (ты ему, им)
მეგობარი — друг	როდესაც — когда

ბევრი — много
ილაპარაკეს — говорили
ხუმრობით — шутя

მიხვალთ — придете
ნუ შეაწუხებთ — не
беспокойте

გლეხი და მეფე

ერწო გლეხს ღამით ხარები მოჰპარეს. მეორე დღეს გლეხი მეფესთან მივიდა და თავისი გასაჭირი მოუთხრო. მეფემ ჰკითხა გლეხს:

— ღამე შენ და შენი შვილები რას აკეთებდითო?

— მუშაობით დაღლილები ვიყავით და გვეძინაო, უპასუხა გლეხმა.

მეფემ დაცინვით უთხრა: ღამე მეც შეძინა და არ ვიცი, ვინ მოიპარა შენი ხარებიო.

გლეხმა გაიგო დაცინვა და თქვა:

— მართალს ბრძანებთ, მეფეო. იმ ქვეყანაში, სადაც ყველას სძინავს, ქურდს ვინ დაიჭერსო.

გლეხი — крестьянин
მეფე — царь
ხარი — бык, вол
მოჰპარეს — украли (у
него они)

მეორე დღეს — на другой
день

გასაჭირი — нужда, горе

მოუთხრო — рассказал

ჰკითხა — спросил

ღამე — ночь

შვილები — сыновья, дети
რას აკეთებდით — что
делали (вы)

დაღლილები — усталые,
уставшие

მუშაობით დაღლილები —
уставшие от работы

გვეძინა — мы спали

ქურდი — вор

დაცინვით — насмешливо

შეძინა — я спал

არ ვიცი — не знаю

ვიცი — знаю

ვინ — кто

მოიპარა — украд (он)

გაიგო — понял (он)

დაცინვა — насмешка

მართალს ბრძანებთ — правду
говорите

ქვეყანა — страна

იმ ქვეყანაში — в той стране

სადაც — где

ყველა — все

სძინავს — спит

დაიჭერს — поймает

მობუცი და ვაშლის ხე

მობუცი ვაშლის ხეს რგავს. მას პატარა ბიჭი ეკითხება:
— რად გინდა ეგ ხე? შენ ხომ მაგის ვაშლს ვერ მოესწრები?
— სხვა მოესწრება და მადლობას მეტყვისო,— უპასუხა მობუცმა.

მობუცი — старик,
старый

ვაშლის ხე — яблоня

რგავს — сажает

ბიჭი — мальчик

ეკითხება — спрашивает

რად გინდა ეგ ხე — зачем тебе это дерево

მაგის — его

მოესწრები — доживешь, дождешься

ვერ მოესწრები — не доживешь до...

მას — его

მადლობა — спасибо, благодарность

მადლობას მეტყვის — скажет мне спасибо

უპასუხა — ответил (он)

ტვირთი

გზაში ერთ მობუცს ახალგაზრდა წამოეწია და ცოტა დადაცივნით უთხრა: რა ნელა მოდიხარ, გამოადგი ფეხიო. მობუცმა უპასუხა: მეც რომ ცარიელი ვიყო, შენსავით ჩქარა ვივლიო.

კაბუკს გაუკვირდა: შენც ცარიელი არა ხარ? მარტო ერთი ჯოხი გიჭირავს ხელშიო.

— ხელში ერთი ჯოხი მიჭირავს, ზურგზე კი სამოცდაათი წელი მკიდიაო, — გაუსწორა მობუცმა.

ტვირთი — груз

ახალგაზრდა — молодой, юноша

წამოეწია — догнал (он его)

დადაცივნით — насмешливо

უთხრა — сказал (он ему)

მარტო — только, лишь

შენსავით — как ты

შენსავით ჩქარა ვივლიო — как ты, быстро ходил бы

კაბუკი — юноша

გაუკვირდა — удивился (он)

რა ნელა მოდიხარ — что так медленно идешь

ჯოხი — палка

გამოადგი ფეხი —
шагай быстрее
ცარიელი — пустой,
без груза, налегке
ზურგზე — за спиной,
на спине
მკიდია — висит на мне

გიკირავს — держишь
ზურგი — спина
მეც რომ ცარიელი ვიყო
будь и я без груза...
გაუსწორა — поправил (он
его)

მეფე და მხატვარი

იყო ერთი ცალთვალა მეფე. მას ჰყავდა მხატვარი. მეფე ეძებდა მიზეზს, რომ მხატვარი დაესაჯა. ერთხელ მეფემ უბრძანა მხატვარს — დამხატეო.

მხატვარი შეწუხდა: თუ დავხატავ ორთვალას მომკლავს: მე ასეთი არა ვარო. თუ დავხატავ ცალთვალას მაინც მომკლავს: როგორ გამიბედეო.

ბევრი იფიქრა მხატვარმა და ასე მოიქცა: სურათზე მეფეს თოფი ეკირა და ირემს უმიზნებდა სალი თვალით. ბრმა თვალი კი დახუჭული ჰქონდა.

ასე აიცილა მხატვარმა სიკვდილი.

მეფე — царь
მხატვარი — художник
ცალთვალა — одноглазый

ეძებდა — искал (он)
მიზეზი — причина

დასჯა — наказать
რომ დაესაჯა — чтобы
наказать

ერთხელ — раз, однажды
უბრძანა — приказал (он)

დამხატეო — нарисуй,
мол, меня

შეწუხდა — встревожился,
обеспокоился (он)

ასეთი — такой
მაინც — все равно
გამიბედე — ты осмелился
(мне)

იფიქრა — думал (он)
ასე მოიქცა — так поступи-
пил (он)

თოფი — ружье
ეკირა — держал (он)

ირემი — олень
უმიზნებდა — целился
სალი — здоровый

ბრმა — слепой
დახუჭული — закрытый

ორთვალა — ДВУГЛАЗЫЙ,
с обоими глазами
მომკლავს — убьет меня

აიცილა — избежал (он)
სიკვდილი — смерть

სად არის ცეილონი

— მამა, სად არის ცეილონი? — ეკითხება შვილი მამას,
რომელიც ტელევიზორს უყურებს

— შენ თვითონ მოძებნე, უპასუხებს მამა.

— მე ვეძებ, მაგრამ ვერ მიპოვია, კვლავ წუწუნებს
ბავშვი.

— მაშინ დედას ჰკითხე, ის ალაგებს ხოლმე შენს ტან-
საცმელს, — ბრაზობს მამა.

რომელიც ტელევიზორს
უყურებს — который
смотрит телевизор

ვეძებ, მაგრამ ვერ მიპოვია
— ищущу, но не могу
найти

თვითონ მოძებნე — сам поищи
წუწუნებს — жалуется

კვლავ — опять
ბრაზობს — сердится

ჰკითხე — спроси

ის ალაგებს ხოლმე შენს ტანსაცმელს —
она прибирает твою одежду

თეატრში

სპექტაკლის მსვლელობის დროს ორი ქალი განუწყვეტ-
ლივ ლაპარაკობდა, რითაც ხელს უშლიდა სხვებს.

ერთმა კაცმა, რომელიც ამ ქალების უკან იჯდა, შენიშ-
ვნა მისცა:

— ბოდიში, მაგრამ თქვენ ისე ლაპარაკობთ, რომ მე მი-
ჭირს მოსმენა.

— არც არის საჭირო, რომ გვისმენდეთ: ჩვენ ჩვენს პი-
რად საქმეებზე ვლაპარაკობთო, — მიუგეს ქალებმა.

მსვლელობის დროს — в ходе,
во время

შენიშვნა მისცა — замеча-
ние сделал

ქალი — женщина

მე მიჭირს მოსმენა — мне
трудно слушать

განუწყვეტლივ — все время,
 беспрерывно
 ლაპარაკობდა — говорил (а)
 ხელს უშლიდნენ — мешали
 უკან იჭდა — сидел сзади,
 позади
 შენიშვნა — замечание

არც არის საჭირო — и не
 нужно
 რომ გვისმენდეთ — чтобы
 вы слушали нас
 ჩვენს პირად საქმეებზე —
 о наших личных делах
 მიუგეს — ответили

მეტროში

მეტროს ვაგონში სხედან დედა და ორი მისი შვილი.
 დედა რაღაც საინტერესო წიგნის კითხვითაა გართული.

— დედა, — რაღაცის თქმა უნდა გოგონას.

— ნუ მიშლი ხელს, — აწყვეტინებს დედა.

ბავშვი ჩუმდება.

ერთ გაჩერებაზე დედამ წიგნი დახურა, ჩანთაში ჩაღო,
 წამოდგა და შეიღს მიმართა:

— ჩავდივართ, შენი ძმა სადღაა?

— ის უკვე ჩავიდა, — უპასუხა შვილმა.

— როდის? — გაუკვირდა დედას.

— მე რომ ხელი შევიშალე, — დააზუსტა გოგონამ.

წიგნის კითხვითაა გართული —
 увлечена чтением книги

ნუ მიშლი ხელს —
 не мешай мне

აწყვეტინებს — прерывает

ბავშვი — ребенок

ჩუმდება — умолкает

გაჩერება — остановка

დახურა — закрыл(а)

ჩანთაში ჩაღო — в сумку
 положил(а)

რაღაცის თქმა უნდა —
 что-то хочет сказать
 გოგონა — девочка

ჩავდივართ — сходим,
 выходим

შენი ძმა სადღაა? — а
 где твой брат?

ის უკვე ჩავიდა — он
 уже вышел

უპასუხა — ответил(а)

როდის? — когда?

გაუკვირდა — удивилась
 (ся)

შვილი — СЫН, ДОЧЬ, ДИТЯ

მე რომ ხელი შეგიშალე .
— КОГДА Я ТЕБЕ ПОМЕ-
ШАЛ(А)

მიმართა — ОБРАТИЛАСЬ(СЯ)

დააზუსტა — УТОЧНИЛ(А)

ორი დედა

ერთი დედა შესჩივის მეორეს:

— ჩემი ბიჭი უკვე აღარ მემორჩილება: ორიანებს იღებს, სალამოობით ხანდახან გვიან ბრუნდება სახლში, მგონია, პაპიროსსაც კი ეწევა ჩუმ-ჩუმად. თქვენი შვილი როგორია?

— ჩემი ბიჭი კი უჩემოდ ფეხსაც არ ადგამს, არც სალამოთი იგვიანებს. არც პაპიროსს ეწევა — ეს მე ზუსტად ვიცი, — იღიმება მეორე დედა.

პირველი გულწრფელად ულოცავს:

— ბედნიერი დედა ყოფილხარ! რა ხნისაა თქვენი ვაჟი?

— რვა თვისაა, — იცინის ბედნიერი დედა.

შესჩივის — жалуется

უჩემოდ ფეხსაც არ ადგამს
— без меня и шагу не де-
лает

ბიჭი — мальчик, сын

აღარ მემორჩილება —
уже не слушается

ზუსტად ვიცი — точно знаю
ორიანებს იღებს —
получает двойки

იღიმება — улыбается
გულწრფელად ულოცავს
— искренне поздравляет
ბედნიერი ყოფილხართ —
счастливы вы

ხანდახან — иногда

გვიან — поздно

რა ხნისაა — какого возраста

ბრუნდება — возвращает-
ся

ვაჟი — сын

მგონია — кажется, думаю

რვა თვისაა — восьми
месяцев

ეწევა — курит

იცინის — смеется

ჩუმ-ჩუმად — потихоньку,
тайком

ბედნიერი — счастливая (ы)

უსარგებლო ოქრო

ერთმა კაცმა მიწაში ოქრო დაძალა. ყოველ ღამეს მიდიოდა და ამოწმებდა, იყო თუ არა ადგილზე მისი დამალული ოქრო. ეს დაინახა მეორე კაცმა და ის ოქრო ჩუმად ამოიღო, მის ნაცვლად კი ქვა ჩადო. ღამით პატრონი კვლავ მოვიდა. მაგრამ ოქრო რომ ვერ ნახა, ხმამაღლა დაიწყო ტირილი. მეორე კაცმა უთხრა: რატომ ტირი? შენთვის სულ ერთი არ არის, რა იდება მიწაში უსარგებლოდ — ოქრო თუ ქვაო.

მიწა — земля

ოქრო — золото

დაძალა — спрятал (он его)

ყოველი — каждый

მიდიოდა — шел, приходил

ამოწმებდა — проверял
(он его)

ადგილი — место

დამალული — спрятанный

დაინახა — увидел (он его)

ჩუმად — тихо, без шума

ამოიღო — достал (он его)

ნაცვლად — вместо, взамен

იდება — будет лежать

უსარგებლოდ — бесполезно,
без пользы

ღამით — ночью

პატრონი — хозяин, владелец

კვლავ — опять

ვერ ნახა — не увидел
(он)

ხმამაღლა — громко

დაიწყო — начал (он)

ტირილი — плач, плакать

რატომ — почему?

ტირი — плачешь

შენთვის — для тебя

სულ ერთი არ არის? — не
все ли равно?

ქვა — камень

ჩადო — положил,
завложил (он его)

საქართველოს ისტორია

ქართველ ხალხს მრავალსაუკუნოვანი ისტორია აქვს. თბილისი ათას ხუთასი წლისაა, ხოლო საქართველოს ძველი დედაქალაქი მცხეთა მასზე თითქმის ათასი წლით უფროსია. ქუთაისი ძველ ბერძნებს ნახსენები აქვთ ორიათას შვიდასი წლის წინ, როგორც ძველი ქალაქი, კოლხიდას კი ისინი აუვავებულ ქვეყანას უწოდებდნენ.

ძველია ქართული დამწერლობაც. ქართული ანბანი ჩამოყალიბდა სულ ცოტა ორიათას ხუთასი წლის წინ. ჩვენამდე მიღწეული პირველი ქართული მხატვრული ნაწარმოები მეხუთე საუკუნისაა. იგი დღესაც დიდი ინტერესით იკითხება. ეს არის „შუშანიკის წამება“, დაწერილი იაკობ ცურტაველის მიერ.

ქართული ლიტერატურის ყველაზე დიდი და მნიშვნელოვანი ძეგლია შოთა რუსთაველის „ვეფხისტყაოსანი“, რომელიც მეთორმეტე საუკუნეშია დაწერილი. ათი, თხუთმეტი საუკუნის ისტორია აქვთ ისეთ არქიტექტურულ ძეგლებს, როგორიცაა სვეტიცხოველი, ჭვარი, გელათი, ვარძაა და სხვა.

მრავალსაუკუნოვანი — многовековой	ანბანი — азбука, алфавит
დედაქალაქი — столица	ჩვენამდე მოღწეული — дошедший до нас
უფროსია — старше	პირველი — первый
ძველი — старый, древний	მხატვრული ნაწარმოები — художественное произведе- ние
ბერძენი — грек	ნახსენები აქვთ — упоми- нают
საუკუნე — век	ქალაქი — город
იკითხება — читается	აუვავებული ქვეყანა — цветущая страна
წამება — мученичество	მნიშვნელოვანი — значи- тельный
უწოდებდნენ — называли	ძეგლი — памятник
დამწერლობა — письменность	დაწერილი — написанный
ჩამოყალიბდა — оформился	

რუსთავი

თბილისიდან 30 კილომეტრის მანძილზე მდებარეობს ქალაქი რუსთავი. იქ დიდი მეტალურგიული ქარხანაა. არის სხვა ქარხნებიც. ფართო და ლამაზ ქუჩებს ამშვენებენ მრავალსართულიანი შენობები. ეს არის თანამედროვე ქალაქი. მხოლოდ მტკვრის ნაპირზე შემორჩენილი ძველი ნანგრევები გვაგონებენ, რომ აქ ოდესღაც იყო ქალაქი, რომელიც მტრებმა დაანგრიეს.

მანძილზე —
на расстоянии
მდებარეობს — находится
ახალგაზრდა — молодой
ქარხანა — завод
ფართო — широкий

ქუჩა — улица
ამშვენებენ — украшают

მრავალსართულიანი —
многоэтажный
შემორჩენილი —
сохранившийся
ოდესღაც — когда-то

რომელიც —
который
მტრებმა — враги
დაანგრიეს — разрушили
შენობა — здание
თანამედროვე — современный
მტკვარი — Кура
მტკვრის ნაპირზე — на берегу Куры
ნანგრევები — развалины
გვაგონებენ — напоминают (нам)

ღვინო და სადღევრძელო

საქართველო უძველესი დროიდან ითვლება მეღვინეობის ქვეყანად. ქართველი კაცი პირდაპირ თაყვანს სცემს ვაზს, არ იშურებს მისთვის იმ დიდ შრომას, რომლის გარეშეც ყურძენი არ მოდის. ვაზზე მრავალი მშვენიერი ლეგენდა, თქმულება, ლექსი და სიმღერაა შექმნილი. ვაზის მტევნები და ფოთლებია ამოკვეთილი ქვის ჩუქურთმებზე. ვაზის გაჩეხვა, დაზიანება, ვაზის შესახებ ცუდი სიტყვის თქმაც კი საძრახის საქმედ ითვლებოდა.

მაგრამ საქართველოში არასოდეს ყოფილა და არც არის ღვინის კულტი. ღვინოს სუამენ არა იმიტომ, რომ დათვრნენ.

„ეგ ღვინის დაღვეის ღირსი არ არისო“, — ამბობენ კაცზე, რომელმაც ღვინო ზომაზე მეტი დალია და აღარ ესმის, რას აკეთებს.

ქართულ სუფრაზე ღვინო გართობის, მხიარულების, მოხდენილი სიტყვისა და სიმღერის სტიმულია. მაგრამ მთავარი ეს არ არის. მთავარი ის არის, რომ სადღეგრძელოს თქმის საბაზია, სადღეგრძელო და მასთან დაკავშირებული საუბარი კი ადამიანების გაცნობის, დაახლოების, პატივისცემისა და ურთიერთგაგების მშვენიერი ფორმაა. ეს არის აგრეთვე ახალგაზრდობის აღზრდის ერთ-ერთი ქმედითი ტრადიცია. ლაპარაკია, ცხადია, კარგ სუფრაზე თქმულ კარგ სადღეგრძელოებზე.

ღვინო — вино

სადღეგრძელო — тост, здравица

უძველესი დროიდან ითვლება — с древнейших времен считается

მელვინეობის ქვეყნად — страной виноделия

პირდაპირ თაყვანს სცემს — прямо поклоняется

ვაზი — виноградная лоза, виноградный куст

არ იშურებს მისთვის — не жалеет для нее

იმ დიდ შრომას — тот большой труд

რომლის გარეშეც — без которого

ყურძენი — виноград

საძრახისი საქმე — недостойное дело

ითვლებოდა — считалось

მაგრამ — но

არ მოდის — здесь: не бывает, не получается

მრავალი — множество

მშვენიერი — прекрасный

თქმულება — сказание

ლექი — стихотворение

სიმღერა — песня

შექმნილი — созданный

მტევანი — гроздь

ფოთოლი — лист

ამოკვეთილი — высеченный

გაჩეხვა — вырубка

დაზიანება — повреждение, нанесение ущерба

ვაზის შესახებ — о лозе

ცუდი სიტყვის თქმა — сказать дурное слово

მთავარი ეს არ არის — главное не это

სადღეგრძელოს თქმის საბაზია — повод для тоста

მასთან დაკავშირებული — связанный с ним

საუბარი — беседа

არასოდეს არ ყოფილა —
НИКОГДА НЕ БЫЛО
სვამენ არა იმიტომ, რომ
დათვრნენ — ПЬЮТ НЕ ДЛЯ
ТОГО, ЧТОБЫ НАПИТЬСЯ
ეგ ღვინის დაღვევის
ღირსი არ არისო — ОН НЕ
ДОСТОИН ПИТЬ ВИНО
ამბობდნენ — ГОВОРИЛИ

ზომაზე მეტი — через
меру

დალია — ВЫПИЛ
ალარ ესმის, რას აკეთებს
— не понимает, что де-
лает

ქართული სუფრა — гру-
зинский стол

გართობა — развлечение
მზიარულება — веселье

მოხდენილი სიტყვა —
красивое слово

ქვის ჩუქურთმები — ка-
менные орнаменты

ადამიანები — ЛЮДИ

გაცნობა — знакомство

დაახლოება — сближение

პატივისცემა — уважение

ურთიერთგაგება — взаимопо-
нимание

აგრეთვე — также

ახალგაზრდობა — молодежь

აღზრდა — воспитание

ერთ-ერთი — одна из...

ქმედითი — действенная
ლაპარაკია, ცხადია... — гово-
рится, разумеется...

კარგ სუფრაზე თქმულ კარგ
სადღევრძელოზე — о хоро-
шем тосте, сказанном за
хорошим столом

Из афоризмов Шота Руставели

ლეკვი ლომისა სწორია, ძე იყოს, თუნდა ხვადია.
Льва щенки равны друг другу, будь то самка иль самец.
(Перевод Ш. Нудубидзе)

რასაცა გასცემ შენია, რას არა, დაკარგულია.
Что раздашь — к тебе ж вернется, а что нет — считай
пропащим.
(Перевод Ш. Нудубидзе)

სჯობს სიცოცხლესა ნაძრახსა სიკვდილი სახელოვანი.
Лучше смерть, но смерть со славой, чем бесславных дней
позор.
(Перевод А. Цагарели)

სჯობს სახელისა მოხვეკა ყოველსა მოსახვეკელსა.
Всех богатств добытых лучше добыванье доброй славы.
(Перевод Ш. Нуцубидзе)

სხვა სხვისა ომში ბრძენია.
Каждый мнит себя стратегом, видя бой со стороны.
(Перевод Ш. Нуцубидзе)

სიყვარული აღგვამაღლებს.
Любовь нас возвышает.
(Перевод А. Цагарели)

ვინ მოყვარესა არ ეძებს, იგი თავისა მტერია.
Кто себе друзей не ищет, самому себе он враг.
(Перевод Ш. Нуцубидзе)

Грузинские пословицы (картули ანდაზები)

ძმასთან მიმავალი გზა მუდამ მოკლეაო.
Дзмастан მიმავალი გზა მუდამ მოკლეაო.
Идущая к брату дорога всегда коротка.

უძმობა ხომ ძნელია, უმეგობრობა უფრო ძნელიაო.
უძმოობა ხომ ძნელია, უმეგობრობა უფრო ძნელიაო.
Плохо не иметь брата, но еще хуже не иметь друзей.

ძმა ძმისთვისაო — შავი ღლისთვისაო.
Дзმა ძმისთვისაო — შავი ღლისთვისაო.
Брат (друг) нужен прежде всего в беде.

ერთი თხილის გული ცხრა ძმამ გაიყო.
ერთი თხილის გული ცხრა ძმამ გაიყო.
Один орешек девять братьев поделили.

რაც მტრობას დაუნგრევია, სიყვარულს უშენებია.
რაც მტრობას დაუნგრევია, სიყვარულს უშენებია.
Что вражда разрушает, то любовь строит.

ყველი და პური — კეთილი გული.
ყველი და პური — кетили გული.
Сыр и хлеб — да доброе сердце. (Говорят хозяйева, когда перед гостями хотят извиниться за скромное угощение).

სტუმარი ღვთისაა.

стумари хвтисаа.

Гость — от бога. (Говорят хозяйева, принимая в гости незнакомого человека).

თუ სტუმრობა გიყვარს, მასპინძლობაც უნდა გიყვარდესო.

ту стумроба гикварс маспиндзლობац унда гиквардесо.

Если любишь в гости ходить; надо любить и гостей принимать.

სტუმარი თავშეკავებულია კარგი, მასპინძელი კი გულუხვიო.

стумари тавшекавебулиа карги, маспиндзели ки гулухвио.

Гость хорош сдержанный, а хозяин — щедрый.

ღვინოში მეტი ხალხი იხრჩობა, ვიდრე წყალშიო.

гвиноши мети халхи ихрчობა, ვიდრე цхалшиო.

В вине тонет больше людей, чем в воде.

გამარჯობა, არაყო — მშვიდობით, კკუავ!

гамарджობა, арако — мшвидобит, чкуав!

Здравствуй, водка — прощай, разум!

ზრდილობას ბაზარზე ვერ იყიდი.

зрдилобас базарзе вер икиди.

Воспитанность на базаре не купишь.

ყბედი ვინ მოლალა და — მუნჯმაო.

кбеди вин могоლა да — мунджмао.

Кто болтуна одолел? — Немой. (Говорят в оправдание нежелания поддерживать бесконечную болтовню).

გეშინოდეს მისი, ვისაც შენი ეშინია.

гешинодес миси, ვისაც шени эшиниа.

Бойся того, кто боится тебя.

თვალი თვალს რომ დაშორდება, გულიც გადასხვაფერდება.

твали твалс ром дашордеба, гулиц гадасхвапердеба.

Когда люди разлучаются, и сердце меняется.

(ср. русское: С глаз долой — из сердца вон).

ყველა საქმე ძნელია, თუ გაკეთება გეზარებაო.
квела сакме ძნელია, თუ გაკეთება გეზარებაო.
Всякое дело трудно, если лень его делать.

არ ვარგა ენა საქმეზე გრძელი.
არ ვარგა ენა сакმезე გრძელი.
Не годится язык длиннее дела.

აგორებულ ქვას ხავსი არ მოეკიდება.
агоребул квас хавსი არ მოეკიდება.
Катящийся камень мхом не обрастет. (Скажут о человеке, который занимается разными делами без прилежания и поэтому терпит неудачи).

გაგონილს ნახული სჯობია.
гагонилს нахული სჯობია.
Виденное лучше слышанного.

ახალი ცოცხი კარგად გვის.
ახალი ცოცხი კარგად გვის.
Новая метла хорошо метет.

ათჯერ გაზომე და ერთხელ გაჭერი.
ათჯერ газоме და ერთხელ გაჭერი.
Десять раз измерь и один раз отрежь.

არც მწვადი დაიწვას, არც შამფური.
არც მწვადი დაიწვას, არც шампури.
Ни шашлыка не сжечь, ни вертела. (Говорят, советуя решить вопрос разумно, осторожно).

არცოდნა არცოდებაო.
არცოდნა арцодваაო.
Незнание не грех.

ზოგჯერ ბრძენიც შეცდება.
ზოგჯერ ბრძენიც შეცდება.
Иногда и мудрец ошибается.

ზოგჯერ მართალსაც ხუმრობით ამბობენ.
зоджер марталсац хумробит амбобен.
Иногда и правду шутя говорят.

თივაში ცეცხლი არ დაიმალება.
тивашаи цецхли ар даималеба.
В сене огня не спрячешь.

თევზი წყალში არ დათვასდება.
тевзи цхალში ар дапасდება.
Рыба в воде не оценивается.

არც წყალია, არც ღვინო.
არც ცხალია, არც გვინო.
Ни вода, ни вино (ср. русское: Ни рыба, ни мясо).

არც ისე წვიმს, როგორც ქუბს.
არც ისე ცვიმს, როგორც კუხს.
Не так льет (дождь), как гремит.

ავი შვილი დედ-მამის მაგინებელიაო.
ავი шვილი дед-мамис магинებელიაო.
За непутевого сына мать и отца ругают.

ბრიყვი ნურც მტრად გინდა, ნურც მოყვრადო.
брикви нурц мтрад გინდა, нурц моқврადო.
С дураком не води ни вражды, ни дружбы.

შურიანი კაცი სიკვდილს გადაარჩინეს და გადამრჩენის გა-
მბედაობაც შეშურდაო.
шურიანი კაცი სიқвდილს გადაარჩინეს და გადამრჩენის გამ-
ბედაობაც შეშურდაო.
Завистника от смерти спасли, но ему и мужество спаси-
теля завидно стало.

ზოგი კაცი ჩრდილსა ჰგავს — მხოლოდ მზიან დღეში ამო-
გიდგება გვერდში.
зოგი კაცი чрდილსა ჰგავს — მხოლოდ მზიან დღეში ამო-
გიდგება გვერდში.
Иной человек, словно тень — только в солнечный день
встанет рядом с тобой.

ნათქვამი სიტყვა ხანჯალი არ არის — ქარქაშში ველარ ჩააგებ.

ნატკვაми ситква ханджали ар арис — каркашши вегар чаагеб.

Сказанное слово не кинжал — обратно в ножны не вложишь.

სიტყვის გატეხვა მირთმეული ძღვნის მოპარვაა.

სიტკვის გატეხვა მირთმეული ძღვნის მოპარვაა.

Отступление от слова — все равно что кража поднесенного тобой же подарка.

მელამ თავისი კული მოწმედ მოიყვანაო.

мелам тависи куди моцмед моикванао.

Лиса в свидетели свой хвост назвала. (Скажут о свидетеле, явно связанном интересами с тем, в пользу кого свидетельствует).

ორი კურდღლის მღევარი ვერც ერთს ვერ დაიჭერსო.

ори курдглис мдевარი верц эртс вер даичерсо.

Кто гонится за двумя зайцами, не поймает ни одного.

თაგვა თხარა თხარაო — კატა გამოთხარაო.

Тагва тхара, тхарао — ката гамотхарао.

Мышка рылась, рылась — до кошки дорылась. (Скажут о человеке, старания которого дали ему результаты, противоположные ожидаемым).

КОНТРОЛЬНЫЕ ОТВЕТЫ ПО НЕКОТОРЫМ ЗАДАНИЯМ

1. К стр. 31.

— თქვენ საიდან ხართ? მე რიგიდან ვარ. თქვენ საიდან? რას აკეთებთ? მე ვსწავლობ. თქვენ? — მეც ვსწავლობ. სად იყავით გუშინ? გუშინ ჩვენ კინოში ვიყავით. რა ნახეთ? — ჩვენ ვნახეთ ახალი ფილმი. ხვალ სად იქნებით? — ხვალ წავალთ მუზეუმში.

2. К стр. 31.

МОЙ ГОРОД

Я очень люблю Тбилиси, мой родной город. Ему 1500 лет. Но повидайте его улицы и мосты, здания и памятники и скажете, что этот город вечно молод.

3. К стр. 34.

В Грузии мы провели двадцать дней. Этих дней мы никогда не забудем. Прекрасна природа Грузии, ее деревни, города, дороги и реки. Очень понравились грузинские песни и пламенные пляски. С помощью друзей начали изучать грузинский язык. Уже знаем немало слов и немножко даже разговариваем.

4. К стр. 37.

У нас в Риге хорошая квартира. Мои родители там. Там у меня есть сестра и брат. Родители работают, сестра и брат учатся в школе. Я живу и учусь в Тбилиси.

5. К стр. 41.

Раньше он работал на механическом заводе. Поработал там три года. Теперь он работает на электrozаводе. Работа ему нравится, и он работает с удовольствием. На этом заводе созданы все условия, чтобы молодой специалист работал плодотворно.

6. К стр. 42.

Мой друг Виктор быстро изучает языки. Он уже говорит по-немецки и по-украински. Он один год жил в Латвии и хорошо говорит по-латышски. Теперь мы вместе изучаем грузинский язык.

Б е с е д ы

7. К стр. 46.

1. — Не скажете ли, который час?
— Простите, но не знаю — у меня нет часов. Скажет мой друг.

- Теперь половина третьего.
- Спасибо.
- Пожалуйста.
- 2. — Здравствуйте! Вчера я просил книгу. Есть?
- Есть, но на руках. Мы уже просили и принесут.
- Скоро это будет?
- Не бойтесь. Скоро принесут. Садитесь, работайте. Как только принесут, скажем.
- 3. — Вчера вечером я пришел к вам, а вас не было. Где вы были?
- Мы вчера вечером пошли в парк отдыха. Там была хорошая концертная программа. Вечер провели приятно и весело. Потому сегодня так хорошо работаем.

В магазине

8. К стр. 48.

- Что хотите?
- Дайте полкило сливочного масла.
- Пожалуйста.

Разговор с почтальоном

- Можно?
- Пожалуйста! Прошу!
- Здесь живет Мамаладзе?
- Да. Это я. Слушаю вас!
- На ваше имя телеграмма. Получите!
- Благодарю!

Разговор с ребенком

- Важа, иди домой!
- Что хочешь, мама?
- Иди, мой руки и садись! Будем обедать (завтракать).
- Да, сейчас приду.

9. К стр. 55.

- Я вас здесь каждый день в это время встречаю. Куда идете?
- Я каждое утро хожу в это время потому, что моя работа каждый день в девять часов начинается.

- А вы куда идете в это время?
- И у нас учеба начинается в девять часов. Потому и встречаемся тут в это время. Выходит, что у нас одна дорога.
- Не знаю. Где ваш институт?
- Наш институт на улице Палиашвили. Вы где работаете?
- Моя работа чуть дальше, у первой больницы.
- Значит, если разрешите, вместе пойдем.
- Пойдем, дорога общая.

10. К стр. 56.

1. მე ბურთი კარში შევაგდე. მე ბურთი კალათში ჩავაგდე. მე სათამაშო ჭერ მალლა ავაგდე, მერე ლობის იქით გადავაგდე. მე გაზეთი დაბლა დავაგდე.

2. საჭირო ცნობები მე უბის წიგნაკში ჩავიწერე. მე კონსპექტი გადავიწერე. ეს ცნობები მე ეურნალიდან ამივიწერე. მე ძმას წერილი მივწერე.

11. К стр. 59.

1. Я проголодался, Вы не хотите есть? Не перекусить ли немножко? Что будете кушать? Что-нибудь на скорую руку. 2. Пойдем (поедем) через час. Вы все готовы? Пойдем (поедем) через час? Так быстро? 3. Сколько стоит эта обувь? Эта обувь стоит 32 рубля. 4. Давно ожидаете меня? Будет минут двадцать. Другие товарищи где? Видимо, и они скоро придут. 5. Вы знаете, что со мной случилось в пути? Да, мы знаем, что с вами случилось в пути, и хорошо, что все хорошо кончилось.

Верные пальцы

12. К стр. 63.

Гурам учил уроки. Он был еще маленький и многого не знал: задание по арифметике оказалось трудным — никак не справился. Долго думал Гурам и потом обратился к матери: мама, помоги, сколько будет, если к двум прибавить семь? Сосчитай на пальцах, они помогут тебе, — улыбаясь, посоветовала мать. Мальчик стал считать на пальцах. Такой счет ему понравился. Получил и ответ. Однако ребенок все же был недоволен: все пальцы верно

помогли ему при счете, и он не знал, какой из них оставить вне ответа — ведь у него было десять пальцев, а для ответа нужно было девять.

13. К стр. 67.

Семь раз отмерь, один раз отрежь.

Лучше увидеть один раз, чем услышать десять раз.

14. К стр. 68.

Откуда этот человек? Этот человек из Тбилиси (тбилисец). Ты откуда? И я из Тбилиси (тбилисец). Чей это фильм? (дословно: откуда этот фильм?) Этот фильм индийский. Откуда эти туристы? Точно не знаю, кажется, из Румынии. И автобус румынский? Нет. Автобус наш. И водитель местный.

15. К стр. 72.

1. Из первой книги этого романа у меня осталась не прочитанной одна глава. А вторую книгу еще не достал. Если где-нибудь встретишь вторую, купи и для меня.

2. Пока не работал, Зураб часто ходил ко мне. А теперь много работает и времени у него почти совсем нет.

3. Оказывается, он поскользнулся на льду и упал. Чуть не ушибся, но все хорошо кончилось. Теперь он уже работает, как обычно.

4. Разве тебе не сказали, что сегодня собрание? — Как же, сказали, и вот я пришел. Не опоздал? — Нет, ты точно пришел, теперь начинаем.

16. К стр. 73.

1. — Не опаздываем ли мы?

— Как будто опаздываем. Уже два часа, а автобуса еще нет.

— Не бойся, не опоздаем. Водитель знает свое время, и дорога очень хорошая. Вот и автобус пришел.

2. — Сегодня и воскресенье, и праздник. Что будем делать в этот вечер?

- Пока пообедаем, отдохнем, потом куда-нибудь пойдем, какую-нибудь новую картину посмотрим. Если время еще останется, успеем и к телевизору.
- Значит, договорились. В четыре часа будете у меня.
- 3. — Здравствуй!
- Здравствуй!
- Как ты пришел вчера домой?
- Не спрашивай. Пока пришел автобус, я весь промок под дождем.
- Да. Не надо быть упрямым (дословно: так знает упрямство). Говорил я тебе — не уходи, а ты не послушался меня.
- Нельзя было. Дома не знали, где был я.

17. К стр. 80.

Тбилиси — столица Грузии. Он основан в пятом веке Вахтангом Горгасалом. 15 веков он гордо стоит над Курой. Враги нападали на него, разрушали, грабили. А город боролся и жил.

18. К стр. 80.

დღეს შაბათია. დღეს და ხვალ ვისვენებთ. დღეს კარგი ამინდია. თუ ხვალაც კარგი ამინდი იქნება, დილით ადრე წავალთ ექსკურსიაზე ტყეში, რომელიც ქალაქთან ახლოს მდებარეობს. შემოდგომაზე ტყე ლამაზია. ქალაქიდან ტყემდე ათი კილომეტრია.

19. К стр. 82.

Реки

Большая река над маленькими речками насмехалась: маленькие вы, слабые, без меня вы — ничто. Тогда одна маленькая речка ответила большой: „Не смейся над нами. Мы маленькие, но каждая из нас имеет свою воду. А вот тебя без нас совсем не было бы“.

20. К стр. 82.

- დღეს ჩვენ ყველანი თეატრში მივდივართ.
- მე ცოტა ავად ვარ, თქვენ წადით თეატრში უჩემოდ.
- არა, უთქვენოდ ჩვენ არ წავალთ. ერთად უფრო საინტერესოა.
- გმადლობთ. ხვალ ალბათ კარგად ვიქნები.
- კიდევ ვინ წამოვა?
- მთელი ჩვენი ჯგუფი და კიდევ ჩვენი ახალი მეგობრები.
- ეს კარგია. უკეთესად გავიცნობით ერთმანეთს.

21. К стр. 89.

1. Был воскресный день, и все мы отдыхали. 2. Хорошая погода, и никто не хочет сидеть дома. 3. Долго искал я эту улицу, но не нашел. 4. Знаю, но не могу сказать. 5. Я знал, что скоро придет письмо. 6. Я ему сказал, чтобы он пришел своевременно. 7. Когда рассвело, мы уже были на ногах. 8. Когда скажешь, тогда и приду. 9. Когда приеду, тогда и пошло телеграмму. 10. Где родители живут, сам тоже там. 11. Откуда приехал, туда же и уехал. 12. Приду, если будет время. 13. Я не пришел потому, что не имел времени.

ОСНОВНЫЕ ФОРМЫ НЕКОТОРЫХ ГЛАГОЛОВ

Пояснения. 1. Приведенные в таблицах формы названы основными сугубо условно и выбраны из других форм с тем расчетом, что с их помощью можно было бы составлять простейшие предложения в настоящем, будущем и прошедшем времени, а также предложения со значением повелительности и условности (последняя форма, которая употребляется и для перевода русского инфинитива — неопред. формы).

2. Отсутствие у некоторых глаголов отдельных форм объясняется тем, что в элементарном курсе можно обойтись без них.

3. При отборе форм основное внимание уделялось их смысловой близости к формам соответствующих русских глаголов, без помощи которых не обойтись в первое время.

4. Данные в скобках показатели лица как после корня, так и перед ним образуют формы множественного числа. Они или просто прибавляются к форме единственного числа (ვარ = я есть, ვართ = мы есть, ვიწყებ = я начинаю, ვიწყებთ = мы начинаем), или чередуются с другим личным знаком, выделенным черточкой. Так, (გვ)მ-იბდა следует читать как მიბდა (= я хочу), или как გვიბდა (= мы хотим), то есть чередуются გვ и მი; მოსწობ-ს (თ) следует прочесть или как მოსწობს (= ему, ей нравится), или как მოსწობთ (= им нравится), то есть чередуются ს и თ; მო-(გვ)მ-ეწონა прочтем: მომეწონა (= мне понравилось то) и მოგვეწონა (= нам понравилось то).

5. По значению глагольные формы поданы в такой последовательности: исходная форма (переведена здесь только инфинитивом, хотя возможен и перевод через существительное: სიყვარული — любить и любовь и т. д.); лицо (1, 2, 3); настоящее время, будущее время, повелительное наклонение (только для второго лица); прошедшее время (видовое разграничение иногда дается больше по смыслу); одна из форм, образующих условные предложения. Ее выбор обусловлен тем, что она чаще других употребляется при переводе русских предложений, содержащих инфинитив. Данная форма особенно удобна для составления оборотов типа „я хочу сказать“, „мы хотим высказать“ и т. д.: მე მიბდა გამოვხატო ჩემი სიხარული „я хочу выразить мою радость“; მე მიბდა აღვნიშნო რომ... „я хочу отметить, что...“; თქვენ უნდა იცოდეთ „вы должны знать“; ჩვენ უნდა გავაკეთოთ „мы должны сделать“ и т. д. Или же: რომ გამოვხატო ჩემი სიხარული... „чтобы выразить мою радость...“; რომ აღვნიშნო... „чтобы отметить...“ и т. д. В конце даются или некоторые образцы использования этой формы, или же пояснения относительно использования с данным глагольным корнем разных приставок. В таких случаях примеров употребления глагола нет из-за отсутствия места.

Вот перевод одного глагола:

ვხედავ(თ)	დავინახავ(თ)	დაინახე(თ)	ვხედავდი(თ)
вижу	увиджу	посмотри	я видел
видим	увидим	посмотрите	мы видели

დავინახე(თ)
я увидел
мы увидели

	დავინახო(თ)	
чтобы я увидел		(чтобы мне увидеть)
чтобы мы увидели		(чтобы нам увидеть)

Например, хотим сказать по-грузински: „Я вчера читал газету“ и ищем нужную форму глагола. Нужна форма 1 лица, ед. числа, несовершенного вида прошедшего времени. В таблице ვიკითხა — „читать“ ее находим в строке второй личных форм. От нее отбрасываем данное в скобках (თ) — знак множ. числа и получаем ვიკითხულობდი. Это и есть „я читал (а)“.

Еще пример. Ищем глагол для предложения „Нам нравится кино“. В таблице „понравиться“ — მოწონება берем наст. время 1 лица. Там написано მო(ვევ)მ-წონს. Нам нужно множ. число. Поэтому отбрасываем მ- (знак един. числа 1 лица) и раскрываем скобки. Получаем მოვევწონს = нам нравится.

быть — ყოფნა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვარ(თ)
	2	ხარ(თ)
	3	არის-(აბ)
Будущее время	1	ვიქნები(თ)
	2	იქნები(თ)
	3	იქნებ-ა(იან)

Прошедшее время	1	ვიყავი(თ)
	2	იყავი(თ)
	3	იყო-ო(ვნებ)
Повелит. наклон.	2	იყავი(თ)
Форма для выражения условности	1	ვიყო(თ)
	2	იყო(თ)
	3	იყო-ოს(ვნებ)

Примеры:

იქ რომ ვიყო...Будь я там...
Если бы я был там...
Чтобы мне быть там...

видеть — დანახვა (ხედავ)

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვხედავ(თ)
	2	ხედავ(თ)
	3	ხედავ-ს(ენ)
Будущее время	1	დავინახავ(თ)
	2	დაინახავ(თ)
	3	დაინახავ-ს(ენ)

Прошедшее время

совершенный вид	1	დავინახე(თ)
	2	დაინახე(თ)
	3	დაინახ-ა(ეს)
несовersh. вид		ვხედავდი(თ)
	2	ხედავდი(თ)
	3	ხედავდ-ა(ნენ)
Повелит. наклон.	2	დაინახე(თ)

Форма для	1	დავინახო(თ)
выражения	2	დაინახო(თ)
условности	3	დაინახო-ს(ნ)
Пример:		რომ ყველამ დაინახოს... Чтобы все увидели...

возвращаться — დაბრუნება

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვბრუნდები(თ)
	2	ბრუნდები(თ)
	3	ბრუნდებ-ა(იან)
Будущее время	1	დავბრუნდები(თ)
	2	დაბრუნდები(თ)
	3	დაბრუნდებ-ა(იან)

Прошедшее время

совершенный вид	1	დავბრუნდი(თ)
	2	დაბრუნდი(თ)
	3	დაბრუნდ-ა(ნენ)
несоверш. вид	1	ვბრუნდებოდი(თ)
	2	ბრუნდებოდი(თ)
	3	ბრუნდებოდ-ა(ნენ)
Повелит. наклон.	2	დაბრუნდი(თ)
Форма для выражения условности	1	დავბრუნდე(თ)
	2	დაბრუნდე(თ)
	3	დაბრუნდ-ეს(ნენ)

Пример: რომ დავბრუნდეთ...
Чтобы (мы) вернулись...

вспоминать — მოგონება

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვიგონებ(თ)
	2	იგონებ(თ)
	3	იგონებ-ს(ენ)
Будущее время	1	მოვიგონებ(თ)
	2	მოიგონებ(თ)
	3	მოიგონებ-ს(ენ)

Прошедшее время

совершен. вид	1	მოვიგონე(თ)
	2	მოიგონე(თ)
	3	მოიგონ-ა(ეს)
несоверш. вид	1	ვიგონებდი(თ)
	2	იგონებდი(თ)
	3	იგონებდ-ა(ნენ)
Повелит. наклон.	2	მოიგონე(თ)
Форма для выражения условности	1	მოვიგონო(თ)
	2	მოიგონო(თ)
	3	მოიგონო-ს(ნ)

Пример:

რომ ყველაფერი მოიგონოს...
Чтобы все (он) вспомнил...

выполнить — შესრულება

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვასრულებ(თ)
	2	ასრულებ(თ)
	3	ასრულებ-ს(ენ)

Будущее время	1	შევეასრულებ(თ)
	2	შეეასრულებ(თ)
	3	შეეასრულებ-ს(ენ)

Прошедшее время

совершенный вид	1	შევეასრულე(თ)
	2	შეეასრულე(თ)
	3	შეეასრულე-ა(ეს)
несоверш. вид	1	ვასრულებდი(თ)
	2	ასრულებდი(თ)
	3	ასრულებდი-ა(ენ)
Повелит. наклон.	2	შეეასრულე(თ)
Форма для выражения условности	1	შევეასრულო(თ)
	2	შეეასრულო(თ)
	3	შეეასრულო-ს(ენ)

Пример:
რომ ეს დაპირება შე-
ვასრულოთ...
Чтобы это обещание
(нам) выполнить...

говорить — ლაპარაკი

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვლაპარაკობ(თ)
	2	ლაპარაკობ(თ)
	3	ლაპარაკობ-ს(ენ)
Будущее время	1	ვილაპარაკებ(თ)
	2	ილაპარაკებ(თ)
	3	ილაპარაკებ-ს(ენ)
Прошедшее время	1	ვილაპარაკე(თ)
	2	ილაპარაკე(თ)
	3	ილაპარაკე-ა(ეს)

Повелит. наклон.	2	ილაპარაკე(თ)
Форма для выражения условности	1	ვილაპარაკო(თ)
	2	ილაპარაკო(თ)
	3	ილაპარაკო-ს(ნ)

Пример: კარგად რომ ილაპარაკო...
Чтобы хорошо (он) говорил...

думать — ფიქრი

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ფიქრობ(თ)
	2	ფიქრობ(თ)
	3	ფიქრობ-ს(ენ)
Будущее время	1	მოვიფიქრებ(თ)
	2	მოიფიქრებ(თ)
	3	მოიფიქრებ-ს(ენ)

Прошедшее время

совершенный вид	1	მოვიფიქრე(თ)
	2	მოიფიქრე(თ)
	3	მოიფიქრ-ა(ეს)
несоверш. вид	1	ვფიქრე(თ)
	2	იფიქრე(თ)
	3	იფიქრ-ა(ეს)
Повелит. наклон.	2	მოიფიქრე(თ)

Форма для	1	მოვითქრო(თ)
выражения	2	მოიფიქრო(თ)
условности	3	მოიფიქრო-ს(ნ)

Примечание:

Приставка **მო-** образует совершенный вид, а без нее — несовершенный вид

жить — ცხოვრება

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვცხოვრობ(თ)
	2	ცხოვრობ(თ)
	3	ცხოვრობ-ს(ნ)
Будущее время	1	ვიცხოვრებ(თ)
	2	იცხოვრებ(თ)
	3	იცხოვრებ-ს(ნ)
Прошедшее время	1	ვცხოვრობდი(თ)
	2	ცხოვრობდი(თ)
	3	ცხოვრობდ-ა(ნ)
Повелит. наклон.	2	იცხოვრე(თ)
Форма для выражения условности	1	ვიცხოვრო(თ)
	2	იცხოვრო(თ)
	3	იცხოვრო-ს(ნ)

Пример:

ადამიანმა შრომით უნდა
იცხოვროს
Человек должен жить
трудом

знать — ცოდნა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვიცი(თ)
	2	იცი(თ)
	3	იცი-ს(ან)
Будущее время	1	(გვ)მ-ეცოდინება
	2	გეცოდინება(თ)
	3	ეცოდინება(თ)
Прошедшее время	1	ვიცოდი(თ)
	2	იცოდი(თ)
	3	იცოდა-ა(ნენ)
Повелит. наклон.	2	იცოდე(თ)
Формы для выражения условности	1	ვიცოდე(თ)
	2	იცოდე(თ)
	3	იცოდ-ეს(ნენ)
Пример:		რომ იცოდეთ, როგორ მინდა... Если бы (Вы) знали, как (я) хочу...

иметь (одушвл.) — უოლა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	(გვ)მ-ყავს
	2	გყავ-ს(თ)
	3	პყავ-ს(თ)
Будущее время	1	(გვ)მ-ეყოლება
	2	გეყოლება(თ)
	3	ეყოლება(თ)

Прошедшее время	1	(გე)მ-ყავდა
	2	გყავდა(თ)
	3	ჰყავდა(თ)
Повелит. наклон.	2	გყავლე(თ)
Форма для выражения условности	1	(გე)მ-ყავდეს
	2	გყავლე-ს(თ)
	3	ჰყავლე-ს(თ)
Пример:		მე რომ იქ მეგობარი მყავდეს... Если там у меня был друг...

иметь (неодушев.) — ქონა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	(გე)მ-აქვს
	2	გაქვს-ს(თ)
	3	აქვს-ს(თ)
Будущее время	1	(გე)-მ-ექნება
	2	გექნება(თ)
	3	ექნება(თ)
Прошедшее время	1	(გე)მ-ქონდა
	2	გქონდა(თ)
	3	ჰქონდა(თ)
Повелит. наклон.	2	გქონდე-ს(თ)
Форма для выражения условности	1	(გე)მ-ქონდეს
	2	გქონდეს-თ
	3	ჰქონდე-ს(თ)
Пример:		იმელი რომ გვქონდეს... Чтобы иметь (нам) на- дежду...

любить — სიყვარული

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	(გვ)მ-იყვარს
	2	გიყვარ-ს(თ)
	3	უყვარ-ს(თ)
Будущее время	1	შევიყვარებ-(თ)
	2	შეგიყვარებ(თ)
	3	შეიყვარებ-ს(ენ)

Прошедшее время

совершенный вид	1	შე(გვ)მ-იყვარდა
	2	შეგიყვარდა(თ)
	3	შეუყვარდა(თ)
несоверш. вид	1	(გვ)მ-იყვარდა
	2	გიყვარდა(თ)
	3	უყვარდა(თ)
Повелит. наклон.	2	გიყვარდე-ს(თ)
Форма для выражения условности	1	(გვ)მ-იყვარდეს
	2	გიყვარდე-ს(თ)
	3	უყვარდე-ს(თ)

Пример:

საქმე რომ გვიყვარდეს,
იგი უნდა ვიცოდეთ...
Чтобы (нам) любить де-
ло, его надо (нам)
знать...

начать — დაწყება

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვიწყებ(თ)
	2	იწყებ(თ)
	3	იწყებ-ს(ებ)
Будущее время	1	დავიწყებ(თ)
	2	დაიწყებ(თ)
	3	დაიწყებ-ს(ებ)

Прошедшее время

совершенный вид	1	დავიწყე(თ)
	2	დაიწყე(თ)
	3	დაიწყ-ო(ებ)
несоверш. вид	1	ვიწყებდი(თ)
	2	იწყებდი(თ)
	3	იწყებდ-ა(ებ)
Повелит. наклон.	2	დაიწყე(თ)
Форма для выражения условности	1	დავიწყო(თ)
	2	დაიწყო(თ)
	3	დაიწყო-ს(ებ)

Пример:

კაცმა საქმე დროზე უნ-
და დაიწყოს
Человек должен начать
дело своевременно

остаться — დარჩება

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვრჩები(თ)
	2	რჩები(თ)
	3	რჩებ-ა(იან)

Будущее	1	დავრჩები(თ)
время	2	დარჩები(თ)
	3	დარჩებ-ა(იან)

Прошедшее время

совершенный вид	1	დავრჩი(თ)
	2	დარჩი(თ)
	3	დარჩ-ა(ნენ)
несоверш. вид	1	ვრჩებოდი(თ)
	2	რჩებოდი(თ)
	3	რჩებოდა-ა(ნენ)
Повелит. наклон.	2	დარჩი(თ)
Форма для выражения условности	1	დავრჩენილიყავი(თ)
	2	დარჩენილიყავი(თ)
	3	დარჩენილიყ-ო(ვნენ)

Пример: არ ვიცოდით, სად დავრჩენილიყავით
(Мы) не знали, где бы нам остаться

отдыхать — დასვენება

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვისვენებ(თ)
	2	ისვენე ^ს (თ)
	3	ისვენებ-ს(ენ)
Будущее время	1	დავისვენებ(თ)
	2	დაისვენებ(თ)
	3	დაისვენებ-ს(ენ)

Прошедшее время

совершенный вид	1	დავისვენე(თ)
	2	დაისვენე(თ)
	3	დაისვენ-ა(ეს)
несоверш. вид	1	ვისვენებდი(თ)
	2	ისვენებდი(თ)
	3	ისვენებდ-ა(ნენ)
Повелит. наклон.	2	დაისვენე(თ)
Форма для выражения условности	1	დავისვენო(თ)
	2	დაისვენო(თ)
	3	დაისვენო-ს(ნ)

Пример:

ჩერ ვიმუშაოთ, მერე
დავისვენოთ
Сначала (мы) поработа-
ем, потом отдохнем

переводить — თარგმნა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვთარგმნი(თ)
	2	თარგმნი(თ)
	3	თარგმნი-ს(ან)
Будущее время	1	გადავთარგმნი(თ)
	2	გადათარგმნი(თ)
	3	გადათარგმნი-ს(ან)

Прошедшее время

совершенный вид	1	გადავისვენე(თ)
	2	გადათარგმნე(თ)
	3	გადათარგმნ-ა(ეს)

несоверш. вид	1	ვთარგმნიდი(თ)
	2	თარგმნიდი(თ)
	3	თარგმნიდ-ა(ნენ)
Повелит. наклон.	2	გადათარგმნე(თ)
Форма для выражения условности	1	ვთარგმნო(თ)
	2	თარგმნო(თ)
	3	თარგმნო-ს(ნ)
Пример:		ჩვენ გვინდა ვთარგმნოთ ეს წიგნი Мы хотим перевести эту книгу

писать — წერა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვწერ(თ)
	2	წერ(თ)
	3	წერ-ს(ენ)
Будущее время	1	დავწერ(თ)
	2	დაწერ(თ)
	3	დაწერ-ს(ენ)

Прошедшее время

совершенный вид	1	დავწერე(თ)
	2	დაწერე(თ)
	3	დაწერ-ა(ეს)
несоверш. вид	1	ვწერდი(თ)
	2	წერდი(თ)
	3	წერდ-ა(ნენ)
Повелит. наклон.	2	დაწერე(თ)

Форма для	1	დავწერო(თ)
выражения	2	დაწერო(თ)
условности	3	დაწერო-ს(ნ)

Пример: მინდა დავწერო წერილი (Я) хочу написать письмо...
 Можно заменить приставку: მივწერო(თ), გადავწერო(თ), ჩავწერო(თ)

познакомиться — გაცნობა

	Лицо	Личные формы
Настоящ. время	1	ვეცნობ-ი(თ)
	2	ეცნობი(თ)
	3	ეცნობ-ა(იან)
Будущее время	1	გავეცნობი(თ)
	2	გაეცნობი(თ)
	3	გაეცნობ-ა(იან)

Прошедшее время

совершенный вид	1	გავეცანი(თ)
	2	გაეცანი(თ)
	3	გაეცნ-ო(ენ)
несоверш. вид	1	ვეცნობოდი(თ)
	2	ეცნობოდი(თ)
	3	ეცნობოდ-ა(ნენ)
Повелит. наклон.	2	გაეცანი(თ)

Форма для	1	გავეცნო(თ)
выражения	2	გაეცნო(თ)
условности	3	გაეცნო-ს(ნ)

Пример: ყველაფერს უნდა გა-
ვეცნოთ...
(Нам) нужно познако-
миться со всем...

получить, принять — მიღება

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვიღებ(თ)
	2	იღებ(თ)
	3	იღებ-ს(ენ)
Будущее время	1	მივიღებ(თ)
	2	მიიღებ(თ)
	3	მიიღებ-ს(ენ)

Прошедшее время

совершенный вид	1	მივიღე(თ)
	2	მიიღე(თ)
	3	მიიღ-ო(ეს)
несоверш. вид	1	ვიღებდი(თ)
	2	იღებდი(თ)
	3	იღებდ-ა(ნენ)
Повелит. наклон.	2	მიიღე(თ)
Форма для выражения условности	1	მივილო(თ)
	2	მიილო(თ)
	3	მიილო-ს(ნ)

Пример: პასუხი რომ სწორი მი-
ვიღო...
Чтобы (мне) получить
правильный ответ...

понравиться — მოწონება

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	მო(გვ)მ-წონს
	2	მოგწონ-ს(თ)
	3	მოსწონ-ს(თ)
Будущее время	1	მო(გვ)მ-ეწონება
	2	მოგეწონება(თ)
	3	მოიწონება(თ)

Прошедшее время

совершенный вид	1	მო(გვ)მ-ეწონა
	2	მოგეწონა(თ)
	3	მოეწონა(თ)
несовersh. вид	1	მო(გვ)მ-წონდა
	2	მოგწონდა(თ)
	3	მოსწონდა(თ)
Форма для выражения условности	1	მო(გვ)მ-ეწონოს
	2	მოგეწონოს(თ)
	3	მოეწონოს(თ)

Примечание: Значение глагола: чтобы что-то (кто-то) понравилось мне, тебе, ему, нам и т.д.

приехать — ჩამოსვლა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	მოვლივარ(თ)
	2	მოდინბარ(თ)
	3	მოდინ-ს(ან)
Будущее время	1	ჩამოვალ(თ)
	2	ჩამოხვალ(თ)
	3	ჩამოვ-ა(ლენ)

Прошедшее время

совершенный вид	1	ჩამოვედი(თ)	
	2	ჩამოხვედი(თ)	
	3	ჩამოვიდ-ა(ნენ)	
несоверш. вид	1	მოვდიოდი(თ)	
	2	მოდლოდი(თ)	
	3	მოდლოდ-ა(ნენ)	
Повелит. наклон.	2	ჩამოდი(თ)	
Форма для выражения условности	1	ჩამოვიდე(თ)	
	2	ჩამოხვიდე(თ)	
	3	ჩამოვიდ-ეს(ნენ)	
Пример:		კარგი იქნება, რომ ჩამოხვიდეთ Хорошо будет, если (вы) придете	

работать — მუშაობა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვმუშაობ(თ)
	2	მუშაობ(თ)
	3	მუშაობ-ს(ენ)
Будущее время	1	ვიმუშავებ(თ)
	2	იმუშავებ(თ)
	3	იმუშავებ-ს(ენ)
Прошедшее время	1	ვიმუშავე(თ)
	2	იმუშავე(თ)
	3	იმუშავე-ა(ეს)
Повелит. наклон.	2	იმუშავე(თ)

Форма для	1	ვიმუშაო(თ)
выражения	2	იმუშაო(თ)
условности	3	იმუშაო-ს(ს)

Пример: მიხდა ვიმუშავო ამ სა-
კითხზე
(Я) хочу работать над
этим вопросом

радоваться — გახარება

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	(გვ)მ-იხარია
	2	გიხარია(თ)
	3	უხარია(თ)
Будущее время	1	გა(გვ)მ-იხარდება
	2	გაგიხარდება(თ)
	3	გაუხარდება(თ)

Прошедшее время

совершенный вид	1	გა(გვ)მ-იხარდა
	2	გაგიხარდა(თ)
	3	გაუხარდა(თ)
несоверш. вид	1	(გვ)მ-იხაროდა
	2	გიხაროდა(თ)
	3	უხაროდა(თ)
Повелит. наклон.	2	გიხაროდე-ს(თ)
Форма для выражения условности	1	გა(გვ)მ-იხარდეს
	2	გაგიხარდე-ს(თ)
	3	გაუხარდე-ს(თ)

Пример: რომ გამიხარდეს...
Чтобы (мне) обрадо-
ваться...

сделать — გაკეთება

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვაკეთებ(თ)
	2	აკეთებ(თ)
	3	აკეთებ-ს(თ)
Будущее время	1	გავაკეთებ(თ)
	2	გააკეთებ(თ)
	3	გააკეთებ-ს(ებ)

Прошедшее время

совершенный вид	1	გავაკეთე(თ)
	2	გააკეთე(თ)
	3	გააკეთე-ა(ეს)
несоверш. вид	1	ვაკეთებდი(თ)
	2	აკეთებდი(თ)
	3	აკეთებდი-ა(ნებ)
Повелит. наклон.	2	გააკეთე(თ)
Форма для выражения условности	1	გავაკეთო(თ)
	2	გააკეთო(თ)
	3	გააკეთო-ს(ებ)

Примечание: приставка образует совершенный вид

сказать — თქმა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვამბობ(თ)
	2	ამბობ(თ)
	3	ამბობ-ს(ებ)

Будущее время	1	ვიტყვი(თ)
	2	იტყვი(თ)
	3	იტყვი-ს(ან)

Прошедшее время

совершенный вид	1	ვთქვი(თ)
	2	თქვი(თ)
	3	თქვ-ა(ეს)
несоверш. вид	1	ვამბობდი(თ)
	2	ამბობდი(თ)
	3	ამბობდ-ა(ნენ)
Повелит. наклон.	2	თქვი(თ)
Форма для выражения условности	1	ვთქვა(თ)
	2	თქვა(თ)
	3	თქვა-ს(ნ)

Пример: სწორედ რომ ვთქვათ
Чтобы (нам) правильно
сказать

учить(ся) — სწავლა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვსწავლობ(თ)
	2	სწავლობ(თ)
	3	სწავლობ-ს(ენ)
Будущее время	1	ვისწავლი(თ)
	2	ისწავლი(თ)
	3	ისწავლი-ს(ან)

Прошедшее время

совершенный вид	1 2 3	ვისწავლე(თ) ისწავლე(თ) ისწავლ-ა(ეს)
несоверш. вид	1 2 3	ვსწავლობდი(თ) სწავლობდი(თ) სწავლობდ-ა(ნენ)
Повелит. наклон.	2	ისწავლე(თ)
Форма для выражения условности	1 2 3	ვისწავლო(თ) ისწავლო(თ) ისწავლო-ს(ნ)
Пример:		ეს რომ ვისწავლო... Чтобы это (мне) читать...

хотеть — ნდობა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1 2 3	(გვ)მ-ინდა გინდა(თ) უნდა(თ)
Будущее время	1 2 3	მო(გვ)მ-ინდება მოგინდება(თ) მოუნდება(თ)
Прошедшее время	1 2 3	(გვ)მ-ინდოდა გინდოდა(თ) უნდოდა(თ)
Повелит. наклон.	2	მოინდომე(თ)

Форма для	1	(გე)მ-ინდოდეს
выражения	2	გინდოდეს(თ)
условности	3	უნდოდეს-ს(თ)
Пример:		მათ რომ უნდოდეთ... Если бы они хотели...

читать (спросить)¹ — კითხვა

	Лицо	Личные формы
Настоящее время	1	ვკითხულობ(თ)
	2	კითხულობ(თ)
	3	კითხულობ-ს(ენ)
Будущее время	1	წავიკითხავ(თ)
	2	წაიკითხავ(თ)
	3	წაიკითხავ-ს(ენ)

Прошедшее время

совершенный вид	1	წავიკითხე(თ)
	2	წაიკითხე(თ)
	3	წაიკითხ-ა(ენ)
несоверш. вид	1	ვკითხულობდი(თ)
	2	კითხულობდი(თ)
	3	კითხულობდ-ა(ნენ)
Повелит. наклон.	2	წაიკითხე(თ)
Форма для выражения условности	1	წავიკითხო(თ)
	2	წაიკითხო(თ)
	3	წაიკითხო-ს(ნ)

Пример: . მინდა წერილი წავიკითხო
(Я) хочу прочесть письмо

¹ Представленные формы имеют только одно значение — читать

Краткий русско-грузинский разговорник

Приветствия, ответы на них, выражение признательности

Приветствие	მისალმება ¹ მისალმება
Вежливость	თავაზიანობა თავაზიანობა
Разговор, манера разговаривать	სიტყვა-პასუხი სიტყვა-პასუხი
Невоспитанность, грубость	უზრდლობა უზრდლობა
Здравствуйте!	გამარჯობათ! გამარჯობათ!
Здравствуйте! (ответ)	გაგიმარჯოთ! გაგიმარჯოთ!
Как поживаете?	როგორ ბრძანდებიან? როგორ ბრძანდებიან?
Благодарю, хорошо!	გმადლობთ, კარგად! გმადლობთ, კარგად!
Спасибо! Благодарю!	გმადლობთ! გმადლობთ!
Извините! Простите!	ბოდიში! მაპატიეთ! ბოდიში! მაპატიეთ!

¹ Об ударении см. занятие 1

Не стоит. Пожалуйста Не за что	არაპრის არათრის
Прошу, просим	იტხოვთ გთხოვთ
Простите. Если можно...	ბდიში, თუ შეიძლება... ბოდიში, თუ შეიძლება...
Можно? Разрешите?	შეიძლება? შეიძლება?
Можно. Пожалуйста	შეიძლება შეიძლება
Заходите. Проходите. Пожалуйте	მობრძანდით მობრძანდით
Садитесь	დაბრძანდით დაბრძანდით
Здравствуйте, дорогие друзья! Я очень рад (ра- да) встрече с вами!	გამარჯობათ, ძვირპასო მეგობრებო! ძალიან მიხარ- იანა თქვენთან შეხვედრა! გამარჯობათ, ძვირფასო მე- გობრებო! ძალიან მიხარია თქვენთან შეხვედრა.
Здравствуйте, здравствуйте! Мы тоже рады видеть вас.	გაგიმარჯოთ, გაგიმარჯ- ოთ! ჩვენც გვიხარია თქვე- ნი ნახვა. გაგიმარჯოთ, გაგიმარჯოთ! ჩვენც გვიხარია თქვენი ნახვა.

Здравствуйте! Я получил(а)
ваше письмо (книгу, посыл-
ку), за которое от души бла-
годарю

Здравствуйте! Как пожива-
ете?

Благодарю, хорошо. А вы
как?

Тоже хорошо

До свидания! Спешу на
работу

Передайте мой привет ва-
шей семье (матери, отцу,
брату, сестре, детям,
друзьям)!

გამარჯობათ! მე მივიღე
თქვენი ცერილი (ციგნი,
ამანათი), რისტვისაჲ დი-
დად გმადლობთ!

გამარჯობათ! მე მივიღე
თქვენი წერილი (წიგნი,
ამანათი), რისტვისაჲ დი-
დად გმადლობთ!

გამარჯობათ! როგორ
ბრძანდები?

გმადლობთ, კარგად. თქვენ
როგორ გიკითხთ?

მეც კარგად ვარ.

ნახვამდის. მეჩქარება სა-
მუშაოზე.

გამარჯობათ! როგორ ბრძან-
დებით?

გმადლობთ, კარგად. თქვენ
როგორ გიკითხვით?

მეც კარგად ვარ.

ნახვამდის, მეჩქარება სა-
მუშაოზე.

გადაეცით მოკითხვა თქვენს
ოჯახს (დედას, მამას,
ძმას, დას, ბავშვებს, მეგობრებს)!

გადაეცით მოკითხვა თქვენს
ოჯახს (დედას, მამას, ძმას,
დას, ბავშვებს, მეგობრებს)!

Привет от моей семьи (от матери, отца, брата, сестры, детей, товарищей)!

Спасибо за внимание! Мы очень довольны (Я очень доволен, довольна)

Не нужно ли еще чего -нибудь? (Не желаете ли еще чего -нибудь)

Нет, спасибо! Всего достаточно.

В таком случае больше не буду беспокоить. Спокойной ночи! До утра.

Доброе утро! Как отдохнули? Как спали?

მოგიკითხათ ჩემმა ოჯახმა (დედამ, მამამ, ძმამ, დამ, ბავშვებმა, ამხანაგებმა)!

მოგიკითხათ ჩემმა ოჯახმა (დედამ, მამამ, ძმამ, დამ, ბავშვებმა, ამხანაგებმა)!

გმადლობთ ყურადღებისათვის! ჩვენ ძალიან კმაყოფილები ვართ (მე ძალიან კმაყოფილი ვარ).

გმადლობთ ყურადღებისათვის! ჩვენ ძალიან კმაყოფილები ვართ (მე ძალიან კმაყოფილი ვარ).

კიდევ ხომ არ გნებავთ რაიმე?

კიდევ ხომ არ გნებავთ რაიმე?

არა, გმადლობთ! ყველაფერი საკმარისია.

არა, გმადლობთ! ყველაფერი საკმარისია

მან მეტს აგარ შეგაწყუხებთ. გამე მშვიდობისა! დილამდე.

მან მეტს ალარ შეგაწყუხებთ. ღამე მშვიდობისა! დილამდე.

დილა მშვიდობისა! როგორ დაისვენეთ? როგორ გეძინათ?

დილა მშვიდობისა! როგორ დაისვენეთ? როგორ გეძინათ?

Благодарю! Очень хорошо.
У вас спокойно и уютно.

გმადობთ! ძალიან კარგად,
აკ თქვენთან სიმშვიდეა და
მკუდრობა.

გმადლობთ! ძალიან კარგად.
აქ თქვენთან სიმშვიდეა და
მკუდრობა.

Поздравление — მილოცვა

Поздравление

მილოცვა
მილოცვა

От всей души

სულითა და გულით
სულითა და გულით

Поздравляем вас

გილოცავთ
გილოცავთ

Поздравляю (я тебя)

გილოცავ
გილოცავ

Праздник

ღესასწაული
ღესასწაული

Новый год

ახალი წელი
ახალი წელი

Воскресение Христово,
пасха

აღდგომა
აღდგომა

Рождество

შობა
შობა

Будьте здоровы!

კარგად იკავით!
კარგად იყავით!

Да здравствуют наши
гости!

გაუმარჯოს ჩვენს სტუმ-
რებს!
გაუმარჯოს ჩვენს სტუმ-
რებს!

Да здравствуют наши
хозяева!

Спасибо! Будьте и вы
здоровы!

Желаем вам новых
успехов!

Позвольте от имени мо-
их друзей приветство-
вать вас и пожелать вам
здоровья и успехов!

Позвольте поздравить
вас с этим...

Позвольте мне...

Прекрасный

Гостеприимство

Грузин (грузинка)

გაუმარჯოს ჩვენს მასპინ-
ძლებს!
გაუმარჯოს ჩვენს მასპინ-
ძლებს!

გმადლობთ! თქვენც კარგად
იყავით
გმადლობთ! თქვენც კარგად
იყავით

გისურვებთ ახალ წარმატე-
ბებს!
გისურვებთ ახალ წარმატე-
ბებს!

ნება მომეცით ჩემი მეგობ-
რების სახელით მოგესალ-
მთ და გისურვოთ ჯან-
მრთელობა და წარმატებე-
ბი!

ნება მომეცით მოგილოცოთ
ეს...
ნება მომეცით მოგილოცოთ
ეს...

ნება მომეცით...
ნება მომეცით

მშვენიერი
მშვენიერი

სტუმართმოყვარეობა
სტუმართმოყვარეობა

კართველი
ქართველი

Грузинский (о неодушевл.
предметах и животных)

კარტული
ქართული

Мужчины

მათაკაძეები
მამაკაცები

Женщины

მანდილოსნები (კალები)
მანდილოსნები (ქალები)

Поздравляем Вас с днем
рождения и желаем здо-
ровья, счастья и успехов!

გილოცავთ დაბადების
დღეს და გისურვებთ დჯანმრთელო-
ბას, ბედნიერებას და ცარ-
მათეობას!

გილოცავთ დაბადების
დღეს და გისურვებთ ჯან-
მრთელობას, ბედნიერებას
და წარმატებებს!

Благодарю за теплые позд-
равления! И вам желаю всех
благ!

გმადლობთ გულბილი მოლო-
ვისათვის! თქვენც გისურ-
ვებთ კოვალგვარ სიკეთეს!
გმადლობთ გულბილი მო-
ლოცვისათვის! თქვენც გი-
სურვებთ ყოველგვარ სიკე-
თეს!

Поздравляю с новым годом
(с праздником, со счастьем)!

გილოცავთ ახალ წელს (დგე-
სასწაულს, ბედნიერებას)!
გილოცავთ ახალ წელს
(დღესასწაულს, ბედნიერე-
ბას)!

Позвольте мне поздравить
Вас с Новым годом (с празд-
ником)!

ნება მომეცით მოგილოცოთ
ახალი წელი (დღესასწაუ-
ლი)!

За наше знакомство!

ჩვენს გაცნობას გაუმარჯოს!

ჩვენს გაცნობას გაუმარჯოს!

За нашу дружбу!

ჩვენს მეგობრობას გაუმარჯოს!

ჩვენს მეგობრობას გაუმარჯოს!

За наши успехи!

ჩვენს წარმატებებს გაუმარჯოს!

ჩვენს წარმატებებს გაუმარჯოს!

За наших родных!

ჩვენს მშობლებს გაუმარჯოს!

ჩვენს მშობლებს გაუმარჯოს!

За наших друзей!

ჩვენს მეგობრებს გაუმარჯოს!

ჩვენს მეგობრებს გაუმარჯოს!

За тех, кого мы любим!

იმათ გაუმარჯოს, ვინც ჩვენს გვიყვარს!

იმათ გაუმარჯოს, ვინც ჩვენს გვიყვარს!

За всех вас (нас)!

კვლას გაუმარჯოს (გავიმარჯოს)!

ყველას გაუმარჯოს (გავიმარჯოს)!

Поздравьте за меня вашего брата (сестру, друга, подругу)...

მიულოცეთ ჩემს მაგიერ თქვენს ძმას (დას, მეგობარს)...

მიულოცეთ ჩემს მაგიერ თქვენს ძმას (დას, მეგობარს)...

Знакомство — გაცნობა

Знакомство	გაცნობა გაცნობა
Я познакомился с ним (ней)	მე გავიცანი ის მე გავიცანი ის
Я знаю его (ее)	მე ვიცი მას მე ვიცი მას
Я знаю (я не знаю) вас	მე ვიცი (არ ვიცი) თქვენ მე ვიცი (არ ვიცი) თქვენ
Вы знаете (вы не знаете) меня	თქვენ იცით (არ იცით) მე თქვენ იცით (არ იცით) მე
Он знает (не знает) его	ის იცის (არ იცის) მას ის იცის (არ იცის) მას
Я хочу (желаю) с вами познакомиться	მე მივინდობ (მსურს) თქვენს გაცნობას მე მივინდობ (მსურს) თქვენს გაცნობას
Сколько вам лет?	რამდენი წლის ხართ? რამდენი წლის ხართ?
Мне ... лет	მე ... წლის ვარ მე ... წლის ვარ
Где вы работаете (учи- тесь)?	სად მუშაობთ (სწავლობთ)? სად მუშაობთ (სწავლობთ)?

Я работаю в ...	მე ვმუშაობ ... -ში მე ვმუშაობ ... -ში
Я учусь в ...	მე ვსწავლობ ... ში მე ვსწავლობ ... ში
А вы где работаете?	ტკვენ სად მუშაობთ? თქვენ სად მუშაობთ?
Как вас зовут?	რა გკვიათ? რა გქვიათ?
Меня зовут ...	მე მქვია ... მე მქვია ...
Как ваша фамилия?	რა გვარი ხართ? რა გვარი ხართ?
Моя фамилия ...	ჩემი გვარია ... ჩემი გვარია ...
Где живете?	სად ცხოვრობთ? სად ცხოვრობთ?
Я живу (мы живем)...	მე ვცხოვრობ (ჩვენ ვცხოვრობთ) მე ვცხოვრობ (ჩვენ ვცხოვრობთ)
Откуда приехали? (вы)	საიდან ჩამოხვედით? საიდან ჩამოხვედით?
Мы приехали...	ჩვენ ჩამოვდით... ჩვენ ჩამოვდით...
Когда приехали?	როდის ჩამოხვედით? როდის ჩამოხვედით?
Когда уезжаете?	როდის მიდით? როდის მიდით? (მიემგზავრებით?)

Дайте ваш адрес	მომეცით თქვენი მისამართი
Запишите	ჩაიწერეთ
Кто из близких родственников у вас есть?	ახლო ნათესავეებიდან ვინა გყავთ?
Есть мать и отец. Еще один брат и одна сестра	მკავს დედა და მამა. კიდევ არტი ძმა და ერთი და.
А как их зовут?	რა იქვიათ მათ?
Отца зовут Георгий, мать — Тамара, брата — Гурам, а сестру — Лела.	მამას იქვია გიორგი, დედას — თამარი, ძმას — გურამი, დას — ლელა.
Есть и другие родственники	მკავს სხვა ნათესავეებიც
Где живут твои родители?	სად ცხოვრობენ შენი მშობლები?

Мои родители живут в Го-
ри (в Кутаиси, в районе)

ჩემი მშობლები ცხოვრო-
ბენ გორში (კუთაისში, რაი-
ონში)
ჩემი მშობლები ცხოვრობენ
გორში (ქუთაისში, რაიონ-
ში)

А что делают брат и сес-
тра?

დამა და და რას აკეთებენ?
ძმა და და რას აკეთებენ?

Брат и сестра там же
учатся в школе

დამა და და იქვე სწავლობენ
ბენ სკოლაში
ძმა და და იქვე სწავლობენ
სკოლაში

А мои родители живут
в и работают
на фабрике

ჩემი მშობლები კი ცხოვ-
რობენ -ში და მუშაო-
ბენ ფაბრიკაში
ჩემი მშობლები კი ცხოვ-
რობენ -ში და მუშა-
ობენ ფაბრიკაში

Один брат учится в Кута-
иси, сестра замужем

ერთი დამა სწავლობს კუთა-
ისში, და გათხოვილია
ერთი ძმა სწავლობს ქუთა-
ისში, და გათხოვილია

У моей подруги (у моего
друга) отца нет, мать —
пенсионерка

ჩემს მეგობარს მამა არა
ჰყავს, დედა პენსიონერია
ჩემს მეგობარს მამა არა
ჰყავს, დედა პენსიონერია

Передай(те) мой привет
твоим (нашим) родите-
лям, брату, сестре,
друзьям

გადაეცი(თ) ჩემი სალამი
შენს (თქვენს) მშობლებს,
ძმას, დას, მეგობრებს
გადაეცი(თ) ჩემი სალამი
შენს (თქვენს) მშობლებს,
ძმას, დას, მეგობრებს

Выражение чувств — გრძნობების გამოხატვა

Я устал	მე დავიგალე მე დავიღალე
Отдохнем	დავისვენოტ დავისვენოთ
Приятно (неприятно)	სასიამოვნოა (არასასიამოვნოა) სასიამოვნოა (არასასიამოვნოა)
Жаль	სამწყუაროა სამწყუხაროა
Хорошо	კარგია კარგია
Плохо (не годится)	ცუდია (არ ვარგა) ცუდია (არ ვარგა)
Прекрасно	მშენიერია მშენიერია
Красиво	ლამაზია ლამაზია
Очень	ძალიან ძალიან
Немножко	ცოტა ცოტა
Чувство	გრძნობა გრძნობა

Почта — ფოსტა

Где тут почта?	სად არის აქ ფოსტა?
----------------	--------------------

Далеко ли?

შორს არის?
შორს არის?

Хочу отправить письмо
(посылку, бандероль)

მინდა გაგზავნო ცერილი
(ამანათი, ბანდეროლი)
მინდა გავგზავნო წერილი
(ამანათი, ბანდეროლი)

Дайте один конверт и од-
ну марку

მომეცით ერთი კონვერტი და
ერთი მარკა

Нет ли у вас открыток с ви-
дами Тбилиси (Грузии)?

ხომ არ გაქვთ გია ბარათები
თბილისის (საქართვე-
ლოს) ხედებით?

Откуда можно послать
телеграмму?

საიდან შეიძლება დეპეშის
გაგზავნა?

Откуда можно говорить по
телефону с Москвой?

საიდან შეიძლება ტელეფონით
ლაპარაკი მოსკოვთან?

Каков индекс этого почто-
вого отделения?

რა ინდექსი აქვს ამ საფოსტო
განყოფილებას?

Прошу проверить, правиль-
но ли я написал адрес?

გთხოვთ შეამოწმოთ, მისამართი
სწორად დავწერე?

Где можно узнать адрес?	სად შეიძლება მისამართი გაგება?
В справочном бюро	ცნობათა ბიუროში

Магазин. Рынок — მაღაზია, ბაზარი

Где тут универмаг?	სად არის უნივერსალი?
Где тут рынок?	სად არის ბაზარი?
Хочу купить...	მიწა ვიყიდო...
Когда открывается магазин?	როდის იღება მაღაზია?
Когда закрывается?	როდის იკეტება?
Хлеб (белый, черный)	პური (თეთრი, შავი)
Вода (вода с сиропом)	ცკალი (სიროფიანი ცკალი) წყალი (სიროფიანი წყალი)
Сыр	კველი ყველი
Колбаса	ძეხვი ძეხვი

Мясо (говядина, баранина, свинина)	хორცი (ძროხის, ცხვრის, გორის) ხორცი (ძროხის, ცხვრის, ღორის)
Масло растительное	зети ზეთი
Масло сливочное	караки კარაქი
Рыба	тевзи თევზი
Молоко	რძე რძე
Сахар	шакари შაქარი
Фрукты	хили ხილი
Яблоко	вашли ვაშლი
Груша	მსხალი მსხალი
Виноград	კურძენი ყურძენი
Мандарин	მანდარინი მანდარინი
Апельсин	პორтоხალი ფორთოხალი
Арбуз	საზამტრო საზამტრო

Инжир	ლეგვი ლეღვი
Айва	კომში კომში
Персик	ათამი ატამი
Орех (гречкий)	კაკალი კაკალი
Орех (лесной, мелкий)	ტხილი თხილი
Сушеные фрукты	ჩირი ჩირი
Черешня	ბალი ბალი
Вишня	ალუბალი ალუბალი
Слива	კლიავი ქლიავი
Дыня	ნესვი ნესვი
Гранат	ბროცეული ბროწეული
Овощи	ბოსტნეული ბოსტნეული
Картофель	კარტოპილი კარტოფილი
Капуста	კომბოსტო კომბოსტო

Лук	ხახვი ხახვი
Зелень	მცვანილი მწვანილი
Морковь	საპილო სტაფილო
Помидоры	პამიდორი პამიდორი
Баклажаны	ბადრიჯანი ბადრიჯანი
Огурец	კიტრი კიტრი
Напитки	სასმელები სასმელები
Вино	გვინო ღვინო
Грузинское вино	კარტული გვინო ქართული ღვინო
Пиво	ლუდი ლუდი
Лимонад	ლიმონატი ლიმონატი
Водка	არაკი არაკი
Одежда	ტანსაცმელი ტანსაცმელი
Шапка	კუდი ქული

Обувь	пехсацмели ფეხსაცმელი
Белье	тетреули თეთრეული
Размер (большой, малый, средний)	зоба (დიდი, პატარა, საშუალო) ზომა (დიდი, პატარა, საშუალო)
Сколько стоит?	რა გირს? რა ლირს?
Взвесьте один (полкило, два, три...) килограмм	ამიწონეთ ერთი (ნახევარი, ორი, სამი...) კილო ამიწონეთ ერთი (ნახევარი, ორი, სამი...) კილო
Дайте три метра этой ткани	მომეცით სამი მეტრი ეს ქსოვილი მომეცით სამი მეტრი ეს ქსოვილი
Дайте этот костюм (платье, носки, чулки, расческу)	მომეცით ეს კოსტიუმი (კაბა, ცინდები, სავარცხელი) მომეცით ეს კოსტიუმი (კაბა, წინდები, სავარცხელი)
Темного цвета	მუკი პერის მუქი ფერის
Светлого цвета	გია პერის ღია ფერის
Длинный	გრძელი გრძელი
Короткий	მოკლე მოკლე

Широкий	განიერი განიერი
Кусок	ნაჩერი ნაჭერი
Новый, свежий	ახალი ახალი
Мороженный	გაკინული გაყინული
Старый	ძველი ძველი

Болезнь. Лечение — ავადმყოფობა, მკურნალობა

Я плохо себя чувствую (мне нездоровится)	მე თავს ცუდად ვგრძნობ (მე ცუდად ვარ) მე თავს ცუდად ვგრძნობ (ცუდად ვარ)
У меня температура (у вас температура)	მე სიცხე მაქვს (თქვენ სიცხე გაქვთ) მე სიცხე მაქვს (თქვენ სიცხე გაქვთ)
Я простудился	მე გავცივდი მე გავცივდი
Нужно вызвать врача	საჭიროა ექიმის გამოძახება საჭიროა ექიმის გამოძახება
Нужно (мне) купить в аптеке лекарство	აფთიაქში უნდა ვიყიდო აფთიაქში წამალი უნდა ვიყიდო

Давление	ცნევა წნევა
Кашель	ხველბა ხველება
Нужно лежать	საჩიროა ცოლა საჭიროა წოლა
Кто за вами ухаживает (присматривает)	ვინ გივლით? ვინ გივლით?
У меня тут друг (подруга)	მე აქ მეგობარი მყავს
Болит голова (горло, зуб...)	მტკიანა თავი (კელი, კბი- ლი...) მტკიანა თავი (ყელი, კბი- ლი...)
Перевязка	შეხვევა შეხვევა
Рана, порез	ჩრილობა ჭრილობა
Вырвать (зуб)	ამოგება (კბილის) ამოღება (კბილის)
Я вырвал зуб	კბილი ამოვიღე
Вам нужно лечиться	თქვენ მკურნალობა გჭირ- დებათ თქვენ მკურნალობა გჭირ- დებათ
Да, мне нужно лечиться	დიახ, მე მკურნალობა მჭირდება დიახ, მე მკურნალობა მჭირდება

Болит (у меня)	მტკივა მტკივა
Болит (у тебя, у вас)	გტკივა, გტკივან გტკივა, გტკივან
Болит (у него, у нее)	სტკივა სტკივა
У меня разболелся зуб (голова)	კბილი (თავი) ამტკივდა კბილი (თავი) ამტკივა
Что-то нога болит	რაგაც პეხი მტკივა რაღაც ფეხი მტკივა
У меня болит сердце, что... (= переживаю)	გული მტკივა, რომ... გული მტკივა, რომ...
Ничего не болит у меня (у вас, у него)	არაფერი მტკივა (გტკივან, სტკივან) არაფერი მტკივა (გტკივანთ, სტკივანთ)
Уже ничего не болит	უკვე არაფერი მტკივა უკვე არაფერი მტკივა

Отдых и развлечение — დასვენება და გართობა

Завтра (послезавтра) выходной день	ხვალ (ზეგ) დასვენების დღეა ხვალ (ზეგ) დასვენების დღეა
Как нам провести отдых?	როგორ გავატაროთ დასვენება? როგორ გავატაროთ დასვენება?

С завтрашнего дня у меня отпуск

ხვალიდან მე შვებულება
მაქვს
ხვალიდან მე შვებულება
მაქვს

Посмотрим, в каком кинотеатре или театре что идет

ვნახოთ, რომელ კინოთეატრში ან თეატრში რა გადის

Где идет новая картина?

სად გადის ახალი სურათი?

Новых картин много

ახალი სურათი ბევრია

А что во Дворце спорта?

სპორტის სასახლეში რა არის?

Там баскетбол. Встречаются сборные команды. Наша и Украины

იქ კალატბურთია. ხვდებიან ჩვენი და უკრაინის ნაკრები გუნდები

Очень хочу посмотреть грузинский театр

ძალიან მინდა ქართული თეატრის ნახვა

Тогда пойдем в театр Руставели. Там блестящая труппа

მანინ წავიდეთ რუსთაველის თეატრში. იქ ბრწყინვალე დასია

А билеты достанем?

ბილეთებს ვიშოვით?
ბილეთებს ვიშოვით?

Достанем. Сколько билетов нам нужно?

ვიშოვით. რამდენი ბილეთი გვინდა?
ვიშოვით. რამდენი ბილეთი გვინდა?

Надо уточнить, кто пойдет

უნდა დავაზუსტოთ, ვინ წამოვა
უნდა დავაზუსტოთ, ვინ წამოვა

Нам нужны три билета

ჩვენ სამი ბილეთი გვინდა
ჩვენ სამი ბილეთი გვინდა

Где в Тбилиси парки отдыха?

სად არის თბილისში დასვენების პარკები?
სად არის თბილისში დასვენების პარკები?

В Тбилиси несколько парков: Муштаид, в Ваке, на Мтацминда и др.

თბილისში რამდენიმე პარკია: მუშტაიდის, ვაკის პარკი, მთაწმინდაზე და სხვა
თბილისში რამდენიმე პარკია: მუშტაიდის, ვაკის პარკი, მთაწმინდაზე და სხვა

Я уже знаю, где шахматный клуб

მე უკვე ვიცი, სად არის შაქრის კლუბი
მე უკვე ვიცი, სად არის შაქრის კლუბი

Смех, смеяться

სიცილი
სიცილი

Громко	ხმათაღლა ხმაბაღლა
Тихо	ჩუმაღ ჩუმად

Время. Поездка — დრო. მოგზაურობა

Год (Новый год)	цели (ახალი ცელი) წელი (ახალი წელი)
Месяц	თვე თვე
Неделя	კვირა კვირა
День	დღე დღე
Час	საათი საათი
Минута	წუთი წუთი
Секунда	წამი წამი
Ночь	ღამე ღამე
Вечер	საღამო საღამო
Утро	დღია დღია
Поздно	გვიან გვიან

Рано	აძრე ადრე
Утром	აღლიტ დილით
Вечером	საგამოტი სალამოთი

Дни недели — კვირის დღეები - კვირის დღეები

Понедельник	ორშაბათი ორშაბათი
Вторник	სამშაბათი სამშაბათი
Среда	ოთხშაბათი ოთხშაბათი
Четверг	ხუთშაბათი ხუთშაბათი
Пятница	პარასკევი პარასკევი
Суббота	შაბათი შაბათი
Воскресенье	კვირა კვირა

Месяцы — თვეები - თვეები

Январь	იანვარი იანვარი
Февраль	თებერვალი თებერვალი

Март	მარტი მარტი
Апрель	აპრილი აპრილი
Май	მაისი მაისი
Июнь	ივნისი ივნისი
Июль	ივლისი ივლისი
Август	აგვისტო აგვისტო
Сентябрь	სექტემბერი სექტემბერი
Октябрь	ოქტომბერი ოქტომბერი
Ноябрь	ნოემბერი ნოემბერი
Декабрь	დეკემბერი დეკემბერი
Зима	ზამთარი ზამთარი
Лето	ზაფხული ზაფხული
Весна	გაზაფხული გაზაფხული
Осень	შემოდგომა შემოდგომა

Теперь какой год?	ახლა რომელი წელია? ახლა რომელი წელია?
Теперь 1991 год	ახლა ატას ცხრაას ოთხმოც- დათერთმეტი წელია ახლა ათას ცხრაას ოთხმოცდათერთმეტი წე- ლია
Какой месяц?	რომელი თვეა? რომელი თვეა?
Теперь май	ახლა მაისია ახლა მაისია
Сегодня какой день?	დღეს რა დღეა? დღეს რა დღეა?
Сегодня вторник	დღეს სამშაბათია დღეს სამშაბათია
Который час?	რომელი საათია? რომელი საათია?
Теперь 20 минут второго	ახლა ორის ოცი წუთია ახლა ორის ოცი წუთია
Теперь без десяти два	ახლა ორს ათი წუთი აკლია ახლა ორს ათი წუთი აკ- ლია
Какое число?	რა რიცხვია? რა რიცხვია?
Сегодня 27-ე число	დღეს ოცდაშვიდია დღეს ოცდაშვიდია
Вчера	გუშინ გუშინ
Позавчера	გუშინდინ გუშინდინ

Завтра	ხვალ ხვალ
Послезавтра	ზეგ ზეგ
На пять минут раньше	хუტი ცუთიტ ადრე ხუთი წუთით ადრე
На 10 минут позже	ათი ცუთიტ გვიან ათი წუთით გვიან
В какое время придете?	რომელ საათზე მოხვალთ?
Приду в половине пятого	მთავალ ხუთის ნახევარზე
В шесть часов	ექვს საათზე
К семи часам	შვიდი საათისათვის
До четырех часов	ოთხ საათამდე
С трех часов	სამი საათიდან
За два часа	ორ საათში
За 20 минут	ოც წუთში
Поезд отходит в 10 часов вечера по тбилисскому времени	მთარებელი გადის საღამოს ათ საათზე თბილისის დროით

Самолет вылетает в 7 часов 10 минут утра	<p> ტვითმპრინავი მიპრინავს დილის შვიდ საათზე და ათ ცუთზე თვითმფრინავი მიფრინავს დილის შვიდ საათზე და ათ წუთზე </p>
Автобус придет...	<p> ავტობუსი მოვა... ავტობუსი მოვა... </p>
Автобус уйдет...	<p> ავტობუსი წავა... ავტობუსი წავა... </p>
Мы едем поездом	<p> ჩვენ მივდივართ მატარებ- ლით ჩვენ მივდივართ მატარებ- ლით </p>
Мы летим самолетом	<p> ჩვენ მივპრინავთ ტვითმ- პრინავით ჩვენ მივფრინავთ თვით- მფრინავით </p>
Машина	<p> მანკანა მანქანა </p>
На машине	<p> მანკანიტ, მანკანაზე მანქანით, მანქანაზე </p>
Быстро, скоро	<p> ჩკარა ჩქარა </p>
Медленно	<p> ნელა ნელა </p>

В столовой — სახადილოში

Завтрак	საუზმე საუზმე
Обед	სადილი სადილი
Ужин	ვაჩიამი ვახშამი
Блюдо	კერძი კერძი
Ложка	კოვზი კოვზი
Вилка	ჩანგალი ჩანგალი
Нож	დანა დანა
Тарелка	თეფში თეფში
Стакан	ჩიკა ჭიქა
Соль	მარილი მარილი
Перец (молотый)	პილპილი პილპილი
Скатерть, стол с едой	სუპრა სუფრა
Стул	სკამი სკამი

Стол	მაგიდა მაგიდა
Гость	სტუმარი სტუმარი
Хозяин	მასპინძელი მასპინძელი
Столовая	სასადილო სასადილო
Хочу есть, проголодался	მშია, მომშივდა, ჩამა მინდა მშია, მომშივდა, ჩამა მინდა
Зайдем в столовую (ресторан)	შევიდეთ სასადილოში (რესტორანში) შევიდეთ სასადილოში (რესტორანში)
Кто тут обслуживает?	აკ ვინ ემსახურება? აკ ვინ ემსახურება?
Подойдите к нам (сюда)	აკ მობრძანდით აკ მობრძანდით
Мы спешим	ჩვენ გვეჩქარება ჩვენ გვეჩქარება
Что у вас есть?	რა გაქვთ? რა გაქვთ?
Мясо (рыба) свежее?	ხორცი (თევზი) ახალია? ხორცი (თევზი) ახალია?
Что на первое?	პირველი რა გაქვთ? პირველი რა გაქვთ?
А вино какое?	გვინო რომელი გაქვთ? გვინო რომელი გაქვთ?

Принесите три харчо,
три шашлыка, салат,
бутылку вина „гурд-
жаани“, три лимона-
да и грузинский хлеб,
только горячий. Он
очень вкусный

Еще принесите...

Сколько с нас?

Принесите счет

Получите

До свидания

Все было вкусно — напит-
ки, блюда, хлеб. Велико-
лепна грузинская кухня

მოგვითანეთ სამი ხარჩო,
სამი მცვადი, სალათა, ერთი
ბოთლი გვინო „გურდჯაანი“,
სამი ლიმონატი და კარტუ-
ლი პური, მხოლოდ ცხელი,
ის ძალიან გემრიელია

კიდევ მოგვითანეთ...

კიდევ მოგვითანეთ...

რამდენი გერგებათ?
რამდენი გერგებათ?

მოგვითანეთ ანგარიში
მოგვითანეთ ანგარიში

მიიღეთ
მიიღეთ

ნახვამდის
ნახვამდის

კვლადი გემრიელი იყო,
სასმელიც, საჭმელიც, პუ-
რიც. დიდებულია კარტუ-
ლი სამზარეულო

Цвета — ფერები

Цвет	პერი ფერი
Белый	ტეტრი თეთრი
Черный	შავი შავი
Красный	ციტელი წითელი
Зеленый	მცვანე მწვანე
Желтый	კვითელი ყვითელი
Синий	ლურჯი ლურჯი
Серый	რუხი, ნაჰრისპერი რუხი, ნაცრისფერი
Коричневый	კავისპერი ყავისფერი
Голубой	ციცპერი ცისფერი
Золотистый	ოკროსპერი ოქროსფერი
Темный пвет	მუკი პერი მუქი ფერი
Светлый цвет	გია პერი ღია ფერი

Блондин, блондинка	კერა ქერა
Брюнет, брюнетка	შავგვრემანი შავგვრემანი
Рыжий, рыжая	ციტური წითური
Полосатый	ზოლიანი ზოლიანი

Части человеческого тела — ადამიანის სხეულის ნაწილები

Человек	ადამიანი ადამიანი
Тело	სხეული, ტანი სხეული, ტანი
Голова	თავი თავი
Волос (волосы)	ტმა (ტმები) თმა (თმები)
Лоб	შუბლი შუბლი
Ухо	კური ყური
Глаз (глаза)	ტვალი (ტვალეები) თვალი (თვალეები)
Бровь (брови)	ცარბი (ცარბეები) წარბი (წარბეები)
Усы	ცამცამეები წამწამეები

Щека	ლოკა ლოყა
Подбородок	ნიკაპი ნიკაპი
Губа (губы)	ტუჩი (ტუჩები), ბაგე (ბაგე- ბი) ტუჩი (ტუჩები), ბაგე (ბა- გები)
Зуб (зубы)	კბილი (კბილები) კბილი (კბილები)
Лицо	სახე სახე
Рот	პირი პირი
Нос	ცხვირი ცხვირი
Ноздри	ნოსტოზები ნოსტოზები
Шея (ниже подбородка), горло	კელი ყელი
Шея	კისერი კისერი
Грудь	მკერდი მკერდი
Живот	მუცელი მუცელი
Рука	ხელი ხელი

Нога	პეხი ფეხი
Палец	ტიტი თითი
Ноготь	პრჩილი ფრჩხილი
Ладонь	ხელისგული ხელისგული
Плечо	მხარი მხარი
Подмышки	იგლიები ილღიები
Бок	გვერდი გვერდი
Спина	ზურგი ზურგი
Талия	ცელი წელი
Колено	მუხლი მუხლი
Локоть	იდაკვი იდაკვი
Сердце	გული გული

Движение, состояние — მოძრაობა, მდგომარეობა

Шаг	ნაბიჯი ნაბიჯი
Ходьба	სიარული სიარული
Бег	სირბილი სირბილი
Прыгать	ხტომა ხტომა
Стоять	დგომა დგომა
Сидеть	აჯდომა ჯდომა
Лежать	ცოლა წოლა
Сон, спать	ძილი ძილი
Путешествие	მგზავრობა, მოგზაურობა მგზავრობა, მოგზაურობა
Нет	არა არა
Да	კი, დიახ კი, დიახ
Я иду	მე მივდივარ მე მივდივარ
Он стоит	ის დგას ის დგას

Я сижу	მე ვზივარ მე ვზივარ
Я уже лежу	მე უკვე ვცევარ მე უკვე ვწევარ
Хочу спать	მეძინება მეძინება
Не спится	არ მეძინება არ მეძინება
Мне жарко	მიცხელა მცხელა
Мне холодно	მცივა მცივა
Холодно	ცივა ცივა
Жарко	ცხელა ცხელა
Мне неприятно, обидно	მცკინს მწყინს
Мне приятно	მსიამოვნებს მსიამოვნებს
Меня радует	მახარებს მახარებს
Тебя радует	გახარებს გახარებს
Тебе неприятно	გცკინს გწყინს
Тебе приятно	გსიამოვნებს გსიამოვნებს

Нам неприятно	გვცკინს გვწყინს
Нас радует	გვახარებს გვახარებს
Нам приятно	გვსიამოვნებს გვსიამოვნებს
Я люблю путешествовать	მე მიყვარს მოგზაურობა მე მიყვარს მოგზაურობა
Я хорошо переношу путешествие	მე კარგად ვიტან მგზავრობას მე კარგად ვიტან მგზავრობას
Я быстро устаю	მე მალე ვიღლები მე მალე ვიღლები
Немного отдохнем, а то устал (ა)	ცოტა დავისვენოთ, თორემ დავიღალე ცოტა დავისვენოთ, თორემ დავიღალე
Хорошо. Присядем вот на эту скамейку	კარგი. ჩამოვსხდეთ აი ამ სკამზე კარგი. ჩამოვსხდეთ აი ამ სკამზე
Трудно подняться по этому подъему, но приятно посмотреть на город отсюда	ძნელია ამ აგმართზე ამოვლადან კალაკის დანახვა ძნელია ამ აგმართზე ამოსვლა, მაგრამ სასიამოვნოა აქედან ქალაქის დანახვა

და. Отсюда открыва-
ется чудесный вид.

А дети совсем не устают.
Смотрите, как они бега-
ют и прыгают. Приятно
смотреть.

Еще бы. Во-первых, движе-
ние — стихия детей. Во-
вторых, тут такая краси-
вая природа, что и взрос-
лому захочется поиграть.

До каких пор работает
канатная дорога?

Канатная дорога рабо-
тает до 11 часов вече-
ра. Так что мы успеем
посмотреть все.

დიახ. აკედან დიდებული ხე-
დი იშლება

ღიახ, აქედან დიდებული
ხედი იშლება

ბანშვები კი სულ არ იღ-
ლებიან. шехедет, როგორ დარ-
ბიან და დახტიან, საამო
საჯერია

ბავშვები კი სულ არ იღ-
ლებიან. შეხედეთ, როგორ
დარბიან და დახტიან, საა-
მო საცქერია

რა თქმა უნდა. Джер эрти,
модзраоба баншвебис сти-
киаа, меорец, ак исети ла-
мази бунебаа, ром дидсац
ки моундсба тамаша

რა თქმა უნდა. ჯერ ერთი,
მოდკაობა ბავშვების სტი-
ქიაა, მეორეც, აქ ისეთი
ლამაზი ბუნებაა, რომ
დიდსაც კი მოუნდება თა-
მაში

როდემდე მუშაობს საბაგი-
რო გზა?

როდემდე მუშაობს საბაგი-
რო გზა?

საბაგირო გზა მუშაობს სა-
გამოს ტერმეტ საათამდე.
ასე რომ კვლაპრის ნახვას
მოვაცრებ

საბაგირო გზა მუშაობს სა-
ლამოს თერთმეტ საათამდე.
ასე რომ ყველაფრის ნახვას
მოვასწრებთ

Отношение к кому-либо, к чему-либо — დამოკიდებულება ვინმესადმი, რაიმესადმი

Нравиться	მოცონება მოწონება
Любовь, любить	სიყვარული სიყვარული
Ненависть, ненавидеть	სიძულვილი სიძულვილი
Уважение	პატივისცემა პატივისცემა
Уважаемый	პატივცემული პატივცემული
Неуважение	უპატივცემლობა უპატივცემლობა
Страх, боязнь	შიში შიში
Равнодушие, безразличие	გულგრილობა გულგრილობა
Внимание, внимательность	ყურადღება ყურადღება
Радость	სიხარული სიხარული
Сожаление, печаль, горе	მწუხარება მწუხარება
Лицемерие	პირპერობა პირფერობა
Сочувствие, соболезнование	თანაგრძნობა თანაგრძნობა

Осторожность	სიფრთხილე სიტრთხილე
Друг	მეგობარი მეგობარი
Дорогой (обращение)	ძვირპასი (ძვირპასო) ძვირფასი (ძვირფასო)
Товарищ	ამხანაგი ამხანაგი
Знакомый, знакомая	ნაცნობი ნაცნობი
Знакомство	ნაცნობობა ნაცნობობა
Далекий, дальний	შორეული შორეული
Чувство	გრძნობა გრძნობა
Мой	ჩემი ჩემი
Мой (обращение)	ჩემო ჩემო
Ваш	თქვენი თქვენნი
Твой	შენი შენი
Ты	შენ შენ
Вы	თქვენ თქვენ

Враг	მტერი მტერი
Ласкательное обращение	გენაცვალე გენაცვალე
Я боюсь	მე მესინია მე მეშინია
Я радуюсь, я рад	მე მიხარია მე მიხარია
Я боюсь его	მე მესინია მისი მე მეშინია მისი
Я боюсь, что...	მე მესინია, რომ... მე მეშინია, რომ...
Я люблю его (ее)	მე მიყვარს ის მე მიყვარს ის
Я не люблю его (ее)	მე არ მიყვარს ის მე არ მიყვარს ის
Ты любишь	შენ გიყვარს შენ გიყვარს
Он любит... (его)	მას უყვარს... (ის) მას უყვარს... (ის)
Мне нравится он (она)	მე მომწონს ის მე მომწონს ის
Тебе нравится	შენ მოგწონს შენ მოგწონს
Ему нравится	მას მოსწონს მას მოსწონს
Нам нравится	ჩვენ მოგვწონს ჩვენ მოგვწონს

Нам нравится ваше внимание	ჩვენ მოგვწონს თქვენი ყურადღება
Я ненавижу его (то)	მე მძულს ის
Я ненавижу (мне противно), когда...	მე მძულს, როცა...
Я ненавижу ложь	მე მძულს ტყუილი
Я люблю правду	მე მიყვარს სიმართლე
Нужна осторожность	საჭიროა სიფრთხილე
Осторожно	ფრთხილად
Надо подумать	უნდა მოვიფიქრო
Подумаю	მოვიფიქრებ
Уважаем вас	პატივს გცემთ
Уважаете нас	პატივს გვცემთ
Уважьте (нас). Окажите нам уважение	პატივი გვეციტ
Мы оказали вам уважение	პატივი გეციტ

Человека надо уважать (надо оказывать уважение)	ადამიანს პატივი უნდა ვცემ ალამიანს პატივი უნდა ვცემ
Гостя надо уважать	სტუმარს პატივისცემა უნდა ვცემ
Небольшой подарок	მცირე საჩუქარი
Примите, получите; получили (вы)	მიიღეთ მიღეთ
Получили (мы)	მივიღეთ მივიღეთ
Этого мы не забудем	ეს ჩვენ არ დაგვავიწყდება
Мы не забудем уважения, оказанного нам вами	თქვენი პატივისცემა ჩვენ არ დაგვავიწყდება
Не забудьте нас	არ დაგვავიწყდეთ

Погода — ამინდი

Небо	ცა
	ცა
Солнце	მზე
	მზე

Туча, облако	გრუბელი ღრუბელი
Ветер	კარი ქარი
Дождь	ცვიმა წვიმა
Снег	თვლი თოვლი
Буря, выюга	კარბუკი ქარბუქი
Ветерок	ნიავი ნიავი
Жара	სიცხე სიცხე
Холод	სიცივე სიცვე
Прохлада	სიგრილე სიგრილე
Мороз, стужа	კინვა ყინვა
Жаркий, горячий	ცხელი ცხელი
Теплый	თბილი თბილი
Холодный	ცივი ცივი
Ветренный	კარიანი ქარიანი

Дождливый	ცვიმიანი წვიმიანი
Солнечный	მზიანი მზიანი
Снежный	თვლიანი თოვლიანი
Идет дождь	ცვიმს წვიმს
Идет снег	თოვს თოვს
Ветрено, дует ветер	კარია, კარი კრის ქარია, ქარი ქრის
Холодно	ცივა ცივა
Тепло	თბილა თბილა
Жарко	ცხელა ცხელა
Прохладно	გრილა გრილა
У вас	თქვენთან თქვენთან
У нас	ჩვენთან ჩვენთან
Хорошая погода	კარგი ამინდია კარგი ამინდია
Ненастная погода	ცუდი ამინდია ცუდი ამინდია

Какая сегодня погода?

როგორი ამინდია დღეს?
როგორი ამინდია დღეს?

Сегодня солнечная (дождливая, теплая, холодная...) погода

დღეს მზიანი (ცივიანი, ტბილი, ცივი...) ამინდია
დღეს მზიანი (წვიმიანი, თბილი, ცივი...) ამინდია

У нас уже (пока еще) тепло. Скоро и тут будет зима (весна)

ჩვენთან უკვე (ჯერ კიდევ) ტბილია. მალე აქაც იქნება ზამთარი (გაზაფხული)

Погода, кажется, меняется... (прояснится, пойдет дождь, похолодает, потеплеет)

ამინდი თითქოს იცვლება... (გამოიძვრება, წვიმა მოვა, აცივდება, დათბება)

Да. В это время года у вас погода часто меняется.
Март — месяц капризный

დიახ. ცელიცადის ამ დროს ჩვენთან ამინდი ხშირად იცვლება. მარტი კირვეული თვეა

Почему опоздали?

რატომ დაიგვიანეთ?

Самолет не вылетал из-за плохой погоды

ტვიტმპრინავი ვერ გამოიშინდა ცუდი ამინდის გამო.

В Москве плохая погода? Теперь уже нет. Там тоже солнце светит.

მოსკოვში ცუდი ამინდია? ახლა უკვე აგარ. იქაც მზე ანათებს.

მოსკოვში ცუდი ამინდია? ახლა უკვე ალარ. იქაც მზე ანათებს.

Родственники — ნათესავები

Отец	мама მამა
Мать	деда დედა
Сестра	და და
Брат	ძმა ძმა
Сын	ვაჟიშვილი ვაჟიშვილი
Дочь	კალიშვილი ქალიშვილი
Дядя	ბიძა ბიძა
Тетя (по матери)	დედა დედა
Тетя (по отцу)	მამიდა მამიდა
Дед	папа პაპა
Бабушка	ბებია ბებია

Двоюродный брат, сестра

ბიძაშვილი (დეიდაშვილი,
მამიდაშვილი)
ბიძაშვილი (დეიდაშვილი,
მამიდაშვილი)

Внук, внучка

შვილიშვილი
შვილიშვილი

Имею (об одушевленном)

მკავს
მყავს

Разные вопросы

Тут (там) что написано?

აკ (იკ) რა ცერია?
აქ (იქ) რა წერია?

Это (то) что такое?

ეს (ის) რა არის?
ეს (ის) რა არის?

Это кто такой?

ეს ვინ არის?
ეს ვინ არის?

Это (то) что виднеется?

ეს (ის) რა ჩანს?
ეს (ის) რა ჩანს?

Где это?

სად არის?
სად არის?

Что говорит?

რას ამბობს?
რას ამბობს?

Что сказал (он)?

რა თქვა?
რა თქვა?

Некоторые слова и обороты из области счета

ანგარიში — счет, расчет

სიმატება — сложение

სიკრებობა — прибавим, прибавить

გამოკლება — вычитание

გამოვაკლოთ — вычтем, вычесть
გამრავლება — умножение
გავამრავლოთ — умножим, умножить
გაყოფა — деление
გავყოთ — разделим, разделить
პლუს — плюс
მინუს — минус
ციფრი — цифра
რიცხვი — число
მთელი — целое
წილადი — дробь

Образцы оборотов

სამჯერ სამი იქნება ცხრა ($3 \times 3 = 9$) (трижды три)

ოცს გამოვაკლოთ შვიდი დარჩება ცამეტი ($20 - 7 = 13$)

სამოცი გავამრავლოთ ორზე იქნება ასოცი ($60 \times 2 = 120$)

თხუთმეტს მივუმატოთ თერთმეტი იქნება ოცდაექვსი ($15 + 11 = 26$)

ოთხმოცდაერთი გავყოთ ცხრაზე იქნება ცხრა ($81 : 9 = 9$)

-ჯერ = -жды: ორჯერ, სამჯერ, ხუთჯერ, ათჯერ — дважды, трижды, пять раз, десять раз

ერთნახევარი — полтора

ორნახევარი — два с половиной

მანეთნახევარი — полтора рубля

კილონახევარი — полтора кило

სამის ნახევარი — половина третьего (время)

ორკილომეტრნახევარი — два с половиной километра

მეტრნახევარი — полтора метра

Краткий грузинско-русский словарь антонимов¹

ადგომა — встать
ადრე — рано
ავადმყოფი — больной
აზრიანი — разумный
არასწორი — неправильный
არსად — нигде
არცოდნა — незнание
აქეთ — сюда
აღება — взять
აღმოსავლეთი — восток
აშენება — построить
ახალგაზრდა — молодой

ახალი — новый
ახლა — теперь
ახლობელი — близкий
ახლოს — близко

დაჯდომა — сесть
გვიან — поздно
ჯანმრთელი — здоровый
უაზრო — неразумный
სწორი — правильный
ყველგან — везде
ცოდნა — знание
იქით — туда
დადება — положить
დასავლეთი — запад
დანგრევა — разрушить
მოხუცი — старик,
старый
ძველი — старый
მაშინ — тогда
შორეული — дальний
შორს — далеко

ბ

ბედნიერი — счастливый
ბევრი — много
ბლაგვი — тупой
ბნელი — темный
ბოროტება — зло

უბედური — несчастный
ცოტა — мало
მაკვილი — слепой
ნათელი — светлый
სიკეთე — добро

¹ Антонимы — слова с противоположными значениями.

ბეჭითი — прилежный
ბოროტი — злой

ზარმაცი — ленивый
კეთილი — добрый

ბ

გაბედული — смелый
გათენება — рассветать
გაკეთება — сделать
გამხდარი — худой
განიერი — широкий
განსაზღვრული — определен-
ленный
გარეთ — вне дома
გარეული — дикий
გატეხილი — разбитый
გაყიდვა — продать
გახსნა — открыть,
раскрыть
გემრიელი — вкусный
გიჟი — сумасшедший
გრილი — прохладный
გრძელი — длинный
გულუხვი — щедрый

გაუბედავი — несмелый,
робкий
ღალამება — стемнеть
გაფუჭება — испортить
მსუქანი — толстый,
жирный
ვიწრო — узкий
განუსაზღვრელი — неоп-
ределенный
შინ — дома
შინაური — домашний
მთელი — целый
ყიდვა — купить
დაკეტვა — закрыть
უგემური — невкусный
კვიანი — умный
თბილი — теплый
მოკლე — короткий
ქუნწი — скупой

ღ

ღაბალი — низкий
ღაბლა — низко
დაკარგვა — потерять
დასასრული — конец
დასვენება — отдохнуть
დგომა — стоять
დიდი — большой
დილა — утро
ღინჯი — спокойный
ღროული — свовременный

მაღალი — высокий
მაღლა — высоко
პოვნა — найти
დასაწყისი — начало
დაღლა — устать
ჯდომა — сидеть
პატარა — маленький
სალამო — вечер
მოუსვენარი — беспокой-
ный
უდროო — несвоевремен-
ный

დღე — день
დღეს — сегодня

ღამე — ночь
ხვალ — завтра

ე

ერთად — вместе
ეშმაკი — хитрый, черт

ცალკე — отдельно
გულუბრყვილო — наив-
ный

ზ

ზამთარი — зима
ზიანი — вред
ზრდილობიანი — вежливый,
воспитанный

ზაფხული — лето
სარგებლობა — польза
უზრდელი — невоспитан-
ный

თ

თავი — начало
თავისი — свой
თბილი — теплый
თეთრი — белый
თენდება — рассветает
თხელი — тонкий

ბოლო — конец
სხვისი — чужой
ცივი — холодный
შავი — черный
ღამდება — вечереет
სქელი — толстый

ი

იაფი — дешевый
იშვიათი — редкий

ძვირი — дорогой
ხშირი — частый

კ

კარგად — хорошо
კარგი — хороший
კითხვა — вопрос
კმაყოფილი — довольный
კულტურული — культурный

ცუდად — плохо
ცუდი — плохой
პასუხი — ответ
უკმაყოფილო — недово-
льный
უკულტურო — некультур-
ный

ლ

ლამაზი — красивый

ულამაზო — некрасивый

მ

მაგარი — твердый

რბილი — мягкий

მამაცი — храбрый, храбрец

მშიშარა — трусливый, трус

მართალი — правый

მტყუანი — неправый

მარჯვენა — правый

მარცხენა — левый

მდიდარი — богатый

ლარიბი — бедный

მთა — гора

ბარი — равнина

მთვრალი — пьяный

ფბიზელი — трезвый

მიწა — земля

ცა — небо

მეავე — кислый

ტკბილი — сладкий

მოსვლა — приход

წასვლა — уход

მოდრუბლული — облачный

მოწმენდილი — ясный

მადლიერი — благодарный

უმადური — неблагодарный

მოწყენილი — грустный

მხიარული — веселый

მოხარშული — вареный

უმი — сырой

მრუდე — кривой

სწორი — прямой

მსუბუქი — легкий

მძიმე — тяжелый

მსხვილი — крупный, толстый

წვრილი — мелкий, тонкий

მტერი — враг

მოყვარე — друг

მუქი — темный

ღიაფერი — светлый

მშიერი — голодный

მაძლარი — сытый

მშვიდობა — мир

ომი — война

მშრალი — сухой

სველი — мокрый

მწარე — горький

ტკბილი — сладкий

ბ

ბაზი — нежный

უხეში — грубый

ბასიამოვნები — получивший удовольствие

ბაწყენი — обиженный

ბაცნობი — знакомый

უცნობი — незнакомый

ნელა — медленно,
тихо
ნელი — медленный

ჩქარა — быстро, скоро
ჩქარი — скорый, быстрый

პ

პატიოსანი — честный
პირველი — первый

უპატიოსნო — нечестный
უკანასკნელი — последний

ბ

სავესე — полный
სამართლიანი — справед-
ливый
სახრეთი — юг
სასიამოვნო — приятный
სასმელი — питье
საყვარელი — любимый

ცარიელი — пустой
უსამართლო — несправед-
ливый
ჩრდილოეთი — север
უსიამოვნო — неприятный
საჭმელი — еда
საძულველი — ненавист-
ный

სიმართლე — правда
სიმდიდრე — богатство
სიტყვა — слово
სიყვარული — любовь
სიცილი — смех
სიცოცხლე — жизнь
სუსტი — слабый
სუფთა — чистый

ტყუილი — ложь
სიღარიბე — бедность
საქმე — дело
სიძულვილი — ненависть
ტირილი — плач
სიკვდილი — смерть
ძლიერი — сильный
უსუფთაო — нечистый,
грязный

უ

უმცროსი — младший

უფროსი — старший

ფ

ფასიანი — платный
ფერიანი — имеющий цвет

უფასო — бесплатный
უფერო — бесцветный

ქ

ქება — хвалить

ძაგება — порицать

შ

შეგნებული — сознатель-
ный

შეუგნებელი — несозна-
тельный

შესრულებული — выполнен-
ный

შეუსრულებელი — невы-
полненный

შეღებილი — покрашен-
ный

შეუღესვი — непокра-
шенный

ც

ცივი — холодный

ცხელი — горячий

ცნობილი — известный

უცნობი — неизвестный

ცოცხალი — живой

მკვდარი — мертвый

წ

წასვლა — уход

მოსვლა — приход

წინ — вперед

უკან — назад

ჭ

ჭკვიანი — умный

უჭკუო — неумный

ხ

ხანგრძლივი — длительный

ხანმოკლე — кратковре-
менный

ხმამალა — громко

ხმადაბლა — тихо

ხმოვანი — гласный

თანხმოვანი — согласный

Русско-грузинский словарь¹

А

Абхазия	აფხაზეთი	აფხაზეთი
Аджария	აჭარა	აჭარა
адрес	მისამართი	მისამართი
азбука	ანბანი	ანბანი
азиатский	აზიური	აზიური
англичанин	ინგლისელი	ინგლისელი
аптека	აპთიაკი	აფთიაქი
армянин	სომეხი	სომეხი

Б

бабушка	ბები	ბებია
баня	აბანო	აბანო
баскетбол	კალატბურტი	კალატბურტი
бег	სირბილი	სირბილი
бедный	გარიბი	ლარიბი
белый	ტეთრი	თეთრი
белье	ტეტრეული	თეთრეული
берег	ნაპირი	ნაპირი
беседа	საუბარი	საუბარი
беседовали (мы)	ვსაუბრობდით	ვსაუბრობდით
беспокоиться	შეცუხება	შეცუხება
беспокоюсь	ვცუხვარ	ვცუხვარ
беспокойтесь	სცუხართ	სცუხართ

¹ Примечание.

1. Об ударении и чтении см. занятие 5 и 6.

2. О количественных числительных см. занятие 5 „Как считать по-грузински“ (стр. 22).

3. Названия месяцев и дней недели см. в Разговорнике, гл. Время. Посздка (стр. 162 — 167).

беспокоится	ცუხს	წუხს
не беспокойтесь	ნუ ცუხდებიტ	ნუ წუხდებით
беспользнь	უსარგებლო	უსარგებლო
беспорядок	უცსრიგობა	უწესრიგობა
бессмысленно	უაზროდ	უაზროდ
билетный	საბილეთო	საბილეთო
благодарность	მადლობა	მადლობა
благодарный	მადლიერი	მადლიერი
блестящий	ბრწყინვალე	ბრწყინვალე
близкий	ახლობელი	ახლობელი
близко	ახლოს	ახლოს
близость	სიახლოვე	სიახლოვე
блондин	კერა	ქერა
блюдо	კერძი	კერძი
богатый	მდიდარი	მდიდარი
болезнь	ავადმყოფობა	ავადმყოფობა
болею (болен я)	ავად ვარ	ავად ვარ
болит (у меня)	მტკივა	მტკივა
больница	საავადმყოფო	საავადმყოფო
больной	ავადმყოფი	ავადმყოფი
большой	დიდი	დიდი
боремся	ვიბრძვით	ვიბრძვით
борьба	ბრძოლა	ბრძოლა
брат	ძმა	ძმა
братство	ძმობა	ძმობა
бровь (брози)	ცარბი (ცარბები)	წარბი (წარბები)
брюнет	შავგვრემანი	შავგვრემანი
будущий	მომავალი	მომავალი
буква	ასო	ასო
бумага	კაგადი	ქალალდი
быть	კოპნა	ყოფნა
я есть	ვარ	ვარ
ты есть	ხარ	ხარ
он (она) есть	არის	არის
мы есть	ვართ	ვართ
вы есть	ხართ	ხართ
они есть	არიან	არიან
я был	ვიკავი	ვიყავი
мы были	ვიკავით	ვიყავით
вы были	იკავით	იყავით

они были
я буду
мы будем
вы будете
они будут

იკვნენ
ვიკნები
ვიკნებიტ
იკნებიტ
იკნებიან

იყვენენ
ვიქნები
ვიქნებიტ
იქნებიტ
იქნებიან

В

в (в городе)
вам
ваш
ведь
вежливость
вежливый
езде
век
великий
веник
вес
веселый
весенний
весна
весы
весь
ветер
ветка
вечер
вечером
вечно
вещь
взамен
взгляд
взять
вид
видимо
вилка
вино
виноград
виноградник
вишня

-ში (კალაქში)
ტკვენ
ტკვენი
ხომ
თავაზიანობა
თავაზიანი
კვსღან
საუკუნე
დიადი
ცოცხი
ცონა
მხიარული
გაზაფხულის
გაზაფხული
სასცორი
მთელი
კარი
ტოტი
საგამო
საგამოტი
მარად
საგანი
ნაცვლად
შეხედულება
აგება
ხედი
ალბატ
ჩანგალი
გვინო
კურძენი
ვენახი
ალუბალი

-ში (ქალაქში)
თქვენ
თქვენი
ხომ
თავაზიანობა
თავაზიანი
ყველგან
საუკუნე
დიადი
ცოცხი
წონა
მხიარული
გაზაფხულის
გაზაფხული
სასწორი
მთელი
ქარი
ტოტი
სალამო
სალამოტი
მარად
საგანი
ნაცვლად
შეხედულება
აღება
ხედი
ალბათ
ჩანგალი
ღვინო
ყურძენი
ვენახი
ალუბალი

вкусный
власть
вместе
внимание
внимательный
внук (внучка)
вода
водка
водопад
воздух
возраст
возьмите
возьму
война
волк
волна
волос (волосы)
вопрос
вор
воробей
восток
восторг
восторженный
восход
вот
в прошлом году
враг
вражда
врач
время
все
(всё)
всегда
все же
встать
встреча
встречаемся
встретимся
встретились мы
второй

გემრიელი
ხელისუფლება
ერთად
კურადგება
კურადგებიანი
შვილიშვილი
ცკალი
არაკი
ჩანჩკერი
ჩაერი
ასაკი
აიტეტ
ავიგებ
ომი
მგელი
ტალგა
ტმა (ტმები)
შეკიტხვა
კურადი
ბეგურა
აგმოსავმეტი
აგტაძეა
აგტაძეაბული
მკის ამოსვლა
აი
შარშან
მტერი
მტრობა
აკიმი
აძო
კველა
კველაპერი
კოველტვის
მაინცი
ადგომა
შეხვედრა
ვხვდებით
შეხვდებით
შეხვდით
მეორე

გემრიელი
ხელისუფლება
ერთად
ყურადღება
ყურადღებიანი
შვილიშვილი
წყალი
არაკი
ჩანჩქერი
პაერი
ასაკი
აიღეთ
ავიღებ
ომი
მგელი
ტალგა
ტმა (ტმები)
შეკითხვა
ქურდი
ბელურა
ალმოსავლეთი
ალტაცება
ალტაცებული
მზის ამოსვლა
აი
შარშან
მტერი
მტრობა
ეკიმი
აძო
ყველა
ყველაფერი
ყოველთვის
მაინცი
აღგომა
შეხვედრა
ვხვდებით
შეხვდებით
შეხვდით
მეორე

второй раз
вчера
вы
вызвать
вынести
выпить
выполнение
выражение
высокий
высоко
выступление
высший
в это время
в этом году

მეორედ
გუშინ
თქვენ
გამოწვევა
ათანა
დალევა
შესრულება
გამოხატვა
მაგალი
მაგლა
გამოსვა
უმაგლესი
ამ დროს
ჯელს

მეორედ
გუშინ
თქვენ
გამოწვევა
ათანა
დალევა
შესრულება
გამოხატვა
მაგალი
მაგლა
გამოსვა
უმაგლესი
ამ დროს
წელს

Г

газета
где
героический
герой
главный
глаз
(глаза)
глубокий
глупый
глухой
гнездо
говорить
 говорите
 говорит
 говорю
 говорят
говядина
голодный
голос
голубой
гора
гордо
горе

газети
სად
გმირული
გმირი
მთავარი
ტვალი
(ტვალეზი)
გრმა
სულელი
კრუ
ბუდე
ლაპარაკი
ლაპარაკობ
ლაპარაკობს
ვლაპარაკობ
ლაპარაკობენ
ძროხის ხორცი
მშიერი
ხმა
ცისპერი
მთა
ამაკად
უბედურება

გაზეთი
სად
გმირული
გმირი
მთავარი
თვალი
(თვალეზი)
ღრმა
სულელი
ყრუ
ბუდე
ლაპარაკი
ლაპარაკობ
ლაპარაკობს
ვლაპარაკობ
ლაპარაკობენ
ძროხის ხორცი
მშიერი
ხმა
ცისფერი
მთა
ამაყად
უბედურება

город
горячий
горячо
горький
гостепри-
имство
гостиница
гость
в гости, в гостях
границა
грек
грех
гриб
грубый
грудь
грузин (-ка)
грузинский
группა
грустный
груша
грязный
грязь
губа (губы)

калаки
цхელი
მხურვალედ
მცარე
სტუმართმოყ-
ვარეობა
სასტუმრო
სტუმარი
სტუმრად
საზღვარი
ბერძენი
ცოდა
სოკო
უხეში
მკერდი
კართველი
კარტული
ჯგუპი
მოცენილი
მსხალი
ჩუჭკიანი
ჩუჭკი, талахи
тучи (тучеби)

ქალაქი
ცხელი
მხურვალედ
მწარე
სტუმართმოყ-
ვარეობა
სასტუმრო
სტუმარი
სტუმრად
საზღვარი
ბერძენი
ცოდვა
სოკო
უხეში
მკერდი
ქართველი
ქართული
ჩგუფი
მოწყენილი
მსხალი
ქუჭყიანი
ქუჭყი, ტალახი
ტუჩი (ტუჩები)

А

და
давление
дайте мне
далეჯო
дар
дать
дача
дважды
дверь
движение
Дворец
спортა
девочка

დიახ
цнева
момეციტ
шорс
ничи
მიცემა
აგარაკი
ორჯერ
კარი
მოდრაობა
სპორტის
სასახლე
გოგონა

ლიახ
წნევა
მომეციტ
შორს
ნიჭი
მიცემა
აგარაკი
ორჯერ
კარი
მოდრაობა
სპორტის
სასახლე
გოგონა

девушка	კალიშვილი	ქალიშვილი
дедушка	папа	პაპა
дежурный	моригე	მორიგე
дежурство	моригეობა	მორიგეობა
действительность	синამდვილე	სინამდვილე
делаю	вакетеბ	ვაკეთებ
дело	საკმე	საქმე
день	დღე	დღე
деньги	пули	ფული
деревня	სოპელი	სოფელი
дерево	ხე	ხე
дети	ბავშვები	ბავშვები
детский	საბავშვო	საბავშვო
делец	მოგვაძე	მოღვაწე
длинный	გრძელი	გრძელი
для	-თვის	-თვის
днем	დღისით	დღისით
до (до дома)	-მდე (სახლამდე)	-მდე (სახლამდე)
добрый	კეთილი	კეთილი
довольный	კმაყოფილი	კმაყოფილი
догнать	დაწევა	დაწევა
дождь	ცვიმა	წვიმა
дом	სახლი	სახლი
дома	შინ	შინ
дорога	გზა	გზა
дорогой	ძვირფასი	ძვირფასი
до свидания	ნახვამდის	ნახვამდის
достать	შოვნა	შოვნა
дочь	ქალიშვილი	ქალიშვილი
дрова	შეშა	შეშა
дрожь	კანკალი	კანკალი
дрожу	ვკანკალებ	ვკანკალებ
дрожал я	ვკანკალებდი	ვკანკალებდი
дрожало	კანკალებდა	კანკალებდა
друг	მეგობარი	მეგობარი
дружба	მეგობრობა	მეგობრობა
душа	სული	სული
дыхание	სუნთქვა	სუნთქვა
аядя	ბიძა	ბიძა

E

европейский	ჰვროპული	ევროპული
еда	საჩმელი	საკმელი
едва	ძლივს	ძლივს
если	თუ	თუ
есть (он)	არის	არის
есть (кушать)	ჩამა	კამა
еще	კიდევ	კიდევ

Ж

жара	ციხე	'სიცხე
жаркий	მხურვალე,	მხურვალე,
	ცხელი	ცხელი
желание	სურვილი	სურვილი
желаю	მსურს	მსურს
желтый	კვითელი	ყვითელი
жена	ცოლი	ცოლი
женщина	კალი	ქალი
живот	მუცელი	მუცელი
жизнь	სიციცხლე,	სიციცხლე,
жить	ცხოვრება	ცხოვრება
я живу	მე ვცხოვრობ	მე ვცხოვრობ
он живет	ის ცხოვრობს	ის ცხოვრობს

З

забыть	დავიწყება	დავიწყება
завод	ქარხანა	ქარხანა
завтра	ხვალ	ხვალ
завтрак	საუზმე	საუზმე
задание	დავალება	დავალება
зажечь	ანთება	ანთება
закат	მზის ჩასვლა	მზის ჩასვლა
закрывается	იკეტება	იკეტება
закрытый	დაკეტილი	დაკეტილი
заметить	შემჩნევა	შემჩნევა
занятие	მეცადინეობა	მეცადინეობა
запад	დასავლეთი	დასავლეთი

записка	ბარათი	ბარათი
запомнить	დამახსოვრება	დამახსოვრება
заявление (объявление)	განცხადება	განცხადება
звезда	ვარსკვავი	ვარსკვავი
зверь	მხეცი	მხეცი
звук	ბგერა	ბგერა
здание	შენობა	შენობა
здесь	აკ	აკ
здешний	აკაური	აკაური
здоровый	ჯანმრთელი	ჯანმრთელი
здравствуйте (ответ)	გაგიმარჯოთ	გაგიმარჯოთ
зеленый	მცვანე	მწვანე
зелень	მცვანილი	მწვანილი
земля	მიცა	მიწა
зеркало	სარკე	სარკე
зима	ზამთარი	ზამთარი
зимой	ზამთარში	ზამთარში
злой	ბოროტი	ბოროტი
знакомство	ნაცნობობა	ნაცნობობა
знамя	დროშა	დროშა
знать, знание	ცოდნა	ცოდნა
знаю	ვიცი	ვიცი
знаем	ვიცით	ვიცით
знаете	იციტ	იციტ
знают	იციან	იციან
зовут (=имя):		
меня	მკვია	მქვია
вас	გკვიათ	გქვიათ
его	ჩკვია	ჩქვია
золотистый	ოქროსფერი	ოქროსფერი
золото	ოქრო	ოქრო
зуб	კბილი	კბილი
(зубы)	(კბილები)	(კბილები)

И

и (союз)	და	და (კავშირი)
игра (спорт, роль)	თაში	თამაში
играю	ვთამაშობ	ვთამაშობ

играете	тамашობტ	თამაშობთ
играет	тамашობს	თამაშობს
сыграем	витамаშოტ	ვითამაშოთ
игра (музыка)	დაკვრა	დაკერა
играю	ვუკრავ	ვუკრავ
играете	უკრავტ	უკრავთ
играет	უკრავს	უკრავს
игрушка	სათამაშო	სათამაშო
из, от, с (из дома)	-დან (сахლიდან)	-დან (სახლიდან)
известие	ცნობა	ცნობა
извинение	ბოდიში	ბოდიში
извольте	ინებეტ	ინებეთ
из-за	გამო	გამო
изучение	შესწავლა	შესწავლა
изучить	შესწავლა	შესწავლა
или	ან	ან
имени	რუსთაველის	რუსთაველის
Руставели	სახლობის	სახელობის
иметь (об одуш.)	კოლა	ყოლა
имеет (об неодуш.)	აკვს	აქვს
имеет (об одуш.)	ჩკავს	ჩყავს
имею (о неодуш.)	макვს	მაქვს
имею (об одуш.)	მკავს	მყავს
имею желание	макვს სურვილი	მაქვს სურვილი
имя	სახელი	სახელი
интересный	საინტერესო	საინტერესო
исторический	ისტორიული	ისტორიული
их (чей?)	მათი	მათი

К

как	როგორ	როგორ
как будто	ტიტკოს	თითქოს
какой	როგორი	როგორი
как только	როგორც კი	როგორც კი
камень	კვა	ქვა
канал	არხი	არხი
капля	ცვთი	წვეთი
карандаш	პანკარი	ფანქარი
карман	ჯიბე	ჯიბე
касса	სალარო	სალარო

кассир	მოლარე	მოლარე
кашель	ხვესება	ხველვა
квартира	ბინა	ბინა
кислый	მჯავე	მეავე
книга	ციგნი	წიგნი
книжка	ციგნაკი	წიგნაკი
когда	როდის	როდის
когда (союз)	როდესაჲც	როდესაჲც
когда-то	ოდესაჲც	ოდესაჲც
колбаса	ძეხვი	ძეხვი
командировка	მისვლინება	მისვლინება
комната	ოთახი	ოთახი
конец	დასასრული	დასასრული
копейка	კაპიკი	კაპიკი
корабль	ხომალდი	ხომალდი
коричневый	კავისფერი	ყავისფერი
корова	ღვროხა	ძროხა
кошка	კატა	კატა
край	მხარე	მხარე
красиво	ლამაზად	ლამაზად
красивый	ლამაზი	ლამაზი
красный	ციტელი	წითელი
красота	სილამაზე	სილამაზე
крестьянин	გლეხი	გლეხი
кровь	სისხლი	სისხლი
кроме	გარდა	გარდა
кружок	ცრე	წრე
кто	ვინ	ვინ
куда	საით	საით
купить	ყიდვა	ყიდვა
Кура	მტკვარი	მტკვარი
курица	ქათამი	ქათამი
кусок	ნაჭერი	ნაჭერი
куст	ბუჩქი	ბუჩქი
кухня	სამზარეულო	სამზარეულო
кушайте	მიირთვიტ	მიირთვიტ

Л

ласка	ალერსი	ალერსი
ласточка	მერცხალი	მერცხალი

левый	მარცხენა	მარცხენა
легкий	მსუბუქი	მსუბუქი
легко	ადვილად	ადვილად
лед	კინული	ყინული
лекарство	ცამალი	წამალი
ленивый	ზარმაცი	ზარმაცი
лес	ტყე	ტყე
лестница	კიბე	კიბე
лето	ზაფხული	ზაფხული
летом	ზაფხულში	ზაფხულში
лечение	მკურნალობა	მკურნალობა
линия	ხაზი	ხაზი
лист (бумага)	პურცილი	ფურცელი
лист (дерева)	პოთილი	ფოთოლი
лицемерие	პირპერობა	პირფერობა
лицо	სახე	სახე
лоб	შუბლი	შუბლი
ложка	კოვზი	კოვზი
ложь	სიძრუე,	სიცრუე,
	ტყუილი	ტყუილი
ломать	მტვრევა	მტრევა
лошадь	ცხენი	ცხენი
лук (растение)	ხახვი	ხახვი
луна	მტვრე	მთვარე
луч	სხივი	სხივი
лучший	საუკეთესო	საუკეთესო
любить	სიყვარული	სიყვარული
любовь	სიყვარული	სიყვარული
люблю (его)	მიყვარს	მიყვარს
люблю (вас)	მიყვარხართ	მიყვარხართ
любит	უყვარს	უყვარს
лягушка	ბაკაი	ბაკაი

M

магазин	მაგაზინი	მაღაზინი
маленький	პატარა	პატარა
мало	ცოტა	ცოტა
мальчик	ბიჭი	ბიჭი

масло:		
сливочное	კარაკი	კარაქი
растительное	зети	ზეთი
топленое	эрбо	ერბო
мастер	остати	ოსტატი
мастерская	сахелосно	სახელოსნო
мать	деда	დედა
машина	манкана	მანქანა
медведь	датви	დათვი
мера	зона	ზონა
место	ადгили	ადგილი
минута	цуги	წუთი
мир (покой)	мшвидоба	მშვიდობა
мир (вселенная)	самкаро	სამყარო
много	беври	ბევრი
могу	шеמידзლია	შემიძლია
может быть	шеидзлеба	შეიძლება
можно	шеидзлеба	შეიძლება
мой	чеми	ჩემი
мокрый	свели	სველი
молодой	ахалгазрда	ახალგაზრდა
молодость	ахалгазрдоба	ახალგაზრდობა
молоко	рдзе	რძე
Москва	москови	მოსკოვი
мост	хиди	ხიდი
муж	кмари	ქმარი
мужчина	мамакаци	მამაკაცი
музей	музеуми	მუზეუმი
муравей	чианчвела	ჭიანჭველა
мусор	нагави	ნაგავი
мы	чвен	ჩვენ
мыло	сапони	საპონი
мысль	азри	აზრი
мышь	тагვი	თაგვი
мясо	хорци	ხორცი

Н

на	-ზე	-ზე
награда	ჯილდო	ჯილდო

надо
надпись
наказание
написанный
написать
напиток
нарисовать
народ
народный
население
насмешка
научимся
находится
начало
начальник
начинается
наш
невкусный
недовольный
нежный
нельзя
немец
немой
ненависть
неправильно
неприятно
несколько
не спрашивайте
нет
не хватает
низкий
низко
никогда
нитка
ничего
но
новый
нога (ноги)
ноготь
нож

საჩიროა
ცარცერა
დასჯა
დაცერილი
დაცერა
სასმელი
დახატვა
ხალხი
სახალხო
მოსახლეობა
დაცინვა
ვისცავლიტ
მდებარეობს
დასაძკისი
უპროსი
იძკება
ჩვენი
უტემური
უკმაოპილო
ნაზი
არ შეიდძლება
გერმანელი
მუნჯი
სიძულვილი
არასცორად
არასასიამოვნოდ
რამდენიმე
ნუ მკითხავთ
არა
აკლია
დაბალი
დაბლა
არასოდეს
დაპი
არაფერი
მაგრამ
ახალი
პეხი (პეხები)
პრჩილი
დანა

საქიროა
წარწერა
დასჯა
დაწერილი
დაწერა
სასმელი
დახატვა
ხალხი
სახალხო
მოსახლეობა
დაცინვა
ვისწავლით
მდებარეობს
დასაწყისი
უფროსი
იწყება
ჩვენი
უგემური
უკმაყოფილო
ნაზი
არ შეიძლება
გერმანელი
მუნჯი
სიძულვილი
არასწორად
არასასიამოვნოდ
რამდენიმე
ნუ მკითხავთ
არა
აკლია
დაბალი
დაბლა
არასოდეს
ძაფი
არაფერი
მაგრამ
ახალი
ფეხი (ფეხები)
ფრჩხილი
დანა

ножницы	მაკრატელი	მაკრატელი
нос	ცხვირი	ცხვირი
носки	ცინდები (კაჯის)	წინდები (კაჯის)
ночь	გამე	ღამე
ночью	გამიტ	ღამით
нравится мне	მომცონს	მომწონს
нравится нам	მოგვცონს	მოგვწონს
нужный	საჩირო	საჭირო

O

о (предлог)	შესახებ	შესახებ
обед	სადილი	სადილი
обида	ცენა	წყენა
обидно	საცკენია	საწყენია
облако	გრუბელი	ღრუბელი
облачный	გრუბლიანი	ღრუბლიანი
обрадованный	გაჰარეбуლი	გახარებული
обрадоваться	გაჰარება	გახარება
образец	ნიმუში	ნიმუში
образование	განატლება	განათლება
обстоятельство	გარემოება	გარემოება
объяснение	ახსნა	ახსნა
объяснить	ახსნა	ახსნა
объясните (мне)	ამიხსენიტ	ამიხსენით
обычно	ჩვეულებრივად	ჩვეულებრივად
овощи	ბოსტნეული	ბოსტნეული
овца	ცხვარი	ცხვარი
огонь	ცეცხლი	ცეცხლი
огурец	კიტრი	კიტრი
однажды	ერთხელ	ერთხელ
озеро	ტბა	ტბა
окно	პანჯარა	ფანჯარა
олень	ირემი	ირემი
он (она, оно)	ის, იგი	ის, იგი
они	ისინი	ისინი
определенный	განსაზღვრული	განსაზღვრული
опять	კვლავ	კვლავ
освещенный	განათებული	განათებული
осень	შემოდგომა	შემოდგომა

осенью	шемოდგომაზე	შემოდგომაზე
осмелиться	გაბედა	გაბედა
смею	ვბედავ	ვბედავ
смеешь	бедаვ	ბედავ
осмотреть	დატვალივრება	დათვალიერება
остановка	გაჩერება	გაჩერება
остаться	დარჩენა	დარჩენა
останется	დარჩება	დარჩება
осторожность	სიპრთხილე	სიფრთხილე
острослов	ენამახვილი	ენამახვილი
острый	მახვილი	მახვილი
ответ	პასუხი	პასუხი
отделение	განკოპილება	განყოფილება
отдохнем	დავისვენებთ	დავისვენებთ
отдых	დასვენება	დასვენება
отец	მამა	მამა
открывается	იღება	იღება
открытый,		
раскрытый	გია	ლია
откуда	საიდან	საიდან
отражение	ასახვა	ასახვა
отчество	მამის სახელი	მამის სახელი
очарованный	მოხიბული	მოხიბლული
очаровательный	მომხიბვლელი	მომხიბვლელი
очень	ძალიან	ძალიან
очередь	რიგი	რიგი
ошибка	შეცდომა	შეცდომა

П

палец	ტითი	თითი
палка	ჯოხი	ჯოხი
памятник	ძეგლი	ძეგლი
память	ხსოვნა,	ხსოვნა,
	მეხსიერება	მეხსიერება
пар	ორთკლი	ორთკლი
пара	ცკვილი	წყვილი
парикмахерская	საპარიკმახერო	საპარიკმახერო
пароход	გემი	გემი
пейте	დალივთ	დალივთ

первый	პირველი	პირველი
первый раз	პირველად	პირველად
переведенный	თარგმნილი	თარგმნილი
перевод	თარგმანი	თარგმანი
переводить	თარგმნა	თარგმნა
передача	გადაცემა	გადაცემა
переписка	მიწერ-მოწერა	მიწერ-მოწერა
перец	პილპილი	პილპილი
перо	კალამი	კალამი
персик	ათამი	ათამი
песня	სიმგერა	სიმღერა
пестрый	ჩრელი	ქრელი
пиво	ლუდი	ლუდი
писать	ცერა	წერა
писатель	მწერალი	მწერალი
письмо	ცერილი	წერილი
письменность	დამწერლობა	დამწერლობა
пить	სმა, далеვა	სმა, დალვეა
пища	საჩმელი	საკმელი
пламя	ალი	ალი
платить	გადახდა	გადახდა
платок	ცხვირსახოცი	ცხვირსახოცი
платье	კაბა	კაბა
плач, плакать	ტირილი	ტირილი
плохо	ცუაად	ცუდად
плохой	ცუდი	ცუდი
площадь	მоздანი	მოედანი
победа	გამარჯვება	გამარჯვება
поведение	საკციელი	საქციელი
повторение	გამეორება	გამეორება
погода	ამინდი	ამინდი
по-грузински	კარტულად	ქართულად
погулять	გასეირნება	გასეირნება
подарить	ჩუკება	ჩუქება
подарок	საჩუკარი	საჩუქარი
подготовка	მომზადება	მომზადება
по-дружески	მეგობრულად	მეგობრულად
подушка	ბალიში	ბალიში
поезд	მატარებელი	მატარებელი
поездка	მგზავრობა	მგზავრობა

поеть	чама	კამა
поет	მგერის	მღერის
не пою	არა ვმგერი	არა ვმღერი
поехать	ცასვლა	წასვლა
позавтракать	саузმოба	საუზმობა
поздно	გვიან	გვიან
познакомиться	გაცნობა	გაცნობა
поймать	დაჩერა	დაჭერა
поискать	მოძებნა	მოძებნა
поищу	მოვძებნი	მოვძებნი
пойти	ცასვლა	წასვლა
пойду	ცავალ	წავალ
пока	ჯერ	ჯერ
показать	ჩვენება	ჩვენება
покажу (вам)	გაჩვენებ	გაჩვენებ
покорение	დამორჩილება	დამორჩილება
покрасить	შეგებვა	შეღებვა
покушать	чама	კამა
пол	1. натаки, 2. скеси	1. იატაკი, 2. სქესი
поле	მინდორი	მინდორი
полезный	სასარგებლო	სასარგებლო
половина	ნახევარი	ნახევარი
положение	მდგომარეობა	მდგომარეობა
полосатый	золиანი	ზოლიანი
полотенце	პირსახოცი	პირსახოცი
помните?	გაქსოვ?	გაქსოვ?
помню	მაქსოვს	მაქსოვს
помогают (нам)	გვხმარებიან	გვეხმარებიან
помощь	დახმარება	დახმარება
понять	გაგება	გაგება
понимаю	მესმის	მესმის
пойму	გავიგებ	გავიგებ
пообедать	სადილობა	სადილობა
пообедаем	ვისადილებ	ვისადილებ
портить	გაფუჭება	გაფუჭება
по-русски	რუსულად	რუსულად
поручение	დავალება	დავალება
по поручению	დავალებით	დავალებით
порядок	ცესრიგი	წყესრიგი

посадка	ჩადჯდომა	ჩაჯდომა
послать	გაგზავნა	გაგზავნა
пошлю (вам)	გამოგიგზავნით	გამოგიგზავნით
после	შემდეგ	შემდეგ
последний	უკანასკნელი	უკანასკნელი
последний раз	უკანასკნელად	უკანასკნელად
послезавтра	ზეგ	ზეგ
пословица, поговорка	ანდაზა	ანდაზა
посмотреть	ნახვა	ნახვა
постель	ლოგინი	ლოგინი
построено	აშენებულია	აშენებულია
построить	აშენება	აშენება
посылка	ამანათი	ამანათი
пот	ოფლი	ოფლი
потом	შემდეგ	შემდეგ
потомки	штамомავლები	შთამომავლები
потому	имитом	იმიტომ
потому что	имитом ром	იმიტომ რომ
поужинать	ვაхშმობა	ვახშმობა
похож (он на него)	ჩგავს	ჰგავს
поцелуй	კოცნა	კოცნა
почему	რათმ	რატომ
почистить	გაძმენდა	გაწმენდა
почта	პოსტა	ფოსტა
почти	ტიტკმის	თითქმის
почтовый	საპოსტო	საფოსტო
правда	სიმართლე	სიმართლე
правильно	სწორად	სწორად
право	უფლება	უფლება
правый	მარჯვენა	მარჯვენა
праздник	დგესაცაული, ზეიმი	დღესასწაული, ზეიმი
праздничный	საზეიმო	საზეიმო
предки	წინაპრები	წინაპრები
прекрасный	მშვენიერი	მშვენიერი
привет	სალამი	სალამი
приветствие, приветствовать	მისალმება	მისალმება
приезжий	ჩამოსული	ჩამოსული
приказ	ბრძანება	ბრძანება

приказал (он)
прилежный
принесите (нам)
принести
природа
причина
приятно
приятно мне
приятно нам
проголодался
прогулка
провели (мы)
проверка
произведение
проснуться
простите
простуда
просьба
 по просьбе
прохлада
прохладный
прошлое
прошу
прощание
 прощайте
птица
пуговица
пустой
пыль

ბრძანა
ბედჯიტი
მოგვითანეტ
მოდანა
ბუნება
მიზეზი
სასიამოვნოდ
მსიამოვნებს
გვსიამოვნებს
მომშვიდა
გასეირნება
გავატარებ
შემოწმება
ნაწარმოები
გაგვიძება
ბოდიში
გაციება
თხოვნა
თხოვნი
სიგრილე
გრილი
ცარსული
გთხოვ
დამშვიდობება
მშვიდობით
ჩიტი
გილი
ცარიელი
მტვერი

ბრძანა
ბეჯიტი
მოგვიტანეთ
მოტანა
ბუნება
მიზეზი
სასიამოვნოდ
მსიამოვნებს
გვსიამოვნებს
მომშვიდა
გასეირნება
გავატარებ
შემოწმება
ნაწარმოები
გალვიძება
ბოდიში
გაციება
თხოვნა
თხოვნი
სიგრილე
გრილი
წარსული
გთხოვ
დამშვიდობება
მშვიდობით
ჩიტი
ლილი
ცარიელი
მტვერი

Р

работа
работать
рабочий
ради, для
радостно
радость
радует (меня)
радует (нас)

მუშაობა
მუშაობა
მუშა
-თვის
სიხარულით
სიხარული
მახარებს
გვახარებს

მუშაობა
მუშაობა
მუშა
-თვის
სიხარულით
სიხარული
მახარებს
გვახარებს

развалины	ნანგრევები	ნანგრევები
разве	განა	განა
развитие	განვითარება	განვითარება
развлечение	გართობა	გართობა
размер	ზომა	ზომა
рано	ადრე	ადრე
раньше	ცინათ	წინათ
расписание	განრიგი	განრიგი
расстояние	მანძილი	მანძილი
расход	ხარჯი	ხარჯი
ребенок	ბავშვი	ბავშვი
река	მდინარე	მდინარე
речь	მეტყველება	მეტყველება
решение	გადაწყვეტილება	გადაწყვეტილება
рог	რქა, კანცი	რქა, ყანწი
родина	სამშობლო	სამშობლო
родители	მშობლები	მშობლები
роза	ვარდი	ვარდი
рост	სიმაღლე, ზრდა	სიმაღლე, ზრდა
рот	პირი	პირი
рубль	მანეთი	მანეთი
ружье	თოფი	თოფი
рука (руки)	ხელი (ხელები)	ხელი (ხელები)
руководит	ხელმძღვანელობს	ხელმძღვანელობს
руководитель	ხელმძღვანელი	ხელმძღვანელი
рукопожатие	ხელის ჩამორთმევა	ხელის ჩამორთმევა
русский	რუსული	რუსული
русский (чел.)	რუსი	რუსი
ручей	ნაკადული	ნაკადული
ручка	კალმისტარი	კალმისტარი
рыба	თევზი	თევზი
рыжий	ციტური	წითლური
рынок	ბაზარი	ბაზარი

С

сад	ბაგი	ბაღი
садитесь	დაბრძანდით	დაბრძანდით

садовник
самолет
сапоги
сахар
сборная
свежий
свет
светлый
свидание
свинья
свободный
связь
сделать
сделаю
север
сегодня
седой
сейчас же
секунда
село
семья
сердитый
сердце
серый
сестра
Сибирь
сидит
сила
сильно
синий
сказать
скажу (вам)
сказка
сколько
скоро
скот
слабо
слабый
слава
сладкий

мебаგე
ტვითმპრინავი
ჩეკმები
შაკარი
ნაკრები
ახალი
სინათლე
ნათელი
პაემანი
გორი
თავისუფალი
კავშირი
გაკეთება
გავაკეთებ
ჩრდილოეთი
დგეს
ჩაგარა
ახლავე
ცამი
სოფელი
ოჯახი
ბრაზიანი
გული
ნაწირობა
და
ციმბირი
ზის
ძალა
ძლიერ
ლურჯი
ტკმა
გეტკვით
ზგაპარი
რამდენი
ჩკარა
პირუტყვი
სუსტად
სუსტი
დიდება
ტკბილი

მებაღე
თვითმფრინავი
ჩექმები
შაქარი
ნაკრები
ახალი
სინათლე
ნათელი
პაემანი
ლორი
თავისუფალი
კავშირი
გაკეთება
გავაკეთებ
ჩრდილოეთი
დღეს
ქალარა
ახლავე
წამი
სოფელი
ოჯახი
ბრაზიანი
გული
ნაცრისფერი
და
ციმბირი
ზის
ძალა
ძლიერ
ლურჯი
თქმა
გეტყვი
ზღაპარი
რამდენი
ჩქარა
პირუტყვი
სუსტად
სუსტი
დიდება
ტკბილი

сладко	ტკბილად	სიტყვა
слово	სიტყვა	სამსახური
служба	სამსახური	შემთხვევა
случай	შემთხვევა	სიკვდილი
смерть	სიკვდილი	სიცილი
смех	სიცილი	ვიცინით
смеемся	ვიცინით	იციინით
смеетесь	იციინით	ვიცინეთ
смеялись мы	ვიცინეთ	სასაცილო
смешной	სასაცილო	თოვლი
снег	თოვლი	თოვლიანი
снежный	თოვლიანი	ძაგლი
собака	ძაგლი	შეკრება
собраться	შეკრება	კრება
собрание	კრება	სრულიად
совершенно	სრულიად	სრულყოფილი
совершенно	სრულყოფილი	რჩევა
совет (пожелание)	რჩევა	საბჭო
совет (собрание)	საბჭო	ტანამედროვე
современный	ტანამედროვე	გამტბარი
согретый	გამტბარი	მლახე
соленый	მლახე	მზიანი
солнечный	მზიანი	მზე
солнце	მზე	ზჩვი
сомнение	ზჩვი	ძილი
сон (спать)	ძილი	სიზმარი
сон	სიზმარი	მეზობელი
сосед	მეზობელი	შედგენა
составить	შედგენა	შედგენილი
составленный	შედგენილი	დათვლა
сосчитать	დათვლა	ტანაგრძნობა
сочувствие	ტანაგრძნობა	კავშირი
союз	კავშირი	გმადლობ
спасибо,	გმადლობ	ძილი
благодарю	ძილი	სპეციალურად
спать	სპეციალურად	აჩქარება
специально	აჩქარება	ვჩქარობ
спешить	ვჩქარობ	ვჩქარობ
спешу	ვჩქარობ	ვჩქარობ
спешим	ვჩქარობ	

спешили мы	вчкаробдит	ეჩქარობდით
не спешите	ну чкаробт	ნუ ჩქარობთ
спички	асанти	ასანთი
спокойно	მშვიდად	მშვიდად
справка	ძნობა	ცნობა
спросить	китхва	კითხვა
спросил я его	вкитхе	ვკითხე
спрошу я его	вкитхав	ვკითხავ
спросил он меня	мкитха	მკითხა
спрятать	дамалва	დამალვა
сразу	уцбад	უცბად
среди, между	шорис	შორის
средний	сашуало	საშუალო
срочный	сасцрапо	სასწრაფო
стакан	чика	ჭიქა
сталь	полади	ფოლადი
старик (старуха)	мохуци	მოხუცი
старость	сибере	სიბერე
старый	дзвели	ძველი
старый (человек)	мохуци	მოხუცი
стена	кедели	კედელი
стихотворение	лекси	ლექსი
сто	аси	ასი
стоит	дгас	დგას
стоит	гирс	ღირს
стол	магида	მაგიდა
столица	дедакалаки	დედაქალაქი
столовая	сасадило	სასადილო
столько	имдени	იმდენი
стоять	дгома	დგომა
страна	квекана	ქვეყანა
страх	шиши	შიში
боюсь	мешиниа	მეშინია
боится	эшиниа	ეშინია
стрела	исари	ისარი
строй	цкобилеба	წყობილება
стул	сками	სკამი
судьба	беди	ბედი
сумка	чанта	ჩანთა
суровый	мкацри	მკაცრი

сухой
счастье
счет
сын
сыр

მშრალი, ხმელი
ბედნიერება
ანგარიში
ვაჯიშვილი
კველი

მშრალი, ხმელი
ბედნიერება
ანგარიში
ვაჯი შვილი
ყველი

T

таблица
тайком
там
танец
танцюю
не танцюю
тарелка
твёрдо
твёрдый
твой
темный

теперь
теплый
терпеть
терплю
тесто
тетрадь
тетя
тихо
ткань
товарищ
тогда
торговля
точно
точный
трава
третий
треть
тропинка
труд
трудно
мне трудно

ცხრილი
საიდუმლოდ
იქ
ცეკვა
ვცეკვავ
არა ვცეკვავ
თეფში
მტკიცედ
მაგარი, მტკიце
შენი
ბნელი, მუკი
(цвет)

ახლა
ტბილი
მომენა
ვითმენ
ცომი
რვეული
დეიდა
ჩუმად
კსოვილი
ამხანაგი
მანინ
ვაცრობა
ზუსტად
ზუსტი
ბალახი
მესამე
მესამედი
ბილიკი
შრომა
ძნელად
მიძნელდება

ცხრილი
საიდუმლოდ
იქ
ცეკვა
ვცეკვავ
არა ვცეკვავ
თეფში
მტკიცედ
მაგარი, მტკიცი
შენი
ბნელი,
მუქი
ახლა
ტბილი
მომემნა
ვითმენ
ცომი
რვეული
დეიდა
ჩუმად
ქსოვილი
ამხანაგი
მანინ
ვაჭრობა
ზუსტად
ზუსტი
ბალახი
მესამე
მესამედი
ბილიკი
შრომა
ძნელად
მიძნელდება

трудный
трудолюбивый
тут, здесь
ты
тысяча

ძნელი
შრომისმოყვარე
აკ
შენ
ათასი

ძნელი
შრომისმოყვარე
აქ
შენ
ათასი

უ

(უ дома)
убрать
(комнату)
уважаемый
уважение
у вас
угол
угроза
удивительно
удивительный
удобно
удобный
уже
ужин
улица
ум
умно
умный
умыться
у нас
упорно
упорный
упорство
упрек
урок
условие
уснуть
установилось
усы
усталость, устать
усталый

-тан (сахлан)
დალაგება
(ოთახის)
პატივცემული
პატივისცემა
ტკვენტან
კუთხე
მუკარა
გასაოცრად
გასაოცარი
მოხერხებულად
მოხერხებული
უკვე
ვახშამი
კუჩა
ჩკუა
ჩკვიანურად
ჩკვიანი
პირის დაბანა
ჩვენტან
შეუპვრად
შეუპვარი
შეუპვრობა
საკვედური
გაკვეთილი
პირაბა
დაძინება
დამკარდა
ულვაშები
დაგლა
დაგლილი

-თან (სახლთან)
დალაგება
(ოთახის)
პატივცემული
პატივისცემა
თქვენთან
კუთხე
მუქარა
გასაოცრად
გასაოცარი
მოხერხებულად
მოხერხებული
უკვე
ვახშამი
ქუჩა
ქკუა
ქკვიანურად
ქკვიანი
პირის დაბანა
ჩვენთან
შეუპოვრად
შეუპოვარი
შეუპოვრობა
საყვედური
გაკვეთილი
პირობა
დაძინება
დამყარდა
ულვაშები
დაღლა
დაღლილი

уточнение,
уточнить
утро
утром
ухо
учеба
ученый
учитель

დაზუსტება
ძილა
ძილიტ
კური
ცავლა
მეცნიერი
მაცავლებელი

დაზუსტება
დილა
დილით
ყური
სწავლა
მეცნიერი
მასწავლებელი

Ф

фамилия
фрукты
футбол
футболист

გვარი
ხილი
ფეხბურტი
ფეხბურთელი

გვარი
ხილი
ფეხბურთი
ფეხბურთელი

Х

характер
хватает
хлеб
ходьба
хозяин
холод
холодный
хороший
хорошо
хотеть
хочу
хотя
храбрый
художественный
художник

ხასიათი
საკმარისია
პური
სიარული
მასპინძელი
სიცივე
ცივი
კარგი
კარგად
ნდომა
მინდა
ტუმცა
მამაცი
მხატვრული
მხატვარი

ხასიათი
საკმარისია
პური
სიარული
მასპინძელი
სიცივე
ცივი
კარგი
კარგად
ნდომა
მინდა
თუმცა
მამაცი
მხატვრული
მხატვარი

Ц

цвет
цветок
цветущий
целое
цена

პერი
კვახილი
აკვახილებული
მთელი
პასი

ფერი
ყვავილი
აყვავებული
მთელი
ფასი

ყ

час	саати	საათი
часы (механизм)	саати	საათი
часть	ნაცილი	ნაწილი
чей	виси	ვისი
человек	ადამიანი	ადამიანი
черешня	ბალი	ბალი
черный	შავი	შავი
чернявый	შავგვრემანი	შავგვრემანი
честь	პატივი	პატივი
четверть	მეოთხედი	მეოთხედი
число	რიცხვი	რიცხვი
чистка	ცმენდა	წმენდა
чистый	სუტა	სუფთა
читать	ცაკიტხვა	წაკითხვა
читаю	ვკიტხულობ	ვკითხულობ
читаем	ვკიტხულობთ	ვკითხულობთ
читаете	კიტხულობთ	კითხულობთ
что	რა	რა
что (союз)	რომ	რომ
чтобы	რომ	რომ
чувство	გრძნობა	გრძნობა
чувствую	ვგრძნობ	ვგრძნობ
чувствуем	ვგრძნობთ	ვგრძნობთ
чужой	სხვისი	სხვისი
чулки	ციңდები (კალის)	წინდები (კალის)
чуть-чуть	однав	ოღნავ

შ

шаг	ნაბიჯი	ნაბიჯი
шахматы	ჩადრაკი	ქადრაკი
игра в шахматы	ჩადრაკის თამაში	ქადრაკის თამაში
шашлык	მცვადი	მწვადი
шептать	ჩურჩული	ჩურჩული
шея	კისერი	კისერი
широкий	განიერი	განიერი
школа	სკოლა	სკოლა
шум	ხმაური	ხმაური

шутка
шутник
шутя

ხუმრობა
ხუმარა
ხუმრობიტ

ხუმრობა
ხუმარა
ხუმრობით

Щ

щebetание
щebечут
щeдрo
щeдрoсть
щeдрый
щeкa
щeнoк
щeтинa
щит

ჩიკჩიკი
ჩიკჩიკებენ
უხვად
გულუხვობა
გულუხვი
ლოკა
ლექვი
ჯაგარი
პარი

ჭიკჭიკი
ჭიკჭიკებენ
უხვად
გულუხვობა
გულუხვი
ლოყა
ლექვი
ჯაგარი
ფარი

Э

этaж
этo, этoт, этa
эфир

სართული
ეს
ეტერი

სართული
ეს
ეთერი

Ю

юбилей
юг
южный
юношa
юный

იუბილე
სამხრეთი
სამხრეთული
ჩაბუკი
ნორჩი

იუბილე
სამხრეთი
სამხრეთული
ჭაბუკი
ნორჩი

Я

я
яблoкo
явителься

მე
ვაშლი
გამოცხადება

მე
ვაშლი
გამოცხადება

явление
ягненок
ягода
яд
ядовитый
ядро
язва
язык
яйцо
якорь
яма
яркий
ясли
ясно
ясный
ячейка
ящерица
ящик

მովლენა
ბატკანი
კენკრა
შხამი
შხამიანი
ბირთვი
ცკლული
ენა
კვერცი
გუზა
ორმო
კაშკაშა
ბაგა
ცხადად
ნათელი, ცხადი
უჯრედი
ხვლიკი
კუტი

მოვლენა
ბატკანი
კენკრა
შხამი
შხამიანი
ბირთვი
წყლული
ენა
კვერცი
ლუზა
ორმო
კაშკაშა
ბაგა
ცხადად
ნათელი, ცხადი
უჯრედი
ხვლიკი
ყუთი

Грузинско-русский словарь

ა

- ააგლო — подбросил
(он)
- აბანო — баня
- აბა — а ну
- აგარაკი — дача, курорт
- აგვევსო — наполнился
(у нас)
- აგვისტო — август
- ადამიანი — человек
- ადგა — встал (он)
- ადგილი — место
- ადგომა — встать
- ადრე — рано
- ავად — плохо, зло
- ავადმყოფი — больной
- ავადმყოფობა — бо-
лезнь
- ავადუღებთ — вскипя-
тим
- ავანთებ — зажгу
- აზიელი — азиат
- აზიური — азиатский
- ათასი — тысяча
- ათი — десять
- აი — вот
- აიღეთ — возьмите
- აიღო — взял (он его, о
неодушевл.)
- აიყვანა — взяла (он его,
об одушевл.)
- აიყვანა ხელში — взяла
на руки
- აიცილა — избежал (он его)
- აკეთებს — делает
- აკლია — не хватает
- ალაგებს — складывает, уби-
рает
- ალბათ — вероятно, видимо
- ალმაცერად — косо
- ალუბალი — вишня
- ამ (სმ. ეს) — этот
- ამ დროს — в это время
- ამანათი — посылка
- ამასაც — и этому
- ამაყად — гордо
- ამბავი — весть, событие
- ამბობენ — говорят
- ამბობს — говорит
- ამინდი — погода
- ამიწონეთ — взвесьте мне
- ამიხსენით — объясните мне
- ამოდის — восходит, всходит
- ამოვა — взойдет
- ამოვიდა — возшло
- ამოიღო — достал, извлек,
вынул (он его)
- ამორჩეული — выбранный
- ამოწერა — выписка, выпи-
сать
- ამოწმებდა — проверял (он
его)
- ამჟამად — в настоящее вре-
мя
- ამტკრევს — ломает

ამხანაგი — товарищ
ან — или
ანბანი — азбука, алфа-
вит
ანგარიში — счет
ანგრევდნენ — разру-
шали (они его)
ანდაზა — пословица
ანთება — зажечь
ანთებული — зажжен-
ный
აპრილი — апрель
არ — не
არასოდეს — никогда
არაფერი — ничего
არაფრის — ничего, не
стоит
არაყი — водка
არიან — они есть
(суть)
არის — он есть
არხი — канал
ასანთი — спичка
ასე — так
ასი — сто
ასული — дочь, -овна
(Петровна)

ატაპი — персик
ატანა — вынести
აფთიაქი — аптека
აქ — здесь, тут
აქაური — из этих мест,
здешний
ალება — взять, взятие
ალებული — взятый
ალმავლობა — подьсм, рост
ალტაცებული — восторжен-
ный
ალწერა — опись
აყვავებული — цветущий
აშენდა — был построен
აშენებული — построенный
აჩვენებენ — показывают
აწონა — взвесить
აკარა — Аджария
ახალგაზრდა — молодой
ახალი — новый
ახლა — теперь
ახლოს — около, близко,
вблизи
ახსნა — объяснение, объяс-
нить

ბ

ბადე — сеть, сетка
ბადრიჯანი — баклажан
ბავშვი — ребенок
ბაზარი — рынок
ბალახი — трава
ბალი — черешня
ბალიში — подушка
ბარათი — записка, от-
крытка
ბალი — сад

ბაყაყი — лягушка
ბგერა — звук
ბებია — бабушка
ბევრი — много
ბერძენი — грек
ბელურა — воробей
ბეჭითი — прилежный
ბინა — квартира
ბილეთი — билет
ბიძა — дядя

ბიძაშვილი — двоюрод-
ный (брат, сестра)
ბიჭი — мальчик
ბნელი — темный
ბოდიში — извините
меня, извинение
ბოროტი — злой
ბოსტნეული — овощи

ბრმა — слепой
ბრუნვა — падеж
ბრწყინვალე — блестящий
ბუ — сова
ბუდე — гнездо
ბუნება — природа
ბუჩქი — куст

ბ

გააცოცხლა — оживил,
вдохнул жизнь
გაგება — понять
გაგვახარა — обрадовал
(он нас)
გაგზავნა — отправить,
послать
გაგზავნილი — послан-
ный, отправленный
გაგიმარჯოს — здравст-
вуйте (ответное при-
ветствие)
გადააგლო — перебро-
сил (он)
გადაეცი — передай
გადაკიდებული — пере-
кинутый
გადაუღებელი — неот-
ложный
გადაღებული — снятый
(фильм)
გადაცემა — передача
გადაწერა — переписка
გადაწერილი — перепи-
санный
გადაწყვეტილი — ре-
шенный
გავა — выйдет
გაველ — выйду

გავამრავლოთ — умножим
გავატარეთ — провели, про-
пустили (мы)
გავიმეორებ — повторю
გავრცელდა — распро-
стился
გავყოთ — разделим
გავცივდი — простудился (я)
გავჭერი — разрезал (я его)
გაზაფხული — весна
გაზეთი — газета
გაიზარდა — вырос (он)
გაკეთებული — сделанный
გაკვეთილი — урок
გალამაზდა — стал краше
(он)
გამართა — устроил (он)
გამარჯობათ — здравствуйте
გამგონი — слушающий
გამიგონე — послушай (ты
меня)
გამეორება — повторение
გამთბარი — согретый, нагретый
გამო — из-за
გამოგიგზავნი — пришлю (я
тебе)
გამოდგა — оказался

გამოვაკლოთ — вычтем
გამოვიტანე — вы-
нес (я)
გამოთქმა — выражение
გამოკლება — убыва-
ние, вычитание
გამოუძახეს — вызвали
(они его)
გამოძახება — вызвать,
вызов
გამოძახებული — вы-
званный
გამრავლება — умноже-
ние, размножение
განა — разве
განათებული — освещенный
განიერი — широкий
განსაზღვრული — опре-
деленный
განყოფილება — отде-
ление
განცხადება — заявле-
ние, объявление
გარდა — кроме
გარეთ — на дворе (вне
дома)
გარემოება — обстоя-
тельство
გარეშე — посторон-
ний, внешний
გართობა — развлече-
ние
გასაოცრად — удиви-
тельно
გასუფთავება — очист-
ка, почистить
გაუკვირდა — удивился
(он)
გაუსწორა — поправил
(он ему)

გაუცურდა — поскользнулся
გაფრთხილება — предупреж-
дение
გაფრინდა — улетел (он)
გაღებული — открытый
გაღვიძება — проснуться
გაყინული — замерзший,
мерзлый
გაყოფა — деление, разде-
ление
გაჩერდა — остановился (он)
გაჩერება — остановка
გაციება — простуда
გაციებული — простужен-
ный, остуженный
გაცნობა — знакомство
გაწმენდა — чистка, почи-
стить
გახარებული — обрадован-
ный
გახსოვს — помнишь
გემი — пароход
გემრიელი — вкусный
გენაცვალე — ласкательное
обращение
გერმანელი — немец
გერმანულად — по-немецки
გერმანული — немецкий
გესმის — понимаешь
გვაგონებენ — напоминают
(нам)
გვარი — фамилия
გვაძლევს — дает (он нам)
გვეჩქარება — спешим, то-
ропимся
გვიან — поздно
გვინდა — хотим
გვერდი — бок
გზა — дорога

გთხოვთ — прошу (вас),
просим (вас)
გითხარით — сказал (я
вам)
გითხრეს — сказали
(они тебе)
გისმენთ — слушаю,
-ემ (вас)
გიყვარვარ — любишь
(ты меня)
გიყვარს — любишь (ты
его)
გიცნობთ — я знаю вас
გიკირავს — держишь
გმადლობთ — спасибо,
благодарю
გნებავთ — хотите, же-
лаете

გოგონა — девушка, девочка
გრიალი — грохот
გრილა — прохладно
გრილი — прохладный
გრძელდებოდა — продолжал-
ся
გრძელი — длинный
გრძნობა — чувство
გულგრილობა — равнодушие,
безразличие
გული — сердце
გულისათვის — ради, из-за
გუნდი — команда, хор
გუშინ — вчера
გუშინწინ — позавчера
გბატავ — рисую (тебя)
გბვდებით — встречаюсь (я с
вами)

ღ

და — 1. и (союз);
2. сестра
დაანგრიეს — разруши-
ли (они его)
დაარსებული — осно-
ванный
დააქვს — носит
დაბეჭდილი — напеча-
танный
დაბლა — низко, внизу
დაბრძანდით — сади-
тесь
დაგეხმარები — помогу
(я тебе)
დაგეხმარებიან — помо-
гут (они тебе)
დაგვავიწყდება — забуд-
ем
დავიწყება — забыть

დაგვიანება — опоздание
დაგვრჩება — останется (нам,
у нас)
დაგვეცინი — насмехаешься
над нами
დაგროვილი — накопившийся
დადგმული — установленный
დადიოდა — ходил (он)
დაე — пусть
რომ დაესაჯა — чтобы нака-
зать
დავათვალისწინებთ — осмот-
рим
დავალება — задание
დავიგვიანე — опоздал (я)
დავისვენოთ — отдохнем
დავიწყეთ — начали (мы)

დაეპირდი — обещал (я ему)
დაესველდი — промок (я)
დაზუსტება — уточнить, уточнение
დათვალე — считай
დათვი — медведь
დათვლა — сосчитать
დაიბანე — умой (ся)
დაიგვიანა — опоздал (он)
დაინახა — увидел (он его)
დაისვენეთ — отдохните, отдохнули (вы)
დაკარგული — потерянный
დაკეტილი — закрытый
დაკრძალა — похоронил (он его)
დალაგება — складывать, уборка
დალიეთ — пейте
დამალა — спрятал (он его)
დამალული — спрятанный
დამარხა — похоронил (он его)
დამეხმარე — помоги (мне)
დამთავრდა — закончился
დამთავრებული — законченный
დამრჩა — осталось (у меня, мне)
დამყარდა — установилась
დამყარება — установление

დამწერლობა — письменность
დამბატე — нарисуй меня
—დან — из, от, с
დანა — нож
დანგრევა — разрушение, разрушить
დანგრეული — разрушенный
დაპირება — обещать, обещание
დარჩა — остался
დასასვენებლად — на отдых, отдыхать
დასასრული — конец
დასვენება — отдых, отдыхать
დასი — труппа
დასცინოდა — насмехался
დასჯა — наказание, наказать
დატოვება — оставить
დაფარული — покрытый, скрытый
დაფრინავს — летает
დაღლა — усталость, устать
დაღლილობა — усталость
დაღლილი — усталый
დაღონებული — грустный
დაღუპული — погибший
დაშავდა — ушибся (он)
დაცვა — защита, охрана
დაცინვა — насмешка
დაცინვით — насмешливо
დაძინება — уснуть
დაწერილი — написанный
დაწვა — сжечь; лег (он)
დაწოლა — лечь
დაწყებული — начатый

დაბატული — нарисованный
დახმარება — помощь, помочь
დახმარებით — с помощью
დახურული — закрытый
დახუჭული — закрытый, зажмуренный (глаз)
დაჯდა — сел (он)
დაჯდომა — сесть
დაჯექი — садись
დგას — стоит
დგომა — стоять, стояние
დედა — мать
დედამიწა — Земля

დედაქალაქი — столица
დეიდა — тетя (сестра матери)
დეკემბერი — декабрь
დიახ — да
დიდი — большой
დილა — утро
დილით — утром
დილისათვის — к утру
დრო — время
დროზე — своевременно
დღე — день
დღეს — сегодня
დღე-ღამე — сутки
დღესასწაული — праздник
დღითი დღე — с каждым днем
დღისით — днем

ე

ებრაელი — еврей
ეგ — это
ეგვიპტე — Египет
ევროპული — европейский
ეზო — двор
ეკითხება — спрашивает (его)
ემსახურება — обслуживает
ენა — язык
ერბო — масло топленое
ერთად — вместе, совместно
ერთბაშად — сразу
ერთგული — верный
ერთდროულად — одновременно

ერთი — один
ეს — это
ესმის — понимает
ესხმოდნენ — нападали (они)
თავს ესხმოდნენ — нападали (на него)
ეყარა — валялись
ეუბნებოდა — говорил (он ему)
ექესი — шесть
ექიმი — врач
ეძებდა — искал (он его)
ეძებს — ищет
ეჭვი — сомнение
ეჭირა — держал (он его)
ესმარებოდა — помогал (он ему)

ვაგონი — вагон
 ვაკეთებ — делаю
 ვამბობ — говорю
 ვამთავრებ — заканчиваю
 ვამოწმებ — проверяю
 ვაჟი — юноша, молодой человек
 ვაჟიშვილი — сын
 ვარ — я есть
 ვარდი — роза
 ვართ — мы есть
 ვარსკვლავი — звезда
 ვაშლი — яблоко
 ვაშლის ხე — яблоня
 ვახშამი — ужин
 ვგრძნობთ — чувствуем
 ვგრძნობ — чувствую
 ვდგებით — встаем
 ველით — ждем, ожидаем
 ვენახი — виноградник
 ვერ — не
 ვეძებ — искал (я)
 ვიბანთ (ხელ-პირს) — умываемся
 ვიღრე — пока, чем, нежели
 ვითომ — как будто
 ვიმზადებ — готовлю (себе)
 ვინ — кто
 ვინც — кто
 ვირი — осел
 ვისადილოთ — пообедаем

ვისაუბრეთ — побеседовали (мы)
 ვისაუზმობთ — позавтракаем
 ვისვენებდით — отдыхали (мы)
 ვისი — чей
 ვისწავლით — научимся
 ვიტან — выношу, переношу
 ვიფიქრებ — буду думать
 ვიქნებით — я буду
 ვიღლები — устаю
 ვიყავი — я был
 ვიყავით — мы были
 ვიყიდე — купил (я)
 ვიშოვე — достал (я)
 ვიშოვით — достанем
 ვიცი — знаю
 ვიცით — знаем
 ვიცინი — смеюсь
 ვიცნობთ — знаем, знакомы
 ვიწმენდ — чищу (себе)
 ვიწრო — узкий
 ვკითხულობ — читаю
 ვლაპარაკობთ — говорим
 ვმორიგეობ — дежурю
 ვმუშაობ — работаю
 ვნახეთ — видели, смотрели (мы)
 ვსაუბრობდით — беседовали (мы)
 ვსაუზმობდით — завтракали
 ვსწავლობ — учусь, изучаю
 ვუსმენ — слушаю (я его)
 ვცხოვრობ — живу
 ვწერ — пишу
 ვკვამობ — покушаем, поедим
 ვხატავ — рисую

ზ

ზამთარი — зима
 ზარმაცი — ленивый
 ზაფხული — лето
 ზეგ — послезавтра
 ზეთი — масло растительное
 ზის — сидит
 ზმნა — глагол
 ზოგიერთი — некоторый

ზოლიანი — полосатый
 ზომა — размер, мера
 ზრდილობა — воспитанность
 ზურგი — спина
 ზუსტად — точно
 ზუსტი — точный
 ზღაპარი — сказка
 ზღვა — море

თ

თავეი — мышь
 თავაზიანობა — вежливость
 თავი — голова
 თავისი — свой
 თავისუფალი — свободный
 თათარი — татарин
 თამაშობს — играет
 თანაგრძნობა — сочувствие
 თანამედროვე — современный
 თარგმნილი — переведенный
 თბილა — тепло (о погоде)
 თბილად — тепло
 თბილი — теплый
 თბილისელი — тбилисский, тбилисец
 თბილისური — тбилисский
 თებერვალი — февраль
 თევზი — рыба

თეთრეული — белье
 თეთრი — белый
 თერთმეტი — одиннадцать
 თეფში — тарелка
 თექვსმეტი — шестнадцать
 თვალი — глаз
 თვალწარმტაცი — очаровательный
 თვე — месяц
 თვით — сам
 თვითმფრინავი — самолет
 თვრამეტი — восемнадцать
 თითი — палец
 თითქმის — почти
 თითქოს — как будто, словно
 თმა — волос
 თოვლი — снег
 თოვლიანი — снежный
 თოვს — снег идет
 თოთხმეტი — четырнадцать
 თორემ — а то
 თორმეტი — двенадцать
 თოფი — ружье;
 თუ — если

თუმცა — хотя
თურმე — оказывается
თქვენ — вы
თქვენთან — у вас, к
вам

თქვენი — ваш
თხა — коза
თხილი — орех (лесной, мел-
кий)
თხოვნა — просьба
თხუთმეტი — пятнадцать

o

იანვარი — январь
იატაკი — пол
იბრძოდა — боролся
(он)
იგი — он
იდაყვი — локоть
იღვა — стоял (он)
ივლისი — июль
ივნისი — июнь
იკეტება — закрывает-
ся
იკითხება — читается
იმდენი — столько
იმიტომ — потому что
იმუშავეთ — работайте
ინგლისელი — англича-
нин
ინებეთ — извольте
ირემი — олень
ის — он
ისადილეს — пообедали
(они)
ისარი — стрела
ისაუზმეს — позавтра-
кали (они)
ისეთივე — такой же
ისინი — они

ისმის — слышно
ისტორიკოსი — историк
ისტორიული — исторический
ისხდნენ — сидели (они)
იტყვით — скажете
იფეთქა — вспыхнул (он)
იფიქრა — подумал (он)
იქ — там
იქვე — там же
იქით — туда
იქნებ — может быть
იქნება — будет
იღება — открывается
იღლია — подмышки
იყავი — ты был
იყავით — будьте, вы были
იყიდე — купи
იშოვეთ — достаньте
იშოვით — достанете
იშოვის — достанет
იცვლება — меняется
იცინით — смеетесь
იცინის — смеется
იცნობთ — знаете (его)
იწყება — начинается

კ

კაბა — платье
 კავშირი — союз, связь
 კაკალი — орех (грецкий)
 კალათბურთი — баскетбол
 კალათა — корзинка
 კალამი — перо
 კალმისტარი — ручка
 კანკალებდა — дрожал (он)
 კანკალი — дрожь
 კაპიკი — копейка
 კარაქი — масло сливочное
 კარგად — хорошо
 კარგი — хороший
 კარი — дверь
 კარტოფილი — картофель
 კატა — кошка
 კაშხალი — плотина

კაცი — человек
 კბილი — зуб
 კეთილი — добрый
 კერძი — блюдо
 კვირა — неделя, воскресенье
 კვლავ — вновь, опять
 კი — да, а (союз)
 კიბე — лестница
 კიდევ — еще
 კითხვა — вопрос
 კილო — килограмм
 კინლამ — чуть-чуть не
 კისერი — шея
 კიტრი — огурец
 კმაყოფილი — довольный
 კოვზი — ложка
 კომბოსტო — капуста
 კოხტად — красиво
 კრება — собрание
 კული — хвост
 კუთხე — угол

ლ

ლამაზად — красиво
 ლამაზი — красивый
 ლაპარაკი — разговор
 ლაპარაკობს — говорит
 ლატვიურად — по-латышски

ლეღვი — инжир
 ლიმონათი — лимонад
 ლოყა — щека
 ლუდი — пиво
 ლურჯი — синий

მ

მაგიდა — стол
 მაგრამ — но

მადლიანი — щедрый, благодатный

მადლობელი — благодарный
მაინც — все же
მაისი — май
მაკრატელი — ножницы
მალე — скоро, быстро
მამა — отец
მამიდა — тетя (сестра отца)
მანდარინი — мандарин
მანეთი — рубль
მანქანა — машина
მანძილი — расстояние
მაპატიეთ — простите
მარად — вечно
მართალი — правый, прав
მარილი — соль
მარტი — март
მარტო — только, лишь
მასპინძელი — хозяин
მასწავლებელი — учитель
მატარებელი — поезд
მაქვს — имею (о нео-
душевл.)
მალაზია — магазин
მალალი — высокий
მალლა — высоко
მაშინ — тогда
მახარებს — радует (меня)
მგელი — волк
მგზავრობა — путешествие, путешествовать

მდგომარეობა — положение
მდებარეობს — находится
მდიდარი — богатый
მდინარე — река
მე — я
მეათე — десятый
მეათედი — десятая часть
მეათეჯერ — десятый раз
მეასედი — сотая часть
მეზალე — садовник
მეგობარი — друг
მეექვსე — шестой
მევენახე — виноградарь
მეზობელი — сосед
მეთვრამეტე — восемнадцатый
მეთორმეტე — двенадцатый
მელოდებით — ждете (меня)
მემანქანე — машинист
მეოთხე — четвертый
მეოთხედი — четверть
მეორე — второй
მეორედ — второй раз
მეორეჯერ — второй раз, следующий раз
მეოცე — двадцатый
მერე — потом
მერვე — восьмой
მერცხალი — ласточка
მესამე — третий
მესამედ — третий раз
მესამედი — треть
მესამეჯერ — третий раз
მესმის — понимаю, слышу
მეტრი — метр
მეტყველება — речь
მეტყველებენ — говорят
მეტყვით — скажете (вы мне)

მეფე — царь
მეთოლადე — сталевар
მექნება — буду иметь
(о неодушсвл.)
მეყოლება — буду
иметь (об одушсвл.)
მეშვიდე — седьмой
მეშინია — боюсь
მეცხრამეტე — девят-
надцатый
მეცხრე — девятый
მეხუთე — пятый
მეხუთელი — пятая
часть
მზად — готов, готовы,
готово
მზე — солнце
მზიანი — солнечный
მთა — гора
მთაწმინდა — Мтацмин-
და (гора в Тбилиси)
მთელი — весь, целый
მთქმელი — говорящий,
сказавший
მიაქვს — несет, везет
(о неодушсвл.)
მიდიხარ — идешь
მივიღე — получил (я
его)
მივუმატოთ — приба-
вим
მივევებით — следуем,
идем следом
მივწერე — я написал
ему
მიზეზი — причина
მიიღე — получил (ты
его)
მიიღეთ — получите

მიიღო — получил, принял
(он его)
მიირთვით — покушайте
მიირთმევთ — покушаете
მიიჩქარის — стремится
მიმართვა — обращение
მინდა — хочу
მინდორი — поле
მიპასუხა — он ответил мне
მირბის — бежит
მისალმება — приветствие
მისამართი — адрес
მისი — его
მისმენთ — слушаете (меня)
მისცეს — дали (ему, им)
მიტოვებული — оставлен-
ный, брошенный
მიუხედავად — вопреки
მიფრინავს — астит
მიღებული — полученный
მიყვარს — люблю (я его)
მიყვარხარ — люблю (я тебя)
მიცემა — дать, дача
მიცნობთ — вы знаете меня
მიწერა — приписка
მიწერ-მოწერა — переписка
მიჭირს — мне трудно
მიხედვით — по, в соответст-
вии
მიჰყავს — ведет он (об оду-
шсвл.)
მკაცრი — суровый, строгий
მკერდი — грудь
მკიდია — висит на мне
მკურნალობა — лечение
მლაშე — соленый
მნიშვნელოვანი — значитель-
ный
მოგება — выигрыш

მოგვეწონა — понравился (он нам)
მოგვითხრობენ — расскажут, рассказывают
მოგვცა — дал (он нам)
მოედანი — площадь
მოედინება — течет
მოესწრები — доживешь, успеешь
მოეწონა — понравился (он ему)
მოვალ — приду
მოვალეობა — обязанность
მოვასწრებ — успею
მოვედი — пришел (я)
მოვიდა — пришел (он)
მოვლა — уход (за больным)
მოვებნე — нашел (я его)
მოვებნი — поищу (я его)
მოიტანენ — принесут
ასე მოიქცა — так поступил (он)
მოკლე — короткий, краткий
მოლარე — кассир
მომზადება — подготовка
მომკლავს — убьет меня
მომსახურება — обслуживание
მომშივდა — проголодался (я)
მომცემთ — дадите (мне)

მომწონს — правится (он мне)
მორიგე — дежурный
მორიგეობა — дежурство
მოსკოველი — москвич
მოსკოვეური — московский
მოსული — пришедший
მოტანილი — принесенный
მოუთქრებლობა — необдуманность
მოფიქრებული — придуманный, смысленный
მოღვაწე — деятель
მოღწეული — дошедший
მოყვანილი — приведенный
მოძებნა — поискать
მოძრაობა — движение
მოხდა — случилось, произошло
მოხვალთ — придете
მოხიბლულა — очарован
მოხიბლული — очарованный
მოხუცი — старый, старик
მჟავე — кислый
მრავალი — много, множественно
მრავალსართულიანი — многоэтажный
მსახიობი — артист, актер
მსიამოვნებს — приятно (мне)
მსუბუქად — легко
მსხალი — груша
მტერი — враг
მტვრევა — ломать, ломка
მტკვარი — Кура
მტკივა — болит (у меня)
მტკიცედ — твердо, прочно
მტყუანი — виноватый, неправый

მუზეუმი — музей
მუქარა — угроза
მუქი — темный
მუშა — рабочий
მუშაობდა — работал
(он)
მუშაობენ — работают
მუცელი — живот
მუხლი — колено
მყავს — имею (об оду-
шевл.)
მყარი — устойчивый,
прочный
მშენებლობა — строи-
тельство
მშენიერი — прекрас-
ный
მშენიერია — прекрас-
но
მშვიდობა — мир, по-
кой
მშვიდობით — прощай-
те
მშია — я голоден, хочу
есть
მშობლები — родители

მშრალად — сухо
მშრალი — сухой
მცირე — небольшой
მძიმედ — тяжело
მძინარა — соня, лежебока
მძულს — ненавижу (я его)
მძღოლი — водитель
მწარე — горький
მწერალი — писатель
მწვადი — шашлык
მწვანე — зеленый
მწვანილი — зелень
მწუხარება — горе, печаль
მწყინს — обидно, огорчает
(меня)
მწყურია — я жажду, хочу
пить
მკირდება — мне нужно
მხარე — край
მხარი — плечо
მხატვარი — художник
მხატვრული — художествен-
ный
მხედებით — встречается
(вы со мной)
მხიარულად — весело
მხიარული — веселый
მხოლოდ — только

ბ

ნაბიჯი — шаг
ნაგავი — мусор
ნათელი — светлый
ნაკრები — сборная
ნამუშევარი — работа,
труд, творение
ნანგრევები — развали-
ны
ნაპირი — берег

ნაპოვნი — находка, найден-
ный
ნაყოფიერად — плодотворно
ნაცვლად — взамен
ნაცნობი — знакомый
ნაცნობობა — знакомство
ნაცრისფერი — серый
ნაწარმოები — произведение

ნაწილი — часть
ნაჭერი — кусок, отрезок
ნახევარი — половина
ნახევარჯერ — наполовину
ნახეთ — смотрите
ნახვა — посмотреть, увидеть
ნახვამდის — до свидания
ნება — воля

ნემსი — иголка
ნესვი — дыня
ნესტო — ноздря
ნიავი — ветерок
ნიკაპი — подбородок
ნიმუში — образец
ნოემბერი — ноябрь
ნუ — не
ნულარ — не
ნულარ მკითხავ — не спрашивай

ო

ოდესღაც — когда-то
ოთახი — комната
ოთხი — четыре
ოთხმოცი — восемьдесят
ოთხშაბათი — среда
ომი — война
ორთვალა — двуглазый
ორი — два
ორმოცი — сорок

ორსართულიანი — двухэтажный
ორშაბათი — понедельник
ორჯერ — дважды
ოსტატი — мастер
ოფლი — пот
ოქრო — золото
ოქროსფერი — золотистый
ოქტომბერი — октябрь
ოცი — двадцать

პ

პამიდორი — помидор
პაპა — дед
პარასკევი — пятница
პასუხი — ответ
პატარა — маленький
პატივი — честь, уважение
პატივისცემა — оказать честь

პატივისცემა — уважение
პატივცემული — уважаемый
პატრონი — хозяин
პაქტი — пакт
პილპილი — перец
პირველი — первый
პირი — рот

პირობა — условие
პირუტყვი — животное

პირფერობა — лицемерие
პური — хлеб

რ

რა — что
რაზე — на чем, о чем
რაიმე — что-нибудь
რამდენი — сколько
რამდენიმე — несколько
რატომ — почему
რაც — что
რგავს — сажает
რვა — восемь
რიცხვი — число
როგორ — как
როგორი — какой

როგორც კი — как только
როდემდე — до каких пор
როდესაც — когда
როდის — когда
რომ — что (союз)
რომელი — который
რუ — ручей, канава
რუსი — русский (человек)
რუსული — русский
რქა — рог
რჩევა — совет
რძე — молоко

ს

საავადმყოფო — больница
საათი — часы (механизм), час
საბავშვო — детский
საბილეთო — билетный
საბჭო — совет
საგარეო — внешний
სად — где
სადამდე — до какого места
სადაური — откуда (есть)
სადაურია — откуда (он)
სადაც — где
სადილი — обед
საღმე — где-нибудь

საღლესასწაულო — праздничный
საღლელამისო — круглосуточный
საერთო საცხოვრებელი — общежитие
სავარცხელი — гребешок
საზამთრო — арбуз
საზღვარი — граница
საზღვარგარეთ — за границей
სათამაშო — игрушка
საიდან — откуда
საიდანაც — откуда
საით — куда, в какую сторону
საინტერესო — интересный
საკითხი — вопрос

საკონცერტო — концертный
სალაპარაკოდ — для разговора, разговаривать
სალარო — касса
სამი — три
სამზარეულო — кухня
სამკურნალო — лечебный
სამოცი — шестьдесят
სამსახური — служба
სამუშაო — работа
სამშაბათი — вторник
სამშობლო — родина
სამწუხარო — печальный
სამწუხაროა — жаль, печально
სამჯერ — трижды
სანახავად — увидеть, посмотреть
საპარიკმახერო — парикмахерская
სართული — этаж
სასადილო — столовая
სასარგებლო — полезный
სასახლე — дворец
სასიამოვნო — приятный
სასიამოვნოა — приятно
სასიამოვნოდ — приятно
სასწრაფოდ — срочно
სასწრაფო — скорый, срочный
სასჯელი — наказание
საუბარი — беседа
საუზმე — завтрак

საუკუნე — век
საფოსტო — почтовый
საქართველო — Грузия
საქმე — дело
სალამო — вечер
სალამოთი — вечером
სალი — здоровый
საყვედური — упрек, выговор
საყურე — серьга
საშინაო — домашний
საშუალო — средний
საჩუქარი — подарок
საცეკვაო — танцевальный
საჭირო — нужный
საჭიროა — нужно
საქმელი — еда, пища
სახალხო — народный
სახე — лицо
სახელდახელოდ — быстренько
სახელი — имя, слава
სახელობის — имени
სახელოსნო — мастерская
სახლი — дом
სახლში — в доме, дома
სექტემბერი — сентябрь
სველი — мокрый
სიამოვნებით — с удовольствием
სიარული — ходьба, хождение
სიბერე — старость
სიგრილე — прохлада
სიკვდილი — смерть
სილამაზე — красота
სიმღერა — песня
სინამდვილე — действительность
სირბილი — бег
სიტყვა — слово

სიფრთხილე — осторожность
სიყვარული — любовь
სიცივე — холод
სიცილი — смех
სიცოცხლე — жизнь
სიცხე — жара, жар, температура
სიძულვილი — ненависть
სიხარული — радость
სიჭიუტე — упрямство
სკამი — стул
სკოლა — школа
სოკო — гриб
სომეხი — армянин
სოფელი — деревня, село
სპეციალურად — специально
სპეციალური — специальный
სრიალებს — катается, скользит
სრიალი — скольжение, катание
სტაფილო — морковь
სტირი — плачешь
სტუმართმოყვარე — гостеприимный

სტუმარი — гость, гостья
სტუმრად — в гости, в гостях
სულ — всего, весь, совсем
სულ ცოტა — самое меньшее
სული — душа
სურათი — картина
სურვილი — желание
სუსტად — слабо
სუსტი — слабый
სუფთა — чистый
სუფრა — скатерть, стол (обед)
სძინავს — спит
სძულს — ненавидит (он его)
სწავლა — учение, учеба, учиться
სწავლობენ — учатся, изучают
სწორად — правильно, верно
სწორად — как раз, точно
სწრაფად — срочно, быстро
სწრაფი — быстрый, срочный
სხეული — тело
სხვა — другой
სხივი — луч

ბ

ტალახი — грязь
ტანი — тело
ტანსაცმელი — одежда
ტვირთი — груз
ტირილი — плач

ტკბილი — сладкий
ტუჩი — губа
ტყავი — кожа, шкура
ტყე — лес
ტყუილი — ложь, неправда

უ

უაზრობა — бессмысленность
 უაზრობაა — бессмысленно
 უბანი — участок
 უბის წიგნაკი — записная книжка
 უბრძანა — приказал (он ему)
 უგემური — невкусный
 უდროოდ — безвременно
 უვლის — ухаживает (он за ним, больным)
 უზრდევლობა — невоспитанность, грубость
 უთხრა — сказал (он ему)
 უკანა — задний
 უკაცრავად — простите, извините меня
 უკეთესი — лучший
 უკეთესად — лучше
 უკვე — уже

უკრაინულად — по-украински
 ულამაზესი — красивейший
 უმიზნებდა — целился (он)
 უნდა — нужно, надо
 უნივერსალი — универსალი
 უპასუხა — ответил (он ему)
 ურჩია — посоветовал (он ему)
 უსარგებლო — бесполезный
 უსარგებლოდ — без пользы
 უფლება — право
 უფრო — еще, больше
 უფროსი — начальник, старший
 უყვარდა — любил (он его)
 უყურე — смотри, гляди
 უჩემოდ — без меня
 უჩვენოდ — без нас
 უცხოური — иностранный
 უწოდებდნენ — называли (они его)
 უხმოდ — бесшумно
 უხვად — щедро

ფ

ფანქარი — карандаш
 ფანჯარა — окно
 ფასი — цена
 ფაქტი — факტ
 ფერდობი — склон
 ფერი — цвет
 ფეხბურთი — футбол
 ფეხბურთელი — футболист
 ფეხი — нога

ფეხსაცმელი — обувь
 ფირი — пленка
 ფიქრი — мысль, думать
 ფიქრობ — думаешь
 ფოლადი — сталь
 ფორთოხალი — апельсин
 ფორთხვით — ползком
 ფოსტა — почта
 ფრანგი — француз

ფრთხილად — осто-
рожно
ფრონტი — фронт
ფრჩხილი — ноготь

ფული — деньги
ფურცელი — лист
ფხიზელი — бодрый

ქ

ქათამი — курица
ქალაქი — город
ქალაქელი — городской
(человек)
ქალი — женщина
ქალიშვილი — девуш-
ка, дочь.
ქამარი — пояс
ქარბუქი — буря
ქართველი — грузин
ქართულად — по-гру-
зински
ქართული — грузин-
ский
ქარი — ветер
ქარია — ветрено
ქარიანი — ветренный

ქარხანა — завод
ქალღი — бумага
ქერა — блондин, блондинка
ქერქი — кора, кожура
ქვა — камень
ქვეყანა — страна
ქლიავი — слива
ქმარი — муж
ქონი — сало, жир
ქრის — дует
ქსოვილი — ткань
ქუდი — шапка, головной
უბორ
ქუჩა — улица
ქცევა — поведение

ღ

ღამე — ночь
ღამით — ночью
ღვინო — вино
ღია — светлый, откры-
тый
ღილი — пуговица
ღიმილი — улыбка
ღირს — стоит
ღირსეული — достой-
ный

ღობე — забор, изгородь
ღონიერი — сильный
ღორი — свинья
ღორის ხორცი — свинина
ღრიალი — рев
ღრმა — глубокий
ღრუ — полость, пустотелый
ღრუბელი — тучა, облако
ღრუბლიანი — облачный
ღუმელი — печь

ჟ

ყავისფერი — коричневый
 ყაზარმა — казарма
 ყანწი — рог (для питья вина)
 ყელი — горло, шея
 ყვავი — ворона
 ყვავილი — цветок
 ყველა — все
 ყველაზე დიდი — самый большой
 ყველასათვის — для всех
 ყველაფერი — все

ყველგან — всюду, везде
 ყველი — сыр
 ყვითელი — желтый
 ყიდვა — купить
 ყინვა — мороз
 ყინული — лед
 ყოველდღე — ежедневно
 ყოველი — каждый, всякий
 ყოფილა — было, оказывается
 ყრუ — глухой
 ყურადღება — внимание
 ყური — ухо
 ყურძენი — виноград

შ

შაბათი — суббота
 შავი — черный
 შავგვრემანი — брюнет, брюнетка
 შაქარი — сахар
 შეაგდო — забил, загнал (он)
 შეასრულა — выполнил (он)
 შედგენილი — составленный
 შეეკითხა — спросил (он его)
 შეგიძლია — можешь
 შეგხვდეს — встретишь (ты его)
 შევასრულე — выполнил (я)
 შევიდა — вошел (он)
 შევეთანხმდით — договорились (мы)

შევიძინეთ — приобрели (мы)
 შევღებავ — покрашу
 შევძლებ — смогу
 შეიძლება — возможно, можно
 არ შეიძლებოდა — нельзя было
 შეკითხვა — вопрос
 შეკრებილი — собранный
 შემდეგ — потом
 შემ შემთხვა — случилось со мной
 შემეშინდა — испугался (я)
 შემთხვევა — случай
 შემიძლია — могу
 შემოდგომა — осень
 შემორჩენილი — сохранившийся
 შემოწმება — проверка, проверить
 შენ — ты

შენთვის — для тебя
შენი — твой
შენობა — здание
შესანიშნავი — замеча-
тельный
შესახებ — о, насчет
შესრულება — выполне-
ние
შესრულებული — вы-
полненный
შესწავლა — изучение
შესწავლილი — изучен-
ный
შექმნილი — созданный
შეღებვა — покрасить
შეშა — дрова
შექმნილი — приобре-
тенный

შეწუხდა — встревожился,
забеспокоился (он)
შეწუხებული — обеспокоен-
ный
შეხვევა — перевязка
შვიდი — семь
შვილი — сын, дочь, дитя
შვილიშვილი — внук, внучка
შიშვლილი — голод
შინ — дома
შიში — страх, боязнь
შონა — достать
შორეული — дальний
შორის — среди, между
შორს — далеко
შრომობს — трудится
შუა — средний
შუბლი — лоб

ჩ

ჩააგდო — бросил (он
его)
ჩადება — положить
ჩადის — заходит, спу-
скается
ჩადო — положил, вло-
жил (он его)
ჩავა — зайдет
ჩავიდა — зашло
ჩაიდან — чайник
ჩაიწერა — записал (он
себе)
ჩამოდის — спускается,
стекает
ჩამოვედი — приехал
(я)
ჩამოვიდა — приехал,
пришел, прибыл (он)

ჩამქრალი — погасший, поту-
шенный
ჩამოყალიბდა — оформился,
образовался (он)
ჩამოხვალ — приедешь (к
нам)
ჩანაწერი — запись
ჩანგალი — вилка
ჩანთა — сумка
ჩანჩქერი — водопад
ჩაფიქრდა — задумался (он)
ჩაფლული — утопающий
ჩაწერა — запись, записать
ჩემთვისაც — и для меня
ჩემი — мой
ჩექმები — сапоги
ჩვენ — мы

ჩვენამდე — до нас
ჩვენთან — у нас, к
нам
ჩვეულებრივად —
обычно

ჩვიდმეტი — семнадцать
ჩირი — сушеный фрукт
ჩიტი — птица
ჩუმად — тихо, тайком
ჩქარობს — спешит, торопит-
ся

ც

ცა — небо
ცალთვალა — одногла-
зый
ცამეტი — тринадцать
ცარიელი — пустой,
без груза
ცეკვა — танец, пляска
ცეცხლი — огонь
ცეცხლოვანი — огнен-
ный
ცივა — санки
ცივა — холодно
ცივი — холодный
ციმბირი — Сибирь
ცისფერი — голубой
ციფრი — цифра
ცნობა — справка, из-
вестие
ცნობილი — известный

ცოლი — жена
ცოტა — мало, немножко
ცოცხლობდა — жил (он)
ცუდად — плохо, праздно,
без дела
ცული — плохой
ცურავს — плавает
ცხელა — жарко
ცხელი — горячий
ცხენი — лошадь
ცხვარი — овца
ცხვირი — нос
ცხვირის ხორცი — баранина
ცხიმი — жир
ცხოვრება — жизнь
ცხოვრობდა — жил (он)
ცხოვრობს — живет
ცხრა — девять
ცხრამეტი — девятнадцать

ძ

ძალა — сила
ძალიან — очень
ძარცვა — грабёж
ძარცვავენ — граби-
ли (они его)
ძაფი — нить (нитка)
ძალღი — собака

ძე — сын -იჩ (Петрович)
ძებნა — поиск
ძეგლი — памятник
ძეხვი — колбаса
ძველი — старый, древний
ძვირი — дорогой (о цене)
ძილი — сон, спать

ძლიერი — сильный
ძლიეს — еле-эле
ძმა — брат

ძნელი — трудный
ძროხა — корова
ძროხის ხორცი — говядина

წ

წაგება — проигрывать
წავალთ — пойдем
წავედით — пошли, ушли (мы)
წავიდეთ — пойдем
წაიქცა — упал (он)
წაიყვანა — увел, забрал (он его, об одушевл.)
წაკითხული — прочитанный
წამალი — лекарство
წამი — секунда
წამოეწია — нагнал, догнал (он его), поравнялся
წამოვა — пойдет
წამწამი — ресница
წარბი — бровь
წარსული — прошлое
წარწერა — надпись
წასვლა — уход, уйти
წასაკითხი — что надо прочесть
წასული — ушедший

წალებული — унесенный
წახვალ — пойдешь
წელი — спина, год
წელიწადი — год
წერილი — письмо
წვეთი — капля
წვიმა — дождь
წვიმიანი — дождливый
წვიმს — дождь идет
წიგნაკი — книжка
წიგნი — книга
წითელი — красный
წითური — рыжий
წინა — передний
წინდები — носки, чулки
წნევა — давление
წოლა — лежать
წრე — кружок
წუთი — минута
წყალი — вода
წყობილება — строй
წყურვილი — жажда

კ

კა — колодец
კაბუკი — юноша
კადრაკი — шахматы
კამა — кушать, есть
კამეთ — сшить

კერი — потолок
კიანკველა — муравей
კირი — болезнь, зараза
კიქა — стакан
კრა — резать

კრელი — пестрый
კრილობა — рана

კრის — режет
კუჭყიანი — грязный

ხ

ხაზი — линия
ხანი — время, пора
ხარ — ты есть
ხართ — вы есть
ხარობს — растет, про-
израстает
ხახვი — лук (растение)
ხე — дерево
ხელი — вид
ხელი — рука
ხელზე — на руках
ხელისგული — ладонь
ხელისუფლება —
власть
ხელმძღვანელი — руко-
водитель

ხელმძღვანელობს — руково-
дит

ხვალ — завтра
ხველება — кашель
ხიდი — мост
ხილი — фрукты
ხმა — голос
ხმამალა — громко
ხომ — ведь
ხომალდი — корабль
ხორცი — мясо
ხსოვნა — память
ხტომა — прыганье, прыгать
ხუთი — пять
ხუთშაბათი — четверг

ჯ

ჯამი — сумма
ჯგუფი — группа
ჯდომა — сидеть
ჯერ — пока
-ჯერ — -жды (ორ-
ჯერ — дважды)

ჯიბე — карман
ჯილო — награда
ჯიუტად — упрямо
ჯიუტი — упрямый
ჯოხი — палка

ჰ

ჰაერი — воздух
ჰეავს — похож, похо-
дит

ჰქვია — его зовут
ჰეავს — имеет он (ებ ოდუ-
შევა.)

СОДЕРЖАНИЕ

Предисловие	4
Занятие 1. Письмо и чтение	11
Занятие 2. Грузинский алфавит	12
Занятие 3. О звуках грузинского языка	16
Занятие 4. Как писать по-грузински	18
Занятие 5. Как считать по-грузински	22
Занятие 6. Продолжение счета	24
Занятие 7. Приветствия и ответы	26
Занятие 8. Глагол არის (есть)	27
Занятие 9. Личные формы глагола არის (есть)	28
Занятие 10. Еще о глаголе არის	30
Занятие 11. Образование множественного числа существи- тельных	32
Занятие 12. Глаголы ჰყავს — აქვს, მიყავს — მიაქვს и по- добные	35
Занятие 13. Некоторые сведения о грузинском глаголе	37
Занятие 14. Слова о глаголе	42
Занятие 15. Запомним еще несколько глаголов	44
Занятие 16. Слова вежливого обращения	47
Занятие 17. Глагольные приставки	48
Занятие 18. Приставки и вид глаголов	50
Занятие 19. Послелogi	52
Занятие 20. Глаголы движения	54
Занятие 21. Отрицательные предложения	56
Занятие 22. Вопросительные предложения	58
Занятие 23. Некоторые сведения о склонении	60
Занятие 24. Склонение личных местоимений	63
Занятие 25. Фамилии, имена, отчества и другие названия	64
Занятие 26. Некоторые сведения об образовании новых слов	
А. Порядковые числительные	65
Занятие 27. Б. Прилагательные	67
Занятие 28. В. Существительные. Г. Наречия	69

Занятие 29. Некоторые частицы	70
Занятие 30. Частицы для передачи прямой речи	72
Занятие 31. Краткая характеристика грузинского глагола	74
Занятие 32. Некоторые сведения из синтаксиса	77
Занятие 33. Согласование определения с определяемым	81
Занятие 34. Дополнения	83
Занятие 35. О сложном предложении	87
Тексты для чтения	89
Из афоризмов Шота Руставели	102
Грузинские пословицы	103
Контрольные ответы по некоторым заданиям	107
Основные формы некоторых глаголов	113
Краткий русско-грузинский разговорник	138
Краткий грузинско-русский словарь антонимов	190
Русско-грузинский словарь	196
Грузинско-русский словарь	226

К СВЕДЕНИЮ ЗАИНТЕРЕСОВАННЫХ ЛИЦ !

Готовится к изданию новое пособие для изучающих грузинский язык "Самоучитель-разговорник грузинского языка". Пособие рассчитано на тех, кто интересуется только практической стороной изучения грузинского языка, и на тех, кто стремится к более глубокому освоению основ грузинской грамматики. С этой целью в книге будут освещены вопросы склонения и спряжения, словообразования, фразеологии и синтаксиса грузинского предложения. Пособие будет снабжено словарями разных типов и тематическим разговорником.

დაინტერესებულ პირთა საუბრადად !

მზადდება გამოსაცემად ახალი დამხმარე სახელმძღვანელო ქართული ენის შემსწავლელთათვის "ქართული ენის სასაუბრო-თვითმასწავლებელი". წიგნი დაეხმარება მათ, ვისაც ქართული ენის შესწავლა სურთ მხოლოდ პრაქტიკული თვალსაზრისით, აგრეთვე იმათაც, ვისაც აინტერესებს ქართული გრამატიკის ძირითად საკითხებში უფრო ღრმად გარკვევა. ამ მიზნით წიგნში შეტანილია ბრუნების, უღლების, სიტყვათწარმოების, ფრაზეოლოგიისა და სინტაქსის საკითხების გამაშუქებელი მასალა. წიგნს ერთვის თემატური სასაუბრო და სხვა და სხვა ტიპის ლექსიკონები.

Редакторы Л. Джугели, М. Татишвили

Художник Р. Мачарашвили

Художественный редактор Г. Инсаридзе

Технический редактор Т. Хуцишвили

Корректор К. Татишвили

Контролер корректор Р. Лазарева

Цибахашвили Г. И.

**САМОУЧИТЕЛЬ ГРУЗИНСКОГО
ЯЗЫКА**

ISBN 985354238-2

Подписано в печать 02.10.2000. Формат 84x108 1/32. Бумага
офсетная. Печать офсетная. Усл. печ. л. 13,44. Уч.-изд.л. 11,50.
ООО "Тропос", 358000, Элиста, ул. Ленина, д. 25